

§ 1 Anmälan om kompletteringsval

Andre vice talmannen meddelade att Centerpartiets riksdagsgrupp anmält Jonny Cato som suppleant i socialförsäkringsutskottet.

Andre vice talmannen förklarade vald till

suppleant i socialförsäkringsutskottet

Jonny Cato (C)

§ 2 Utökning av antalet suppleanter

Valberedningen hade, enligt ett till kammaren inkommet protokollsutdrag, tillstyrkt att antalet suppleanter i utrikesutskottet skulle utökas från 30 till 31.

Kammaren medgav denna utökning.

§ 3 Val av extra suppleant

Val av extra suppleant i utrikesutskottet företogs.

Kammaren valde i enlighet med valberedningens förslag till

suppleant i utrikesutskottet

Pål Jonson (M)

§ 4 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2019/20:39

Till riksdagen

Interpellation 2019/20:39 Arbetslöshetsmålet

av Edward Riedl (M)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 7 november 2019.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade resor och engagemang.

Stockholm den 21 oktober 2019

Arbetsmarknadsdepartementet

Eva Nordmark (S)

Enligt uppdrag

Susanne Södersten

Expeditionschef

Interpellation 2019/20:52

Till riksdagen

Interpellation 2019/20:52 Beställaransvar utan verkan

av Thomas Morell (SD)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 8 november 2019.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.

Stockholm den 18 oktober 2019

Infrastrukturdepartementet

Tomas Eneroth (S)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

§ 5 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2019/20:24 och 33 till skatteutskottet

Motioner

2019/20:3390 till finansutskottet

2019/20:3392, 3404 och 3405 till justitieutskottet

Justitieutskottets betänkande 2019/20:JuU3
Fortsatt giltighet av lagen om försök med tillgänglighetsdelgivning i
brottmål (prop. 2018/19:139)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 17.)

§ 7 Elektroniska fraktsedlar vid vägtransport

*Elektroniska
fraktsedlar vid
vägtransport*

Civilutskottets betänkande 2019/20:CU2
Elektroniska fraktsedlar vid vägtransport (prop. 2018/19:141)
föredrogs.

Anf. 1 ANGELICA LUNDBERG (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till Sverigedemokraternas reservation.

Sverige har stora problem med olagliga så kallade cabotagetransporter. Det är alltså utländska lastbilar som kommer till Sverige med gods och som sedan har tillåtelse att köra några vändor inrikes och stanna i landet i sju dagar. I stället dröjer de sig kvar i Sverige under mycket lång tid och kör mängder med inrikestransporter olagligt.

Reglerna om cabotage kom till av miljöskäl och för att en lastbil som kört gods till Sverige skulle slippa köra tom tillbaka till hemlandet. Syftet var alltså gott. Det här missbrukas dock kraftigt av oseriösa åkerier i konkurrenssyfte. Det är bara att kolla på någon av de uppställningsplatser som finns under till exempel julledigheten. Då står bilarna kvar i hundratal, medan de utländska chaufförerna har åkt hem.

Problemen med olagliga cabotagetransporter ökade när fler länder anslöt sig till EU och därmed fick ta del av möjligheten till cabotage. En utländsk chaufför från till exempel Rumänien eller Bulgarien har under cabotagetiden inte i närheten av de löner som en svensk chaufför har. Man följer inte samma kollektivavtal, och man har inte samma krav på kör- och vilotider.

Ett av de fall som uppmärksammades förra året handlade om en rumänsk chaufför som månad ut och månad in kört gods åt ett svenskt företag mellan Sverige och Danmark och bara tjänat 5 000 kronor i månaden. Andra fall handlar om makedonska förare som kör med falska körkort men ändå slipper undan. Många av de utländska chaufförer som kör i Sverige tjänar runt 15 procent av en genomsnittlig svensk chaufförs lön. Därför är det såklart billigare för företagen att utnyttja den här typen av arbetskraft.

Men det innebär också faror för vanligt folk. När jag är ute och åker på vägarna med mina två små barn i bilen vill jag inte dela vägbana med en 60 ton tung lastbil med en trött och stressad chaufför som kanske kör på blankslitna däck och som i värsta fall till och med saknar körkort. På svenska vägar ska svenska säkerhetsregler gälla för alla.

Fru talman! Jag besökte i förra veckan ett transportföretag hemma i min valkrets i Jönköpings län. De berättade för mig att de olagliga cabotagetransporterna inte bara orsakar stor irritation bland deras chaufförer utan också i förlängningen innebär minskade intäkter och därmed minskade arbetstillfällen.

Och problemen slutar inte där. Olagliga cabotagetransporter möjliggör också för annan kriminell verksamhet såsom smuggling av alkohol, tobak och narkotika. Polisen i Västra Götaland rapporterade redan 2012 att jakten på allt billigare transporter har fört med sig ökad kriminell verksamhet längs vägarna. Det är organiserad brottslighet som i allt större utsträckning riktar in sig på transportstöder, men det finns också rapporter om trafficking och människohandel.

EU har nu lagt förslag på ett nytt mobilitetspaket som rör bland annat cabotagetransporter, men det är ett kompromissförslag där länderna i väst har fått göra avkall på mycket. Förslaget innebär bland annat en så kallad avkylningsperiod, vilket ska göra det olagligt att stapla cabotagetransporter på varandra. Man inför även ett obligatoriskt gps-system i lastbilarna, så kallade smarta färdskrivare. Om dessa också går att fiffla med som man gör i dag återstår att se, men i vilket fall som helst ska det här inte införas förrän 2024.

Vad hjälper alla dessa EU-lagar när företagen ändå bryter mot dem? Vi behöver ha ut fler poliser på vägarna, vi behöver ha fler möjligheter att bevisa att olagligheter har begåtts och vi behöver se till att stoppa de olagliga cabotagetransporterna på riktigt.

Sverigedemokraterna har föreslagit att man i samband med den här propositionen också ska lagstifta om att bil och eventuellt släp som har kört transporten ska registreras på fraktsedeln. Det här är något som även Sveriges Åkeriföretag har efterfrågat, och det skulle kunna utgöra ytterligare ett bevis i jakten på de kriminella.

Regeringen anser dock inte att det här är nödvändigt, eftersom man påstår att det inte skulle kunna utgöra bevisning. Men jag menar att det måste vara upp till åklagare och domstol att avgöra vad som kan betraktas som bevisning och inte.

Det förslag som vi lägger fram är på intet sätt lösningen på de stora problem som olagliga cabotagetransporter innebär. Det förstår vi också. Men det är ett litet steg på vägen, och för oss är det viktigt att ta alla steg vi kan för att stoppa de kriminellas framfart.

Fru talman! Det är inget fel på propositionen i sig. Tvärtom – det är bra att vi nu får elektroniska fraktsedlar. Det är något som branschen efterfrågat och som också alla partier ställer sig bakom. Men att regeringen inte tar varje chans som går för att försvåra för kriminella och sätta käppar i hjulen för dem som försöker utnyttja systemet är inget annat än bedrövligt. (Applåder)

I detta anförande instämde Mikael Eskilander (SD).

Anf. 2 JOAKIM JÄRREBRING (S):

Fru talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till förslaget i civilutskottets betänkande 2 *Elektroniska fraktsedlar vid vägtransport*.

Fru talman! Det är framgångsrika företag och människors arbete som skapar välbefinnande och därmed förutsättningar för välfärd. Därför har social-

demokratins alltid stått upp för principen om att alla som kan ska göra rätt för sig: Gör din plikt, kräv din rätt.

Detta synsätt präglar vår politik på en rad områden, till exempel inkomstbortfallsprincipen i våra sociala trygghetssystem och kvalificeringsprincipen när det gäller arbetslöshetsförsäkringen.

Det starka samhället bygger vi tillsammans. Varje människa bidrar efter förmåga, och alla får hjälp efter behov de stunder i livet där en så behöver. Så får vi tillväxt, så skapar vi trygghet och så värnar vi demokratiska värderingar och principer.

Det finns dock sådant som påverkar tillväxten och inte sällan enskilda människor negativt: onödig byråkrati, administrativa pålagor, olika typer av regleringar i olika länder och kriminalitet, för att nämna några hinder.

Det betänkande vi i dag debatterar handlar inte om cabotageregler utan om att harmonisera regler för vägtransporter.

Det är viktigt att internationella transporter kan bedrivas enligt ett regelverk som är gemensamt för de länder som vi har handelsförbindelser med. Det är också viktigt att regelverket är anpassat efter de moderna lösningar som används för att organisera transporter. Ett enhetligt och modernt regelverk för godstransporter är inte bara fördelaktigt för företagen inom transportsektorn, utan det är också av stor betydelse för andra företag inom export- och importindustrin.

Utvecklingen har under en längre tid gått mot ett större fokus på dörr-till-dörr-transporter och en närmare anknytning av transportfunktionerna till företagens tillverknings- och försäljningsprocesser.

Dagens reglering av internationella godstransporter på väg bygger på CMR-konventionens bestämmelser om att en fraktsedel ska utfärdas i pappersform i tre exemplar och undertecknas av parterna. Den internationella regleringen tillkom för över ett halvt sekel sedan, och den är på många sätt inte uppdaterad.

Ett tillträde till e-CMR-protokollet skulle medföra en modernare reglering. En ökad användning av digitala transportdokument innebär en effektivare och modernare informationshantering, vilket i sin tur leder till minskade transaktionskostnader.

En annan effekt av en ökad digitalisering är att den kan leda till enklare och säkrare kontroller från myndigheternas sida av att transportföretagen följer regelverk. Detta är viktigt av konkurrensskäl. Ett säkerställande av att gällande regler för transporter följs ger större förutsättningar för konkurrens på lika villkor. Att regleringen av den dokumentation som ska åtfölja transporter är gemensam för länderna kan också i sig förväntas leda till minskade transaktionskostnader.

I dag har tolv stater tillträtt e-CMR-protokollet. De flesta av dem är EU-länder, och flera finns i Sveriges närområde. Det finns dessutom ett önskemål från Europeiska kommissionen om att medlemsstaterna ska tillträda protokollet. Ett flertal medlemsstater förbereder även ett tillträde.

Det är viktigt att Sverige inte ställer sig utanför det internationella samarbetet. Att lagstifta genom att tillträda protokoll är inte det sätt vi normalt stiftar lag på, men på transportområdet har detta blivit allt vanligare. Det innebär att det är små förändringar som görs i själva lagtexten. Det är i princip fråga om ett upphävande av den äldre bilagan, en förändring av rubrik på lagen samt införande av två nya bilagor med hänvisning till artiklar i konventionen.

Av den anledningen missar motionen från Sverigedemokraterna sitt mål. De förändringar som efterfrågas i motionen kräver en beredning av en annan lag än den som den här produkten avser. Därför bör riksdagen avslå motionen.

(Applåder)

Anf. 3 ANGELICA LUNDBERG (SD) replik:

Fru talman! Det är bra att det nu blir elektroniska fraktsedlar, och det är något som alla partier är överens om. Det förslag som Sverigedemokraterna har lagt fram innebär naturligtvis en utredning, och det handlar då om framtida lagstiftning.

Regeringen säger dock nej till vårt förslag, som skulle kunna vara ett litet steg i rätt riktning mot att förhindra olagliga cabotagetransporter. Anledningen är att regeringen inte anser att det är nödvändigt eftersom förslaget inte torde få någon rättslig betydelse.

Med anledning av detta vill jag fråga ledamoten Järrebring följande: Är det Socialdemokraternas mening att det numera ska vara politiker som avgör vad som kan räknas som bevisning eller ej och inte längre domstolarna? Eller är det här en klumpig formulering av regeringen för att man inte hade några bra argument mot att införa förslaget?

(Applåder)

Anf. 4 JOAKIM JÄRREBRING (S) replik:

Fru talman! Tack, Angelica Lundberg, för frågan!

Vi socialdemokrater har länge drivit dessa frågor, och vi välkomnar att Sverigedemokraterna ansluter sig till en viktig linje när det gäller att beivra brott och se till att det sker sjysta transporter i Sverige.

Sverigedemokraternas motion riktar in sig på att införa krav på information kopplat till fraktsedlarna när det gäller den svenska lagstiftningen. I den svenska lagstiftningen är det fritt att välja huruvida man ska använda sig av fraktsedlar på inhemska transporter. Det är vad som åsyftas i regeringens uttalande om att de inte fyller någon större funktion eftersom de som ändå har tänkt sig att fuska väljer att inte använda sig av fraktsedlar.

Anf. 5 ANGELICA LUNDBERG (SD) replik:

Fru talman! Ledamoten Järrebring säger att Socialdemokraterna länge har drivit frågorna, och nu är regeringen inne på sitt sjätte år vid makten. Problemen med olagliga cabotagetransporter är väl kända och orsakar, precis som jag tog upp i mitt anförande, problem för vanligt folk, för företagare, och bidrar till ökad kriminalitet i vårt samhälle.

De ändringar som regeringen faktiskt införde 2017 för att då kunna utfärda sanktionsavgifter i stället för böter har uppenbarligen inte fått den effekt som man önskade eftersom problemen kvarstår. Fifflet bara fortsätter.

Hur anser regeringen att man ska hitta dessa fifflare när man inte har tillräckligt med resurser ute på vägarna? Vad tänker Socialdemokraterna göra konkret för att få stopp på problemen med olagliga cabotagetransporter på riktigt?

Anf. 6 JOAKIM JÄRREBRING (S) replik:

Fru talman! När regeringen återkommer med förslag på området för cabotage ser vi fram emot att Sverigedemokraterna stöder också den positionen.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 17.)

Prot. 2019/20:24
23 oktober

*Elektroniska
fraktsedlar vid
vägtransport*

§ 8 Statistik över hushållens tillgångar och skulder

Finansutskottets betänkande 2019/20:FiU8
Statistik över hushållens tillgångar och skulder (framst. 2018/19:RB4)
föredrogs.

*Statistik över hus-
hållens tillgångar
och skulder*

Anf. 7 CHARLOTTE QUENSEL (SD):

Fru talman! Under flera år har Riksbanken, med Stefan Ingves i spetsen, efterfrågat ett register över privatpersoners ekonomiska tillgångar respektive skulder. Likt en olyckskorp ondgör han sig över hushållens så kallade skuldberg. Det är ett berg som i och för sig finns, men om det sätts i relation till hushållens tillgångar liknar det mer en grop.

Sverigedemokraterna anser att det finns många anledningar till att redan nu stoppa förslaget om en utredning om statistik över hushållens tillgångar och skulder. Jag ska nämna några av skälen till vårt ställningstagande.

Vi anser att det är ytterst olämpligt med ett register där det går att koppla samman individer med deras eventuella tillgångar. Banksekretessen ska vi värna om; allt annat är integritetskränkande. Att öppna för att flera myndigheter ska få tillgång till sådan information kan dessutom få förödande följder. Jag är övertygad om att många kommer ihåg föregående mandatperiod, där myndigheternas brist på it-säkerhet lämnade en hel del i övrigt att önska. När ett register inte behövs ska det inte heller implementeras.

Riksbanken har de senaste åren vidtagit flera åtgärder i syfte att minska eventuella risker med hög belåning i samband med konjunkturnedgång. Åtgärderna har gjort att tillväxten på lånestocken fallit till sin lägsta nivå sedan slutet av 2014. Samtidigt har bostadspriserna stabiliserats och Stockholmsbörsen mer än återhämtat sig från förra årets nedgång.

Bankerna tar ett tillfredsställande ansvar för sin utlåning till bolånekunder. I dag kräver bankerna att låntagarna ska kunna hantera en ränta på ca 7 procent och dessutom ha kvar att leva på. Vi är långt från en sådan ränta, och ingen pratar om dessa nivåer under en överskådlig framtid.

Fru talman! Hushållens tillgångar överstiger vida hushållens skulder. Det är alltså onödigt att prata om ett skuldberg samtidigt som hushållen har ett enormt tillgångsberg. Även om vi endast tittar på hushållens realiserbara tillgångar, det vill säga utesluter pensioner och bostädernas värde, ser vi att tillgångarna vida överstiger den totala lånestocken.

Riksbanken har samlat in statistik för 2017 från de åtta största bankerna för att se vilka som har bostadslån. Statistiken visar tydligt att det är hushållen med de största inkomsterna som har de stora lånen. Över 50 procent av de svenska hushållen hade inga bolån alls, och endast 4 procent hade

skulder som översteg 3 miljoner. Läger man därtill hushållens förmögenheter kan vi anta att dessa oftast hör samman med hushåll med höga inkomster. Således bör hushållen klara eventuella räntehöjningar.

Om krisen kommer är Sverige väldigt sårbart med detta höga skuldberg, påstår flera. Men vad vi kan se från finanskrisen som slog till för tio år sedan är att för Danmark, Norge och Sverige, som hade bland de högsta hushållsskulderna i OECD, föll bnp mindre än för Finland – som hade de lägst skuldsatta hushållen i hela Norden.

Vad de flesta däremot är överens om är att bibehållen konsumtion är en förutsättning för att minska negativa effekter av en lågkonjunktur. När konsumtionen minskar försvinner jobb. Det leder till att människor inte kan betala sina bostadskostnader och drastiskt måste minska sin övriga konsumtion, vilket förutom att vara en personlig tragedi i sin tur spär på den negativa effekten i samhället. Genom att fokusera på hushållens möjligheter och villighet att hålla igång sin konsumtion ser vi till att så många som möjligt har ett arbete att gå till.

Fru talman! Till sist vill jag passa på att nämna att när statistik på individ- och hushållsnivå väl finns avseende tillgångar och skulder kan en klåfingrig finansminister frestas att återinföra förmögenhetsskatten. Det finns mängder av skäl till att Sverigedemokraterna inte vill se en återinförd förmögenhetsskatt. Ett skäl som passar att nämna här är att när skatten ökar minskar hushållens utrymme för konsumtion, vilket leder till att företagen går sämre och måste friställa och arbetslösheten stiger.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag yrka bifall till Sverigedemokraternas reservation i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 8 ADNAN DIBRANI (S):

Fru talman! Vi ska i dag debattera ett betänkande som vi är i stort sett eniga om i alla partier utom SD, som precis framförde att de har en reservation mot detta.

Vad det handlar om är att utskottet föreslår att regeringen ska tillsätta en utredning om ny statistik över hushållens tillgångar och skulder och att riksdagen ska tillkännage detta för regeringen. Utredningen ska bland annat grundligt belysa och analysera hur detaljerad statistik över hushållens tillgångar och skulder ska kunna byggas upp och användas utan att den personliga integriteten och personuppgiftsskyddet åsidosätts.

Varför behöver vi denna statistik? Jo, fram till 2007 fanns det detaljerad och individbaserad statistik över de svenska hushållens tillgångar och skulder. Statistiken togs fram av SCB och var en del av underlaget till förmögenhetsregistret och självdeklarationen. Statistiken upphörde 2007 i samband med att förmögenhetsskatten avskaffades och uppgifterna inte längre redovisades i självdeklarationen.

I takt med att de svenska hushållens skuldsättning började stiga i början av 2010-talet har frågan om statistik över hushållens ekonomiska ställning återkommande diskuterats här inne och utanför detta hus. Både Riksbanken och Finansinspektionen har sedan flera år tillbaka efterlyst mer detaljerade uppgifter över hushållens tillgångar och skulder för att myndigheterna ska kunna analysera utvecklingen och vidta rätt åtgärder inom till exempel penningpolitiken och området finansiell stabilitet.

Men det är inte bara Riksbanken och Finansinspektionen. Under senare år har även Internationella valutafonden, IMF, och Europeiska systemrisknämnden rekommenderat Sverige att bygga upp detaljerad statistik över hushållens ekonomiska ställning för att kunna analysera och möta de risker som den höga skuldsättningen kan innebära.

SCB har undersökt om det finns alternativa sätt att samla in förmögenhets- och skulduppgifter men inte funnit några sådana, bland annat eftersom SCB saknar laglig grund för att hämta in sådan information från finansiella institut.

Bristen på statistik gjorde att Riksbanken började utreda möjligheterna att själv samla in detaljerade uppgifter om hushållens ekonomiska ställning. Riksbanken valde att inte vidareutveckla det förslag man tog fram utan lämnade i maj 2019 den framställning som vi nu talar om, alltså den om statistik över hushållens tillgångar och skulder, till riksdagen. I framställningen föreslår Riksbanken att det tillsätts en utredning som ska utreda om och hur ny statistik över dessa tillgångar och skulder ska samlas in och hanteras. Man skriver också att både SCB och Finansinspektionen ställer sig bakom framställningen.

Riksbankens framställning säger i sammanfattning att hushållens skulder har ökat kraftigt de senaste åren. Skuldsättningen innebär risker för hela det finansiella systemet, risker som kan resultera i stora kostnader i form av finansiell instabilitet, produktionsbortfall, arbetslöshet och försämrade statsfinanser. Sedan förmögenhetsskatten avskaffades 2007 saknas uppgifter och kunskap om vilka individer eller hushåll som är högt skuldsatta, hur stor omfattningen är och hur sårbara de är för störningar i ekonomin.

Svenska myndigheter saknar i dag lagstöd för att samla in de uppgifter som krävs för att få fullgod och användbar statistik inom området. För att Riksbanken och Finansinspektionen ska kunna bedriva ett krisförebyggande arbete och motverka finansiell instabilitet krävs, enligt Riksbanken, detaljerade och individbaserade uppgifter. Detta för att kunna skydda de systemviktiga finansinstituten och våra medborgare.

Detta är en fråga som diskuterats fram och tillbaka under flera år – framför allt de senaste tio åren, då vi inte haft denna data. Nu är vi som sagt överens, alla partier utom Sverigedemokraterna. Jag hade helst velat ha med även dem. Det är nästan lite synd att de inte finns med. Visst kan man tala om att det finns problem. Någon kan få tag i registren, och vad kan då hända? Det blir problem för förmögna personer som får sina uppgifter läckta och så vidare. Men det problemet har vi i sådana fall i varenda myndighet som samlar in olika uppgifter.

Jag tror att detta landar i att Sverigedemokraterna är rädda för det som ledamoten avslutade med här, nämligen förmögenhetsskatten. Det kan man vara. Det gör absolut ingenting. Vi får ha olika uppfattningar här inne. Men det säger mig en sak: När det gäller att skydda folk där ute är det viktigare för ledamöterna i Sverigedemokraterna att skydda de förmögna än att skydda de personer som verkligen behöver det när krisen slår till, vilket brukar vara de svagaste.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 17.)

§ 9 Statistik på upphandlingsområdet

Finansutskottets betänkande 2019/20:FiU16
Statistik på upphandlingsområdet (prop. 2018/19:142)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 17.)

Skyddsobjekt och obemannade farkoster

§ 10 Skyddsobjekt och obemannade farkoster

Försvarsutskottets betänkande 2019/20:FöU2
Skyddsobjekt och obemannade farkoster (prop. 2018/19:127 delvis)
föredrogs.

Anf. 9 HELÉNE BJÖRKLUND (S):

Fru talman! I ljuset av det förändrade säkerhetspolitiska läget ökar vår medvetenhet. Det är därför bra att regeringen föreslår ändringar och skärpningar i flera lagar, och i dag hanterar vi justeringar i skyddslagen.

Skyddslagen är den lag som möjliggör ett förstärkt skydd för vissa byggnader, anläggningar, områden och andra objekt, som i lagen kallas skyddsobjekt. Det kan bland annat bli aktuellt vid hot om sabotage, terroristbrott, spioneri och grovt rån mot dessa objekt.

När beslut om skyddsobjekt fattas innebär det att obehöriga inte har tillträde till det aktuella området eller objektet – i det nya förslaget med utökningen att förbudet även omfattar tillträde med hjälp av obemannade farkoster, exempelvis radiostyrda drönare. Tillträdesförbudet kan upprätthållas genom fysiskt bevakningsskydd av polis, militär personal eller annan särskild personal, som då benämns som skyddsvakter.

Exempel på byggnader och områden som redan i dag kan beslutas vara skyddsobjekt är exempelvis statschefens och tronföljarens residens, statsministerns bostad, militära fartyg och luftfartyg samt vattenområden av särskild betydelse för det militära försvaret. Men det gäller också byggnader och anläggningar som staten eller en kommun hyr eller äger och som används för att styra statlig eller kommunal verksamhet, som det hus vi befinner oss i – riksdagshuset.

Fru talman! Uppräkningen i lagen av möjliga skyddsobjekt kompletteras i och med detta med ytterligare skyddsvärda verksamheter, exempelvis polisverksamhet, posthantering och försörjning med livsmedel och andra förnödenheter av betydelse för Sveriges försörjningsberedskap. Nytt i förslaget är att fartyg som används för transport av kärnämnen, som M/S Sigrid, ska kunna klassas som skyddsobjekt.

I det nya förslaget ska även andra objekt kunna beslutas vara skyddsobjekt när det råder höjd beredskap, om objekten är av betydelse för totalförsvaret. Ett sådant exempel är lok och tågagnar.

När nu tillträdesförbudet även ska omfatta obemannade farkoster, drönare, förstärks också skyddsvakternas möjlighet att ingripa mot dessa. De får nu utökade befogenheter att ingripa och kan, om det behövs, använda våld mot farkosten.

Det har skett flera tillbud med drönare som cirkulerat över riksdagshuset med både film- och ljudupptagning. I vissa av dessa fall kan det ha rört sig om nyfikna turister utan onda avsikter, men i åtminstone något av fallen har det enligt nyhetsrapporteringar funnits misstanke om annat uppsåt. Om detta skulle hända igen kan skyddsvakterna alltså från och med den 1 januari 2020 använda våld mot drönaren, om förslaget går igenom och om det är försvarligt och behövs.

Denna del av justeringen kan förhoppningsvis vara ett värdefullt verktyg för att bekämpa problemet med flygning med drönare över skyddsobjekt och vid Försvarsmaktens övningar, som Försvarsmakten själv upplever har ökat.

Fru talman! Med denna korta sammanfattning vill jag yrka bifall till försvarsutskottets förslag, som alla partier för övrigt står bakom.
(Applåder)

Anf. 10 LARS PÜSS (M):

Fru talman! Först vill jag yrka bifall till propositionen. Som Heléne säger är vi överens om detta. Propositionen tar upp en mycket angelägen skärpning och uppdatering av skyddslagen och kamerabevakningslagen.

Med ett förvärrat säkerhetspolitiskt läge finns det en hel mängd lagar som är i behov av en uppdatering. Länsstyrelserna har precis gjort en översyn av tillämpbarhet i författningar för totalförsvaret – om vår lagstiftning håller måttet när det gäller vår försvarsförmåga. I detta arbete har 46 lagar och författningar setts över. Vid länsstyrelsernas granskning fann man anledning till anmärkningar i 34 av dessa. Detta visar tydligt att det finns all anledning att se över vår lagstiftning, och det är en process vi nu har satt igång.

Moorens lag tror jag att de flesta känner till. Det handlar om att antalet transistorer som får plats på ett kretskort växer exponentiellt. Den teorin har sedan den presenterades 1965 visat sig hålla förvånansvärt väl. Den teknologiska utvecklingen går alltså allt snabbare för halvledare.

När det gäller it och teknikutveckling i ett vidare perspektiv finns det flera teorier som försöker belysa detta. Det som förenar dem alla är att utvecklingen är exponentiell, precis som för halvledare.

Fru talman! I februari 2016 tillkännagav riksdagen för regeringen att regeringen bör se över bestämmelserna om skyddsobjekt i syfte att förbättra skyddet för vissa militära skyddsändamål och om det finns behov återkomma till riksdagen med förslag till förbättringar.

I dag, över tre och ett halvt år senare, står vi här i talarstolen och debatterar regeringens förslag till åtgärder. Det är i sig positivt att samtliga partier står bakom förslaget till en mycket angelägen skärpning av lagstiftningen. Dessvärre är det tydligt att vi måste få till en ordning där vi är något mer framåtlutade. Att vi måste vänta i nästan fyra år innan vi kan gå från ord till handling håller inte på långa vägar.

Skälet till att många lagar ständigt måste ses över är att den tekniska utvecklingen går allt snabbare och att vår lagstiftning inte tar höjd för detta. Den tekniska utvecklingen skapar möjligheter till helt nya produkter och tjänster som vi inte ens kunnat tänka oss tidigare.

Moorens lag förutsäger att halvledare blir dubbelt så bra vartannat år. Det innebär att våra datorer medan det här ärendet beretts har blivit nästan fyra gånger snabbare. På samma gång verkar våra handläggningstider bara bli längre och längre. Detta är en utveckling som inte är hållbar.

Inom försvarskommitténs områden är det extra känsligt eftersom mycket handlar om Sveriges säkerhet. Framför allt har hotbilden förvärrats och hoten förändrats och kommit att handla alltmer om cyberattacker och hur vi möter dessa.

För några veckor sedan besökte jag Finland och fick då följande beskrivning av skillnaderna mellan våra respektive länder. Något förenklat nöjer man sig i Finland med att i ett första steg nå 80 procent träffsäkerhet när man lagstiftar, och sedan justerar man i efterhand. På så sätt fångar man också upp oförutsedda konsekvenser och kan justera för dessa. Vinsten är att lagstiftningsprocessen går snabbare, och man kan hantera nyuppkomna situationer på ett mer effektivt sätt.

I Sverige vill vi alltid nå 100 procent, oavsett hur lång tid det tar. Därefter är vi ganska ovilliga att revidera lagstiftningen, sannolikt på grund av att det tar så lång tid.

När det gäller lagstiftning som hanterar tekniska frågor blir denna inställning ganska trubbig med tanke på hur snabbt den tekniska utvecklingen går. Om det tar fyra år från tanke till lagstiftning lär den teknik man försöker reglera ha utvecklats till något helt annat. Med andra ord, lagstiftningen lär vara föråldrad redan innan den träder i kraft.

Fru talman! Därför vill jag som avslutande ord verkligen uppmana regeringen att bli något mer framåtlutad i sina beredningsprocesser. Det håller helt enkelt inte att det tar så lång tid som det gör i dag.

(Applåder)

Anf. 11 CAROLINE NORDENGRIP (SD):

Fru talman! Försvarskommittén debatterar i dag betänkande FöU2 om skyddsobjekt och obemannade farkoster. I detta betänkande har det mellan partierna rått enighet om att lagstiftningen måste få ta ett steg framåt när det säkerhetspolitiska läget i vårt närområde som bekant har tagit stora kliv i fel riktning.

Utvecklingen inom det tekniska området har varit snabb, och nya sorters hot har aktualiserats. Teknik som tidigare endast fanns hos större aktörer är i dag tillgänglig i nästan alla svenska hem. Ett bra exempel på detta är utvecklingen när det gäller obemannade farkoster, för vissa mer bekanta under benämningen drönare.

I dag kan vilken privatperson som helst skaffa sig en egen drönare utrustad med en relativt avancerad kamera för en inte särskilt stor kostnad, något som inte var möjligt för bara 15 år sedan. Framstegen inom detta område och en rad andra områden har varit av godo för exempelvis Försvarsmakten, men det har även gett de aktörer som inte vill oss väl nya verktyg att nyttja mot oss.

Sverigedemokraterna ser det som mycket positivt att möjligheten att ingripa mot obemannade farkoster stärks, inte minst då detta är system som enkelt och kostnadseffektivt kan nyttjas såväl i fredstid som i ett skymningsläge för att inhämta skyddsvärd information.

Vi har de senaste åren kunnat läsa om hur observationer av okända drönare gjorts under Försvarsmaktens övningar, exempelvis under övningen Aurora 17. I och med att lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2020 ges Försvarsmakten verktyg och lagstöd att agera mot främmande drönare redan under försvarsmaktsövningen Aurora 20.

Ett skyddsobjekt är benämningen på det som tidigare var separerat under skyddsobjekt och skyddsområden. Skyddsobjekt kan nu innefatta både byggnader och större områden.

Utöver militära byggnader och installationer kommer lagstiftningen om skyddsobjekt nu också att innefatta civila skyddsvärda verksamheter som exempelvis byggnader, anläggningar och områden för posthantering, alarmering samt lokaler för försörjning av livsmedel och andra förnödenheter som är vitala för samhällsfunktionen. Skyddslagen ska även tillämpas på byggnader och andra anläggningar och områden som disponeras av Totalförsvarets forskningsinstitut. Regeringen föreslår även att vissa militära fordon ska kunna vara skyddsobjekt. Glädjande är även att fartyg som används för transporter av kärnämnen blir inkluderade, vilket är något som länge har saknats. Möjligheten att under höjd beredskap fatta beslut om andra byggnader med betydelse för totalförsvaret stärks också.

Sverigedemokraterna har under år påtalat att detta är ett område där vi behöver en justering av lagstiftningen, och vi ställer oss därför bakom propositionen.

Anf. 12 LARS THOMSSON (C):

Fru talman! Frågorna kring skyddsobjekt och obemannade farkoster som vi debatterar i dag är en del av en större helhet när det gäller förstärkt försvar. Det är en liten men viktig del, och den är väldigt aktuell i dag.

Jag ska börja med ett exempel från mitt kära Gotland. Det är inte så länge sedan det på norra Gotland faktiskt såldes en fullt fungerande ubåtshamn till en främmande makt. Till slut lyckades Försvarsmakten köpa tillbaka den, som väl var. Men det är givetvis inte acceptabelt att man har en sådan ordning att man kan sälja en hel ubåtshamn till en främmande makt. Det var bristande lagstiftning som gjorde att det var möjligt.

Därför är jag glad för de förändringar som vi nu får. De pekar också på vilken verksamhet som ska kunna bli skyddsobjekt och visar på ett tydligare sätt än tidigare att samhällsviktig verksamhet är skyddsvärd. Det är en välkommen utveckling.

Under alltför lång tid har samhällsviktig verksamhet i vårt land varit föremål för en underreglering utan skarpa funktions- och skyddskrav. Ubåtshamnen är ett tydligt exempel på detta. Med utgångspunkt i den oroliga utvecklingen i vår omvärld och med Försvarsberedningens bedömning att ett väpnat angrepp mot Sverige inte kan uteslutas är det en naturlig utveckling att också skyddet för samhällsviktig verksamhet och samhällsviktiga funktioner stärks.

Sveriges totalförsvär är beroende av att samhällsviktig verksamhet kan bedrivas i vardag, kris och krig. Genom en större möjlighet att göra exempelvis verksamheter såsom posthantering, alarmering, livsmedelsförsörjning och försörjning av andra förnödenheter till skyddsobjekt ges bättre förutsättningar för ett fungerande totalförsvär i det här landet. Det är precis vad vi behöver.

Att lagen uppdateras och uttryckligen också omfattar förbud mot tillträde av obemannad farkost ligger också rätt i tiden. Vi vet alla vilken teknikutveckling som har ägt rum när det gäller drönare och självgående fordon.

Detta är alltså välkomna förändringar och steg i rätt riktning även om vi i Centerpartiet menar att det behöver göras mer. Här finns inte minst alla förslag i Förvarsberedningens två betänkanden, *Motståndskraft* och *Värnkraft*, som lägger fast riktningen framåt för utvecklingen av både det civila och det militära försvaret.

Fru talman! Till sist: Nu är det dags för regeringen att omsätta *Motståndskraft* och *Värnkraft* i en försvarsproposition i enlighet med beredningens förslag och i enlighet med den riksdagsmajoritet som finns i den frågan. Det är också hög tid att inse att dessa rapporter är färdigförhandlade politiskt. Det är dokument som utgör en helhet, och det finns en prioriteringsinriktning som regeringen och Förvarsmakten lämpligen ska följa. Man ska inte se de två dokumenten som en plocklista som man kan välja och vraka utifrån, utan de är en helhet och ett färdigförhandlat politiskt dokument.

Med detta sagt vill jag yrka bifall till utskottets förslag till beslut i frågan om skyddsobjekt och obemannade farkoster.

Anf. 13 LAILA NARAGHI (S):

Fru talman! De svenska kärnkraftverken ligger vid kusten och har egna hamnar. Svensk Kärnbränslehanterings fartyg M/S Sigrid transporterar avfallet därifrån till anläggningarna i Oskarshamn och Forsmark, där det mellanlagras.

I Sverige transporteras i stort sett allt radioaktivt avfall och använt kärnbränsle till sjöss. M/S Sigrid hämtar avfallet vid kärnkraftverken och kör det till anläggningarna i Oskarshamn och Forsmark. En liten mängd låg- och medelaktivt avfall transporteras även från forskningsanläggningen Studsvik. Fartyget Sigrid är specialdesignat för transport av radioaktivt material. Fartyget byggdes 2011–2013 och är klassat enligt International Maritime Organizations högsta nivå, INF3, för fartyg som transporterar radioaktivt material.

Sigrid är utrustad med extra kommunikationsutrustning och har många säkerhetshöjande funktioner. Till exempel är viktiga system dubblerade och separerade för att bidra till hög drifttillgänglighet och flexibilitet.

Fru talman! Det är angeläget att transportererna av använt kärnbränsle kan ske på ett så säkert sätt som möjligt. Kärnbränslefartyget M/S Sigrid är i dag inte klassat som skyddsobjekt som övriga kärntekniska anläggningar. Därför har jag och riksdagsledamoten Sanne Lennström från Östhammar tidigare motionerat om att M/S Sigrid ska kunna klassas som skyddsobjekt och omfattas av skyddslagen. Detta är också något som den lokala säkerhetsnämnden i min hemkommun Oskarshamn har föreslagit. Även Östhammars kommun har framhållit vikten av att denna fråga löses på sådant sätt att transportererna genom kommunen kan ske på ett så säkert sätt som möjligt.

Dessa två kommuner, våra kommuner, tar ett stort ansvar för rikets energiförsörjning, och det är av största vikt att riksdag och regering hör samman deras önskemål vad gäller säkerhetsskyddslagstiftning. Kärn-

bränsletransporterna sker ofta inomskärs och ryms då inom berörd kommunens geografiska områdesansvar.

Fru talman! Även SKB har uttryckt önskemål om att det fartyg som transporterar kärnämne eller använt kärnbränsle ska betraktas som skyddsobjekt likväl som de fasta anläggningar som transporterna går emellan, detta så att även transporterna tillförsäkras ett skydd som är mer robust än de försiktighetsmått och det skydd som verksamheten omfattas av enligt kärntekniklagen.

Också Strålsäkerhetsmyndigheten, SSM, gör bedömningen att det vore positivt för kärnsäkerheten om dagens krav på tillståndshavaren kompletteras med befogenheter att vidta nödvändiga skyddsåtgärder. SSM:s bedömning är att det för en säker elförsörjning är viktigt med ett konsekvent skydd för hela processen, inklusive transporterna. Deras bedömning är att utöver betydelsen för en fungerande elförsörjning har den kärntekniska verksamheten höga skyddsvärden. Det gäller i synnerhet en säker drift av reaktorerna men även en säker hantering av det bestrålade kärnbränslet, inklusive bortforslingen av använt kärnbränsle.

Eftersom M/S Sigrid är ett för ändamålet specialbyggt fartyg som inte enkelt kan ersättas anser SSM att det inte heller bör lämnas utanför de skyddsåtgärder, främst bevakningsåtgärder, som tillämpas för övriga delar av kärnenergiförsörjningen. SSM bedömer att kärntekniklagens utformning inte är lämplig för att reglera specifika skydd mot antagonistiska hot, som bruk av tvångsmedel.

Fru talman! Därför är det mycket positivt att regeringen har hörsammat Sanne, mig och alla andra som framfört betydelsen av att M/S Sigrid ska omfattas av skyddslagen och att regeringen anser, i motsats till kommittén, att skyddslagen bör utvidgas till att möjliggöra beslut om skyddsobjekt i fråga om fartyg som används för transporter av kärnämne.

Fru talman! Avslutningsvis vill också jag yrka bifall till utskottets förslag till beslut.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 17.)

§ 11 Villkor och riktlinjer för radio och tv i allmänhetens tjänst 2020–2025

Kulturutskottets betänkande 2019/20:KrU2

Villkor och riktlinjer för radio och tv i allmänhetens tjänst 2020–2025

(prop. 2018/19:136)

föredrogs.

Anf. 14 CHRISTER NYLANDER (L):

Fru talman! I dag ska riksdagen ta ställning till nya villkor för public service – för Sveriges Television, Sveriges Radio och Utbildningsradion, UR.

Det kommer inte att låta så i debatten, men det finns ett stort och brett stöd för den politik som läggs fast i dag. Det är bra. Det finns en poäng i att försöka nå breda överenskommelser kring mediepolitiken. Även om det

Prot. 2019/20:24
23 oktober

*Skyddsobjekt och
obemannade farkoster*

*Villkor och riktlinjer
för radio och tv i
allmänhetens tjänst
2020–2025*

i debatten i medierna den senaste tiden har lagts fram ett antal förslag där man radikalt vill förändra mediepolitiken hoppas jag att vi ska kunna fortsätta traditionen av breda överenskommelser i riksdagen. Det vore olyckligt om stora förändringar av mediepolitiken skulle ske med små majoriteter i riksdagen.

Fru talman! En av mänsklighetens viktigaste gåvor är vår förmåga att berätta. Vi lär oss saker genom berättelser. Vi överför kunskap och nyheter till varandra via berättelser. Vi skapar gemenskap i berättelser. Vi finner mening och sammanhang i berättelser. Vi har ett närmast existentiellt behov av att hitta mening, sammanhang och berättelser i det vi ser. Vi ser till och med samband där det inte finns några samband utan bara rent slumpmässig variation. Och när vi väl har sett ett samband eller en berättelse har vi väldigt svårt att glömma det och att se någonting annorlunda. Men så plötsligt kommer någonting annat, ett alternativt perspektiv på samma grundberättelse. Kanske lyssnar vi, kanske lyssnar vi inte. Men om vi lyssnar kanske vi vidgar vår egen förståelse lite grann och ser det nya perspektivet.

Att ha makt över berättelser och över hur människor ser på verkligheten, förstår sin verklighet och uppfattar sin verklighet är verklig makt. Man kan luras med berättelser. Man kan ta makt över andra människors tankar genom berättelser. Den makten kan man få genom att tala högst, tala oftast eller vara mest relevant och trovärdig.

Det är inte konstigt att auktoritära politiker runt om i världen försöker ta kontroll över medier och kultur. Om man har kontroll över berättelser är det lättare att ha kontroll över vilka perspektiv som får synas, och det är lättare att styra människors tankar om samhället som helhet. Det är därför mediepolitiken är så viktig. Det är därför det är viktigt med medial mångfald. Det är därför det är avgörande att se att det finns olika perspektiv och olika vinklar och att dessa får komma till tals. Det är därför mediekunskap och förmåga att bedöma källor blir allt viktigare. Det är därför det också är viktigt med breda politiska lösningar kring mediepolitiken.

Fru talman! Mediesamhället är som en ekologi som man bör se som en helhet, inte styckevis och delt. Det är därför vi liberaler är kritiska till att regeringen inte tar ett helhetsgrepp kring mediepolitiken. I dag debatterar vi public service, villkoren för SVT, SR och UR. Men när man gör det måste man också väga in att politiken får effekt för andra medier. Det behövs ett helhetsgrepp kring mediepolitiken.

Den mediala ekologin består av olika aktörer som är konkurrenter men som också kompletterar varandra. De är ömsesidigt beroende av varandra, men de är också ömsesidiga konkurrenter. Förändrar man förutsättningarna för en medieaktör kommer man oundvikligen också att påverka andra medieaktörers förutsättningar, ibland positivt och ibland negativt.

Om man begränsar Sveriges Televisions möjligheter att synas och höras kan det innebära att Alingsås Tidning får fler läsare, men det kan också innebära att vi får fler vita fläckar i Sverige och att det tomrum som skapas fylls upp av globala aktörer.

Det är en pågående kamp om vår uppmärksamhet, fru talman, och den ser annorlunda ut än vad den gjorde för bara några år sedan. Vi är inne i en tid av globalisering och digitalisering som ritar om kartan för oss. På många sätt är den utvecklingen positiv. Vi får fler perspektiv. Vi får mer mångfald. Tillgängligheten ökar. Hastigheten ökar. Mångfalden ökar. Men

som vid alla skiften finns det också negativa sidor och problem. Gamla affärsmodeller håller inte längre. Tanken att tidningarna skulle bäras av annonser och prenumeranter utmanas såklart av den digitala närvaron. Behovet av kritiska förhållningssätt ökar. Och det svåra att orientera sig i informationsöverflödet gör naturligtvis att vi måste fundera på förmågan att se kritiskt och fundera på vad som är sant, relevant och viktigt – för att bara nämna några utmaningar.

Det är därför regeringen borde ta ett samlat grepp kring mediepolitiken och ha en samlad idé om vad man vill med mediepolitiken. I stället ser vi nu hur man lappar och lagar, och det är bekymmersamt. Det rimliga vore att hantera avgift, villkor, innehåll och grundlagsskydd för public service i en samlad process. Denna process borde i sin tur sättas in i ett större mediepolitiskt sammanhang med en mediepolitisk idé och politik för helheten. Och detta måste i nästa steg sättas in i en politik som också hanterar de globala jättarnas dominans.

Fru talman! Självständiga public service-medier med ett brett uppdrag, en bred förankring och ett stort förtroende är viktiga för demokratin. De ska vara sakliga och opartiska. Det ska eftersträva kvalitet och relevans oavsett genre. Men självklart kan ett sådant brett uppdrag också skapa problem. Andra medier som till exempel är beroende av intäkter från annonser och prenumeranter kan förlora på detta. Om SVT, SR och UR är väldigt närvarande och framgångsrika kan de naturligtvis försämra marknaden för andra aktörer. Det är särskilt viktigt att se detta just nu när affärsmodellerna utmanas och nya ännu inte har tagit plats. Därför är det viktigt att göra den avvägning som vi nu gör kring förhandsprövningen.

Å andra sidan är egentligen samtliga medier vinnare på att det finns bra och högkvalitativa medier som fångar många människors intresse och som gör att många tar del av medier och högkvalitativa medier. Det är nämligen inte säkert att svenska mediehus tuffaste konkurrent är ett annat svenskt mediehus – det är kanske inte ens ett mediehus över huvud taget. I dragkampen om vår uppmärksamhet är det även helt andra aktörer som är med. Det är ofta globala aktörer med resurser som svenska mediehus och svenska medier inte kan mäta sig med. Den verkligheten måste man ta in.

Om TV4 inte behåller sin popularitet är det inte säkert att SVT vinner på det. Om SVT inte behåller sin popularitet är det inte säkert att TV3 vinner på det. Om Rix FM inte håller sitt grepp om publiken är det inte säkert att någon annan svensk aktör vinner på det. Vi måste ta in detta i vår analys. Förutsättningarna är helt annorlunda nu. Det är inte 1990-tal längre. Trots det låter den politiska debatten ibland som om vi var kvar i 1990-talet.

Fru talman! Även om Liberalerna instämmer i huvudinriktningen i denna proposition har vi ett antal invändningar i sak. Det handlar om att regeringen inte tar tillräcklig hänsyn till helheten. Och det handlar om att man inte tar hänsyn till ungdomars och barns kraftigt förändrade mediekonsumtion.

Det är bra att utskottet nu ger regeringen en bakläxa om förhandsprövningen. Det är orimligt att regeringen ska ha sista ordet när public service-bolag vill starta en ny tjänst.

Vi har också frågor kring mediepolitikens mål därför att det, fru talman, i dag står att målet för mediepolitiken är att stödja yttrandefriheten, mångfalden, massmediernas oberoende och tillgänglighet samt motverka

Prot. 2019/20:24
23 oktober

*Villkor och riktlinjer
för radio och tv i
allmänhetens tjänst
2020–2025*

skadlig mediepåverkan. Det är bra och rimliga mål, och de bör finnas kvar. Men de måste också kombineras med ett nytt mål som handlar om ett tydligare individ- och medborgarperspektiv. Mediepolitiken måste ha ett mål om att bidra till att fler människor blir nyfikna, blir kunniga och har förmåga att dra självständiga slutsatser och fatta egna välgrundade beslut. Detta perspektiv saknas i dag i de mediepolitiska målen, och det vill Liberalerna få in.

Mediepolitiken ska bidra till att var och en av oss får ta del av fler berättelser, fler perspektiv, fler vinklar och att vi på detta sätt också får bättre förståelse för vår samtid och för vårt eget liv.

Fru talman! Med detta yrkar jag bifall till reservation 4.

Anf. 15 LOTTA FINSTORP (M):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 5 om saktighet och opartiskhet.

Fria medier är grundläggande i en demokrati och i ett fritt och öppet samhälle. Vi moderater värnar ett robust konstitutionellt skydd för yttrande- och tryckfriheten och spelregler i övrigt som garanterar mediernas oberoende och möjliggör mångfald och konkurrens.

Mediepolitikens centrala uppgift är att skapa förutsättningar för ett brett spektrum av medier som kan verka självständigt på olika nivåer och i olika format. Att värna mångfalden är en viktig moderat utgångspunkt för diskussion och reformarbete på mediepolitikens område.

En annan utgångspunkt för oss är att högkvalitativ public service har en mycket viktig roll att fylla även i framtiden. Det handlar om att kunna nå hela befolkningen med information. Public service är en viktig del av vår civila beredskap. Vidare utgör högkvalitativ public service ett slags demokratisk infrastruktur – ett offentligt rum som tillhandahåller information och diskussion till alla medborgare.

Vår uppfattning är att public service fyller en demokratisk funktion, men vi värnar samtidigt mediemångfalden. Därför måste de statliga programföretagens uppdrag ha en tydlig inriktning och vara begränsat i omfång.

En väl fungerande mediemångfald kan bara uppnås med rättvisa och tydliga regler och en balans mellan de statliga bolag som driver verksamhet och den fristående kommersiella mediesektorn. Här blir ett observandum för politiken att vi måste vara uppmärksamma på att inte denna balans rubbas. Det är också grundläggande i våra reservationer.

I propositionen går det att läsa följande: ”För att uppfylla de mediepolitiska målen menar regeringen att det krävs en mediepolitik som både skapar långsiktiga och stabila förutsättningar för marknadens aktörer – – –.”

Det är en alldeles utmärkt ambition. Men varför genomsyrar inte denna klokskap propositionen i alla delar?

Jag vågar påstå att vi här i kammaren från samtliga partier kommer att få höra ett instämmande i vikten av en mediemångfald. Men hur denna balans ska kunna upprätthållas saknas i alla delar.

Regeringen föreslår att systemet med förhandsprövning ska behållas under kommande tillståndperiod, men att vissa ändringar görs. Vi välkomnar att det görs vissa ändringar. Men vi anser också att man måste kunna vidga denna förhandsprövning, både ur konkurrenssynpunkt och ur ett statsstödshänseende. Att ingen förhandsprövning har gjorts sedan den

infördes är mycket otillfredsställande och en indikation på att systemet inte fungerar.

Att regeringen nu föreslår att andra än programföretagen får anmäla tjänster för prövning är jättebra, och det välkomnar vi. Men att nu inskränka prövningen till att gälla enbart nya tjänster inom den kompletterande verksamheten är oacceptabelt. Regeringen bör i sändningstillståndet ställa krav på att nya permanenta programtjänster eller andra tjänster av större betydelse inom ramen för både kärnverksamheten och den kompletterande verksamhet som programföretagen vill lansera även fortsättningsvis ska anmälas.

Fru talman! I dag finns glädjande nog en riksdagsmajoritet för att förhandsgranskningsprocessen måste ändras, så att inte regeringen fattar det yttersta beslutet. Vår uppfattning är tydlig. För att inte balansen avseende mediemångfald ska rubbas måste en utvidgad och tydligare förhandsprövning göras. Det är positivt och helt i rätt riktning att regeringen föreslår att andra än programföretagen får anmäla tjänster för prövning. Men tiden tolv månader är för lång, och vi anser att sex månader är den period som är rimlig. Det var också det som utredningen föreslog.

Fru talman! Politiken ska inte fatta beslut om vilka program som ska produceras i SVT, SR och UR och inte heller om innehållet i programmen. Armlängds avstånd måste alltid gälla. Att public services publicistiska oberoende måste skyddas är oomtvistat och viktigt. Ingen vill ha statskontrollerad journalistik. Det ser vi exempel på i världen, och det är verkligen någonting som vi inte vill ha i Sverige. Den journalistiska integriteten och oberoendet inom public service måste värnas liksom att public serviceföretagen ges möjlighet att verka under förutsägbara villkor genom rimligt tilltagna tillståndperioder.

Samtidigt är public service en författningsskapad verksamhet, finansierad via staten, det vill säga via skattebetalarna, och styrd av villkor som fastställs av riksdag och regering. Det är med andra ord demokratiskt legitimt och en förutsättning att politiken definierar uppdraget samt beslutar om spelregler rörande bolagsstyrning, medieetisk granskning etcetera.

Vi ställde oss bakom den public service-avgift som sedan den 1 januari i år är en skattefinansiering av public service. Men vi har vid flera tillfällen framfört kritik om att övergången till en ny finansieringsmodell borde ha föregåtts av en ordentlig utredning och omprövning av public serviceföretagens uppdrag. Men regeringen bortsåg från detta, och nu kom beslutet i fel ordning.

Opartiskhet, saklighet och legitimitet är ett absolut krav på public service. I tider av fake news och desinformation har en objektiv public service en stor roll att fylla medan motsatsen, osaklighet och partiska statsmedier, inte hör hemma i en demokrati. Därför är granskning och transparens av största vikt.

Fru talman! Det är angeläget att ett nytt medieetiskt system kommer på plats. Det är mediebranschen själv som har väckt ett intressant förslag om ett frivilligt och självreglerande system genom att en allmänhetens medieombudsman och en medieetisk nämnd tillsätts. Vi menar att regeringen bör slå fast att programföretagen ska underställas en medieetisk granskning och att det är upp till branschens parter att komma överens om hur ett sådant system ska utformas.

Prot. 2019/20:24
23 oktober

*Villkor och riktlinjer
för radio och tv i
allmänhetens tjänst
2020–2025*

Men bolagens inriktning, hushållning med resurser, kvalitetsarbete och transparens är av allmänt intresse och bör, som i alla andra verksamheter som finansieras med skattemedel, följas noga och tas ansvar för av styrelserna. Men riksdagen måste kunna utvärdera den icke-publicistiska verksamheten, inte minst genom sina egna institutioner som Riksrevisionen. Det är en kritisk fråga hur hela denna ordning för styrning och uppföljning ska utformas framåt.

Fru talman! Slutligen anser jag att regeringen i det nya sändningstillståndet har lagt efter läge, det vill säga att det är ett lapptäcke av gammal mediepolitik med ytterst få nya framåtsträvande inslag. Därav alla 24 reservationer. Inför nästa sändningstillstånd behöver Sverige en mediepolitik för den längre horisonten i ett medielandskap som förändras i mycket hög takt. Vi moderater kommer för vår del att ta fram en långsiktig politik för en ny medietid.

(Applåder)

I detta anförande instämde Annicka Engblom, Viktor Wärnick och Ann-Britt Åsebol (alla M).

Anf. 16 ANGELIKA BENGTTSSON (SD):

Fru talman! I dag debatterar vi propositionen, och jag ska börja med att yrka bifall till reservation 1 om avslag på propositionen.

Redan före utredningens start var Sverigedemokraterna kritiska till utredningsdirektiven. Bland annat skulle vi inte utreda alla delar av public service. Det är konstigt när en växande skara med kritiska röster mot just public services existens brusade och brusar än och ökar utanför Kulturdepartementet. I dag hör vi nästan dagligen kritiska röster, och på departementet verkar man stå handfallen. Det intygar i alla fall propositionen.

Fru talman! Ska man vara ärlig är det inga större förändringar som föreslås i propositionen. Det är inga förändringar som anpassar public service efter nuvarande medielandskap och nuvarande debattklimat. För, helt ärligt: Det största hotet mot public service i dag är de kritiska rösterna och ifrågasättandet av dess osaklighet och oberoende. Vad kommer att hända med de rösterna? Vad händer med den ökande grupp som inte känner tillit till det i dag enda bolag som ska stå för saklighet, oberoende och opartiskhet?

Den som var kritisk till public service för flera år sedan vill i dag lägga ned den. Man har blivit mer kritisk i sin retorik, och vi ser en mer polariserad debatt. I dag höjs det på ögonbrynen åt dem som vill lägga ned public service, men att någon är kritisk och tycker att public service gör dålig tv eller radio är något i alla fall jag läser om varje vecka och knappt reagerar på längre. Detta hörs bland såväl opinionsbildare och journalister som vänner. Utvecklingen har gått otroligt snabbt från åsikten "Public service är vänstervriden" till "Jag vill lägga ned den".

Det blir allt lättare att ta reda på fakta. Samtidigt är det lika lätt att fake news sprider sig. I det medielandskap vi i dag lever i, med snabba förändringar, borde public service stå sig starkare. Men från politikens håll verkar man inte ha förstått allvaret i kritiken. Jag är på riktigt orolig över den utveckling vi ser i dag. Är Amanda Lind det också?

Det jag precis har nämnt är en av orsakerna till vår reservation 1 om avslag på propositionen. Vi har i tidigare debatter förklarat varför vi inte

kunde ställa oss bakom den första propositionen om finansieringens utformning. Vi anser helt enkelt att man har börjat i fel ända. Skattebetalarna köper grisen i säcken utan att garanteras förändringar. Det är inte rätt i dagens läge, och det var inte heller rätt i dåvarande läge.

En annan utredning som vi anser borde sätta igång med sitt arbete omgående är den om beredskap och säkerhet, vilket vi också har en reservation om. Regeringen skriver att övergången från marksänd tv till andra distributionssätt ska utredas fram till 2027. Vi menar dock att denna utredning borde påbörjas snarast och att det bör finnas möjlighet att diskutera det eventuella innehållet i en sådan utredning i flera år innan ett beslut fattas. Teknikutvecklingen går snabbt, rasande snabbt. Frågor kring säkerhet berör just oss och rikets säkerhet. Ska vi, med tanke på den omvärld vi lever i, riskera att befolkningen inte får information vid en krissituation? Hur säkerställer public service att webbportaler går att nå om Sverige är under angrepp?

Fru talman! Jag är av uppfattningen att våra egenskaper utvecklas genom erfarenhet och lärdomar och inte av yttre attribut. Jag råkar vara född till den jag är, och jag får göra det bästa av situationen. Regeringen verkar dock vara av en annan uppfattning – det är så jag läser deras förslag kring kapitlet om sändningarnas innehåll. Där vill man lägga större vikt vid att lyfta fram perspektiv utifrån etnicitet eller sexuell läggning. Det är högst tveksamt om denna typ av åtgärder kommer att bredda debattklimatet och rapporteringen. Tvärtom känns denna uppfattning förlegad, och jag är kritisk till att man lägger så stor vikt vid detta i sändningstillståndet.

Fru talman! En gemensam reservation från oss, Moderaterna och KD finns i betänkandet. I den skriver vi att vi vill stärka sakligheten och oberoendet, och en sådan reservation kan inte kännas mer aktuell än i dag. Om man inte stöder den förutsätter jag att man är nöjd med hur det ser ut i dag. Just den här frågan har vi Sverigedemokrater lyft flera gånger. För oss är den grundstommen och pelaren i huset. Om den krackelerar, står väggarna kvar? Jag menar att vi är där nu, och vi får väl se om väggarna bär de kommande åren när det nya sändningstillståndet är på plats.

Sverigedemokraterna har länge lyft flera reformförslag för att råda bot på de problem vi ser. Bland annat föreslår vi ett public service-bolag, för det ter sig lagom bakåtsträvande att vilja ha kvar tre separata bolag som ska fokusera på olika områden – ett på bild, ett på ljud och ett på folkbildning. Vad är rörlig bild i dag, och vad är text? Det kan verka som alltför filosofiska frågor för en riksdagsdebatt, men det är faktiskt ganska konkreta frågor som jag brukar ställa till bolagen. I dagens medielandskap är det mer logiskt att ha ett enda public service-bolag, med tanke på teknikens framsteg och hur det ser ut i Europa.

Vi föreslår även en granskningsfunktion värd namnet. I dag har vi en granskningsnämnd som bara kan granska fel utifrån sändningstillstånd. Vi vill se en ökad transparens i granskningsledet och en ökad dialog med anmälaren. Rättelser ska offentliggöras på ett tydligare vis och bli mer lättåtkomliga. Det ska inrättas ett råd för att sakfel ska kunna belysas och rättas innan exempelvis ett faktaprogram visas. Inte minst måste man som anmälare känna att man har förståelse för hela processen. Bland annat det faktum att man inte kan anmäla hela delar, som det som är på internet, är ett problem i dag.

Prot. 2019/20:24
23 oktober

*Villkor och riktlinjer
för radio och tv i
allmänhetens tjänst
2020–2025*

Vi föreslår ett organ för saklighetsprövningar. Det framkommer i Timbro's rapport *Sakligheten i SVT och SR* att det råder en diskrepans mellan vad allmänheten uppfattar som Granskningsnämndens uppgift, att granska exempelvis saklighet i program som har sänts, och Granskningsnämndens tolkning av sitt uppdrag. Granskningsnämnden menar att det inte är deras uppgift att på egen hand dubbelkontrollera fakta. Samtidigt använder sig programbolagen ofta av Granskningsnämndens arbete som ett bevis för att programföretagen lever upp till sitt uppdrag om saklighet. Det är tydligt att saklighetsprövningar måste införas.

Vi vill se ett ökat nordiskt samarbete. I dag pågår redan ett nordiskt samarbete mellan bolagen, och vi vill fördjupa det. Grunden för detta är att vi tror att Sverige har mycket att lära av sina nordiska grannländer, inte minst i hur man har rapporterat kring migration och miljöfrågor.

Vi vill även ha en ny utredning gällande att modernisera public service-systemet, fru talman – en utredning som börjar där den senaste slutade. Vi hade velat att man såg över framför allt Granskningsnämndens system och en sammanslagning av bolagen. Det är våra önskemål när utredningsdirektiven inför nästa utredning skrivs, även om det är flera år till dess.

Fru talman! Det är en sak jag inte kan släppa när det gäller propositionen. Redan vid utredningen reserverade sig alla partier i frågan om förhandsprövning – alla partier. Ingen av oss var nöjd med systemets utformning, även om vi alla hade olika formuleringar. Trots invändningar i utredningen väljer Amanda Lind att inte ändra systemets uppbyggnad, utan hon nöjer sig med att ändra två små detaljer: längden på tjänsternas provotid och vem som ska få anmäla. Inget av förslagen ser till att man flyttar makten från Amanda Lind, det vill säga politiken, och public service-bolagen.

Jag och mitt parti har flera gånger beskyllts för att vilja detaljstyra medierna och framför allt public service. Gång på gång har vi bevisat att det inte är något annat än felaktiga anklagelser. Min analys av varför man tror detta är förmodligen att vi har flera reformförslag – eller att man inte har några andra argument.

Min fråga till kulturministern är enkel: Varför väljer regeringen att inte gå vidare med större ändringsförslag utan endast att en ny utredning ska se över systemet för förhandsprövningen?

Man väljer att skjuta fram problemet i stället för att ta tag i det. Varför? Och anser man inte att detta är ett problem? Detta är frågor som jag hoppas få svar på i ministerns anförande.

Jag yrkar bifall till reservation 1.
(Applåder)

Anf. 17 CHRISTER NYLANDER (L) replik:

Fru talman! Jag har två frågor till Angelika Bengtsson.

Den ena handlar om den beskrivning av verkligheten som Angelika Bengtsson ger, med en växande skara människor som är kritiska, med fler kritiska röster som hörs och med fler som klagar, fler som vill lägga ned public service och fler som ifrågasätter dess trovärdighet.

Jag noterade att hela denna del av inlägget hölls i tredje person. Är detta en kritik som Angelika Bengtsson personligen och Sverigedemokraterna som parti håller med om? Är det så att Angelika Bengtsson och Sverigedemokraterna håller med om den kritik som Angelika Bengtsson framförde i tredje person, det vill säga att man inte tycker att public service-

bolagen är trovärdiga, att man funderar på om man ska lägga ned dem och så vidare?

Min andra fråga rör sambandet mellan retoriken och förslagen. I reservation 1 från Sverigedemokraterna står det att man vill ha stora reformer och en politik som vitt skiljer sig från den politik som nu förs. Den som tittar vidare på de konkreta förslagen ser att det handlar om en ny utredning och om att kanske slå ihop bolagen, men om det nya, stora bolaget ska göra samma sak som de tre andra gjorde tidigare är det ju inte någon jättestor förändring.

Man kan verkligen ifrågasätta om det är rimligt att ha ett organ som kontrollerar saklighet, men det är ju ingen jättestor förändring om man ser det i ett stort perspektiv. Att gå snabbare över till hd-kvalitet är inte heller någon jättestor förändring.

Min fråga är egentligen: Hur ser planen ut på lång sikt? Hur ser public service ut i Sverigedemokraternas Sverige? Vad är den långsiktiga planen och den långsiktiga versionen för public service-bolagen och för public service i Sverige? Det kan ju inte bara vara dessa fjösiga förslag som man tänker på när man säger att man vill ha en politik som är vitt skild från dagens och att man vill se riktigt stora reformer.

Anf. 18 ANGELIKA BENGTTSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag ska försöka att svara så gott jag kan under dessa minuter.

När det gäller beskrivningen av verkligheten är jag lite förvånad över att man kritiserar detta, eller över att jag får en fråga om det. Det kan inte vara någon nyhet för någon i denna kammare att de kritiska rösterna har ökat, att fler är öppet kritiska till public service och att fler är öppet kritiska till om – eller kanske att – public service är vänstervriden.

Den kritik jag riktar mot public service kan man läsa om i vår politik. Det är därför vi har flera reformförslag – just för att gå tillbaka till sakligheten och oberoendet och för att public service ska stå sig stark. Jag tycker att public service ska vara – och är – en del av vår demokrati. Vi ska ha public service, och detta är heller inte någonting som jag eller mitt parti har ifrågasatt.

Tycker inte Christer Nylander att man måste lyssna på de kritiska rösterna? Ska man bara bortse från dem som är kritiska? Är Christer Nylander nöjd med dagens public service?

När det gäller retorik och samband med att vi har förslag på stora reformer förvånar det mig faktiskt att inte fler partier har det. Med tanke på den snabba medieutveckling vi har och med tanke på hur bolagen ser ut i våra nordiska och europeiska grannländer förvånar det mig att inte fler vill gå efter hur det ser ut inte minst i våra nordiska grannländer.

Vi vill som sagt tillbaka till att public service verkligen står för saklighet och till att man känner att det är en oberoende public service man ser. Det är denna kritik jag hör, och det är denna kritik många väljare – både från mitt parti och från flera andra partier – riktar. Det skrämmer mig att inte fler känner tillit till det bolag som de borde känna tillit till, som faktiskt granskar mig och oss i denna kammare, inte minst.

Prot. 2019/20:24
23 oktober

*Villkor och riktlinjer
för radio och tv i
allmänhetens tjänst
2020–2025*

Anf. 19 CHRISTER NYLANDER (L) replik:

Fru talman! Det var ju det som var min fråga. Det är ett gammalt retoriskt knep att säga att någon annan tycker någonting.

Min fråga var egentligen: Känner Angelika Bengtsson och Sverigedemokraterna tillit till public service-bolagen? Känner Angelika Bengtsson och Sverigedemokraterna att public service-bolagen fullföljer sitt uppdrag? Kan man lita på dem? Är de trovärdiga? Är de opartiska, eller är de vänstervridna? Ska de läggas ned?

Det funkar inte att säga att det finns någon allmän, diffus opinion någonstans och sedan hänvisa till den för att man vill göra förändringar. Man måste ju själv ha någon åsikt om saken.

Håller Angelika Bengtsson med om den bild som hon ger av opinionen? Eller håller hon med om en annan bild som man kan se, nämligen att det fortfarande finns ett väldigt stort förtroende bland allmänheten och bland svenska folket? Detta är också en bild man kan se. Om man väljer att titta på staplarna ur det perspektivet är det väldigt många fler som har förtroende för public service än som inte har det. Ska man också lyssna på den delen av befolkningen? Vad tycker egentligen Sverigedemokraterna?

Det är klart att vi måste anpassa public service-bolagens verksamhet utifrån digitaliseringen och globaliseringen; jag talade en del om detta i mitt eget anförande. Men vad är den långsiktiga versionen? Den långsiktiga versionen från Sverigedemokraterna kan ju inte bara vara att man ska ha en ny utredning, att man ska ha ett nytt granskningsorgan och att man ska slå ihop tre bolag till ett. Det måste vara någonting annat ni vill.

Om ni anser att verkligheten har förändrats så kraftfullt som Angelika Bengtsson sa i sitt inlägg – om ni anser att det måste föras en helt annan public service-politik än den som i dag förs samt att det behövs stora reformer och om ni vill se något vitt skilt från det som finns i dag och från det som andra partier vill ha – måste ni förklara vad det är som är vitt skilt från det vi har i dag. Vilka är dessa stora reformer?

(Applåder)

Anf. 20 ANGELIKA BENGTTSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag föreslår att Christer Nylander läser vår kommittémotion om public service. Jag förutsätter att han har läst den, men det är bra att läsa den en gång till. Där förklarar vi klart och tydligt vår politik när det gäller public service – det ämne vi talar om i dag. Har man läst vår kommittémotion vet man vad vår politik är i frågan.

Christer Nylander talade om förtroendesiffror. Det stämmer: Public service har även fortsättningsvis höga förtroendesiffror, inte minst om man jämför med andra mediebolag. Det är bra; det är väl så det ska vara.

Men vi ser också att de är sjunkande, inte minst bland sverigedemokrater, moderater och KD-väljare. Det är ett problem. Det är ett problem när en växande skara i samhället inte känner tillit till ett mediebolag – till public service – i allmänhetens tjänst. Man ska känna tillit till public service. Är inte detta ett problem?

Vi lever i en alltmer polariserad värld. Alternativa medier växer, och vissa känner större förtroende för alternativa medier än för public service. Även om det är en liten skara finns det sådana människor i dag, och det oroar mig.

Det känns kort och gott, fru talman, som att Christer Nylander vill tillskriva mig åsikter jag inte har. Jag tänker inte lägga mer vikt vid detta än att säga: Läs vår public service-motion! Där är vår politik väldigt tydlig.

Anf. 21 PER LODENIUS (C):

Fru talman! Jag vill inleda med att säga att jag står bakom samtliga Centerpartiets reservationer men väljer att yrka bifall enbart till reservation 7.

En oberoende public service är viktigt för att upprätthålla vårt lands demokrati. För att vi ska ha en fungerande demokrati behöver vi som bor i landet vara engagerade och deltagande, inte minst för att bevaka och följa med i vad beslutsfattare på olika positioner beslutar och för att kunna vara med och påverka besluten.

Men för att kunna vara engagerad måste man också vara informerad. Då behöver vi både public service och kommersiella medier sida vid sida.

En förutsättning för att vi ska ha en levande demokrati är alltså att det finns tillgång till oberoende medier med resurser, möjligheter och kompetens att producera och visa granskande journalistik.

Public service har en särskild roll i detta medielandskap – en roll som bland annat handlar om att vara en oberoende aktör med stor integritet och att vara oberoende av politisk styrning och kommersiella intressen. Detta är självklart en balansgång och ett uppdrag som hela tiden provas och utvärderas.

Genom public service, ett oberoende mediebolag som granskar makten och samhället, värnas demokratin till nytta för alla som bor här. Samtidigt ger public service möjlighet för olika grupper i vårt samhälle att få ta del av sin egen historia och kultur. Det är en möjlighet att skapa både kunskap och förståelse för sin egen historia och situation och samtidigt möjligheten att öka kunskapen och förståelsen hos andra i vårt samhälle.

Ett brett uppdrag för public service är dock centralt för att utbudet ska vara fortsatt relevant för många i Sverige. Public services breda uppdrag är en förutsättning för att också fortsättningsvis vara relevant i vårt samhälle och i det snabbt rörliga medielandskapet. Den kultur och underhållning som public service-bolagen producerar och förmedlar ger en bred bild av vårt samhälle. Public service spelar också en roll för speglingen av hela landet. Den behövs, återigen sida vid sida med de privata aktörerna, för att ge en mångfald av perspektiv.

När man tar del av public service-bolagens program på deras egna plattformar blir man faktiskt också påmind om vad man mer kan ta del av när det gäller det övriga utbudet. Det kan handla om ett samhällsprogram som man annars hade missat, en nyhetssändning eller ett kulturellt uttryck som man annars inte hade kommit i kontakt med. Att public service har ett brett uppdrag är därför en förutsättning för att den också fortsättningsvis ska vara relevant i vårt samhälle och i det snabbt rörliga medielandskapet.

Fru talman! Utbildningsradion, UR, utgör med sitt unika uppdrag att utbilda och bilda en viktig del av public service. Jag tänker då inte minst på det programutbud som riktar sig mot barn och unga. Att på ett pedagogiskt spännande arbetssätt och med en undersökande och nytänkande metodik stimulera intresset och nyfikenheten för nya kunskaper är otroligt viktigt för att nå den tilltänkta publiken. Det är något som också präglar barnprogrammen hos både Sveriges Television och Sveriges Radio.

Prot. 2019/20:24
23 oktober

*Villkor och riktlinjer
för radio och tv i
allmänhetens tjänst
2020–2025*

Samtidigt utvecklas medielandskapet liksom tekniken hela tiden och har under de senaste åren genomgått något som måste betecknas som en revolution. Att ta del av public services innehåll sker inte längre enbart genom en fast tv-apparat i hushållet eller med en radioapparat via FM-nätet där programtablåen bestämmer vilket program man kan ta del av vid vilken tid på dygnet. Nej, man tar del av public services innehåll på många olika sätt, och det är i dag mer individualiserat än tidigare. Man använder sin mobil, sin läsplatta eller dator, och man väljer själv när och var man ska ta del av utbudet. Man är inte längre bunden av en programtablå när man ska ta del av det program eller inslag man är intresserad av.

Det här ställer självklart nya krav både på public service-bolagen och på hur villkoren och riktlinjerna för tillståndspanoden som kommer ska se ut. Det handlar bland annat om hur programföretagen på ett mer flexibelt sätt bör kunna tillgodoräkna sig onlineutbudet för barn och unga, för det kan konstateras att barn och unga i allt mindre grad tar del av medieutbudet i den ordning som tablåen erbjuder. Deras konsumtion av medier ändras ständigt och snabbare än vi övrigas, och de är snabbare på att ta till sig ny teknik.

Det innebär också att mediekonsumtionen sker mer ”on demand”, vilket ställer nya krav på mediebolagen för att nå denna målgrupp. För public service-bolagen blir det då viktigt att möta barn och unga på de plattformar där de finns, då inte minst för att fullfölja uppdraget att vara relevant och en demokratisk nytthet också för den gruppen. Det är därför som jag ser det som rimligt att man i de delar som berör barn och unga lägger större vikt vid det digitala när man avgör hur uppdraget ska fullföljas för just denna grupp. Att enbart ha sändningar via marknätet i fokus för att fullfölja uppdraget när det gäller barn och unga gör att man bortser från hur gruppen faktiskt konsumerar medier i dag.

Fru talman! Public service-bolagen har en viktig uppgift att fylla vid kriser. Därför blir själva beredskapsuppdraget en viktig uppgift för bolagen. Men för att tydligare se över hur detta beredskapsuppdrag ska se ut och verkställas, och också hur ansvaret ska fördelas både mellan bolagen och mellan myndigheter, bör regeringen tillsätta en utredning om detta. Det bör då även utredas hur samverkan mellan bolagen och ansvariga myndigheter ska genomföras.

Behovet av att upprätta konkreta planer för public service-bolagens totalförsvarsuppgifter lyftes också av Försvarsberedningen. Där pekade man på behovet av att öva på hur verksamheten ska fungera ifall högsta beredskap skulle gälla. Det finns här också behov av att se över hur regelverken påverkar public service-företagens förutsättningar att utföra sina uppgifter inom totalförsvaret.

Fru talman! Public services oberoende, samtidigt som man verkar på en mediemarknad där också andra kommersiella aktörer verkar, ställer stora krav på programbolagen liksom på villkoren för verksamheten. Regeringens förslag att systemet med förhandsprövning ska behållas under kommande tillståndspanoden men att vissa ändringar i systemet behöver göras instämmer Centerpartiet i. Dock bör man i detta sammanhang se över det faktum att regeringen i dag är den instans som har att fatta beslut vad gäller förhandsprövningen.

Att public service är oberoende från politisk påverkan är viktigt och bör även fastslås vad gäller förhandsprövningen. Därför bör systemet en-

ligt vår mening se annorlunda ut, att regeringen inte är inblandad i beslutsfattande gällande just förhandsprövningen. Därför är det bra att nu samtliga partier i kulturutskottet föreslår ett tillkännagivande till regeringen som innebär att snarast tillsätta en utredning som ser över möjligheterna för en ordning för förhandsprövningen där regeringen inte är den sista instansen.

Fru talman! Jag har tidigare i mitt anförande pekat på att det är viktigt med en bredd i det svenska medieutbudet, en bredd där också de kommersiella mediebolagen behövs sida vid sida med public service-bolagen. Ett fortsatt brett uppdrag för public service är centralt för att utbudet ska vara fortsatt relevant för många i Sverige, som jag tidigare sagt. Men vi lever i en tid med ett alltmer differentierat medieutbud och med tidningar under stor ekonomisk press. Samtidigt finansieras public service-medierna SVT, SR och Utbildningsradion via en public service-avgift. Enligt sändningstillståndet ska public service-medierna ”präglas av folkbildningsambitioner”. Men genom att användandet av det egna producerade materialet i huvudsak begränsas just till de egna kanalerna begränsas också dessa ambitioner och möjligheter.

För att få ett ökat nyttjande av allmänheten och av andra medier av det public service-material som Sveriges Radio, Sveriges Television och Utbildningsradion producerat behövs en förändring av deras öppenhet och tillgänglighet. Därför bör regeringen, som jag yrkar på i min reservation, se över förutsättningarna för public service-bolagen att så långt som det är möjligt tillgängliggöra sitt journalistiska public service-material för fri användning.

Fru talman! Jag vill avsluta med att klargöra att en oberoende public service är viktig för vårt lands demokrati. Även om du inte aktivt tar del av public services innehåll fyller den faktiskt en funktion för dig och för det samhälle du lever i, för din möjlighet och rätt att leva i en demokrati där yttrandefriheten värnas.

För övrigt anser jag, fru talman, att all svensk public service, även på nätet, ska göras tillgänglig för Åland.

Anf. 22 VASILIKI TSOUPLAKI (V):

Fru talman! Fria, självständiga och oberoende medier utgör en viktig grundsten i vår demokrati. De är en del av bygget av en stabil demokrati. I Sverige finns en mycket lång tradition av tryck- och yttrandefrihet, och dagens medielandskap innehåller en stor mångfald av privata och gemensamt ägda tv- och radiokanaler och tidningar.

I dag debatterar vi villkoren för programföretagen Sveriges Television, Sveriges Radio och Utbildningsradion, som vi sammantaget kallar public service. Från Vänsterpartiet ser vi att de fyller en oerhört viktig funktion i vårt samhälle. Det är genom bolagens breda uppdrag som befolkningen tillförsäkras bland annat opartisk samhällsinformation, utbildningsprogram, nyheter, underhållning och kulturupplevelser.

Att journalistiken står oberoende i förhållande till politiken är helt grundläggande. Däremot får folkets representanter här i riksdagen med jämna mellanrum sätta upp ramar för programföretagen, dels med villkor för verksamhetens inriktning, dels för finansieringen. Det är därför mycket viktiga frågor som ska debatteras och beslutas om här i dag.

Prot. 2019/20:24
23 oktober

*Villkor och riktlinjer
för radio och tv i
allmänhetens tjänst
2020–2025*

Fru talman! Det är med stigande oro som jag har följt den interna debatten i riksdagens högerpartier, och jag konstaterar att detta kanske blir den sista villkorsperioden som vi kan enas brett om public services roll och utformning.

De förändringar som föreslås för 2020–2025 är minimala i jämförelse med de förslag från KD, M och SD som hörts i debatten de senaste månaderna. Det är förslag som ska tas på allvar när de presenteras av stora partidistrikt, ungdomsförbund och partiledningar och tas upp på stämmor och landsmöten.

För M och KD handlar det om en inriktning mot smalare utbud, och med det kommer förstås en nedbantad budget. Kristdemokraternas partisekreterare säger att partiet vill få bort ”krimskramset” från public service och listar exempel på program de inte gillar. Jag tycker att det är en mycket farlig inriktning om vi från politiskt håll börjar peka ut enskilda program vi vill ha eller inte ha.

Moderaternas nya inriktning, som ska utredas närmare framöver, är mer sponsring och minskade intäkter från allmänheten. Även det är en farlig väg att gå. Att vara reklamfri och oberoende av kommersiella intressen är några av hörnstenarna för public service i Sverige.

Vad gäller diskussionen om saklighet och opartiskhet nöjer jag mig med att slå fast att vi som politiska företrädare är opinionsbildare som i hög utsträckning kan påverka våra sympatisörers åsikter. Har vi här i kamraren stort förtroende för public service-bolagen är det viktigt att vi säger det och att vårt agerande inte medverkar till att undergräva legitimiteten för SVT, SR och UR.

Vänsterpartiet vill ha en bred radio och tv i allmänhetens tjänst med ett utbud som gör att den som vill kan klara sig utan kommersiella kanaler och dyra abonnemang och ändå få tillgång till information, underhållning och utbildning.

Denna bredd var riksdagens åtta partier överens om i den parlamentariska kommitté som lade grunden till det förslag som nu finns på riksdagens bord. Men sedan dess har det tyvärr börjat blåsa andra vindar.

Smalare programutbud gör förstås att public service riskerar att tappa publik. Det finns tydliga exempel från andra länder på att public service då blir en angelägenhet för en mycket liten del av befolkningen. Jag anser att poängen med public service därmed går förlorad.

Public service finansieras numera av en skatt, och alla partier var vid införandet eniga om att det fanns fog för detta eftersom det handlade om en ”kollektiv nytta som har ett demokratiskt värde för hela samhället”. Så stod det i propositionen.

Då ska det också finnas något för alla i programutbudet. Blandningen av program gör att man lockar till sig alla sorters tittare, och chansen är stor att tittarna hittar program de inte visste att de ville se och att de då lär sig nya saker helt oplanerat och blir nyfikna på nya företeelser.

Fru talman! Jag släpper min oro för den framtida utvecklingen en stund och ska i stället lyfta fram Vänsterpartiets inriktning för de förslag som ligger på riksdagens bord i dag.

Den tekniska utvecklingen har på mycket kort tid påverkat hur vi tar del av nyheter, radio och tv. Det har inneburit nya affärsmodeller, nya arbetssätt och ekonomiska påfrestningar för såväl public service som privata

aktörer. Det finns alltså många skäl att i grunden se över riktlinjerna för public service.

Vänsterpartiet beklagar att alltför mycket i denna översyn har fokuserat på konkurrenssituationen mellan public service och privata, kommersiella medier. I denna behandling verkar public service dra det kortaste strået.

Ett tydligt exempel på hur motstridigt det kan bli är när programföretagen får i uppdrag att stärka sin journalistiska bevakning i svagt bevakade områden och spegla hela landet men samtidigt ska ”ta hänsyn till kvalitativa nyhetsmediers konkurrensförutsättningar för att främja en mångfald av perspektiv på en livskraftig mediemarknad”. Detta kommer att bli en mycket besvärlig avvägning för framför allt SVT och SR.

Förväntas man sätta sig in i alla lokaltidningars ekonomiska situation för att avgöra huruvida de klarar av konkurrens eller inte? Kan följden bli att man ska hålla sig borta från lite större orter där det redan finns bevakning från exempelvis en lokaltidning och bara rapportera från landsbygd och mindre orter? Är det verkligen i linje med ett uppdrag i allmänhetens tjänst?

Förutom att vara svårtolkade bygger dessa nya uppdrag dessutom på en uppfattning som saknar grund i forskningen: att public services närvaro är ett hot mot kommersiella medier. Snarare visar internationell forskning att länder med stark public service får en befolkning som är mer insatt och mer intresserad av samhällsfrågor och politik. Det leder till en större efterfrågan på information från olika medier. Därför har Vänsterpartiet reserverat sig mot detta förslag.

Vi menar att arbetet för nya villkor snarare borde syfta till att vässa public service och fokusera på att programföretagen ska få så bra förutsättningar som möjligt för att hänga med i digitaliseringen och skapa högkvalitativa program som kan nå hela befolkningen. För att åstadkomma detta behöver man också i hög grad styra sin egen inriktning.

Vänsterpartiet tycker att systemet med förhandsprövning går på tvärs mot det. Systemet innebär att nya programtjänster eller andra viktigare förändringar av tjänster som public service-bolagen vill lansera måste anmälas till Myndigheten för press, radio och tv för prövning och sedan ges godkännande av regeringen. Det som ska provas är tjänstens marknadspåverkan och hur den bidrar till att uppfylla uppdraget i allmänhetens tjänst. I dag är det programföretagen själva som anmäler tjänster för prövning. Regeringen föreslår nu att vem som helst ska kunna göra det.

Fru talman! Jag menar att detta förslag är mycket problematiskt och ett hot mot programföretagens oberoende. Jag oroar mig för att den teoretiska gränsen mellan att granska innehåll och form inte är så tydlig i praktiken. Ska man ta ställning till om en tjänst konkurrerar måste man förstås titta på innehållet i tjänsten, och ska man avgöra om den innebär en väsentlig förändring av nuvarande utbud måste man förstås också titta på tjänstens innehåll. Självklart kommer det att ske en prövning av innehåll.

Huruvida programbolagen får bakläxa i prövningarna eller inte spelar ingen roll, utan det principiellt viktiga är att konkurrenter genom förhandsprövningsinstrumentet tydligt är med och påverkar public services arbete och att det sedan är regeringen som fäller avgörandet. Det är mycket olyckligt.

Konstitutionsutskottet har under två tillfällen gjort bedömningen att förhandsprövningen i sin nuvarande form inte strider mot yttrandefrihets-

Prot. 2019/20:24
23 oktober

*Villkor och riktlinjer
för radio och tv i
allmänhetens tjänst
2020–2025*

grundlagen. Vid båda dessa tillfällen har det faktum att tjänsterna endast kan anmälas av public service-företagen själva lyfts fram som en faktor till varför det är gångbart.

Vad som har förändrats sedan den borgerliga regeringen och KU gjorde denna bedömning framgår inte av propositionen. Vi menar att det saknas en ordentlig konsekvensanalys av hur förslaget till nya förutsättningar påverkar till exempel etableringsfrihet och principen om förbud mot hindrande åtgärder.

Jag anser att yttrandefrihetsgrundlagens principer borde väga tyngre i detta fall. Oberoendet för public service behöver stärkas snarare än utmanas med ett nytt system för förhandsprövning.

Vänsterpartiet kommer även fortsättningsvis att arbeta för att stärka såväl de privata aktörerna som public service-bolagen och inte ställa dem mot varandra. Vi anser att det är oerhört viktigt att vi har många oberoende röster och god lokaljournalistik i hela landet, och vi är beredda att se till att både finansiering och villkor är anpassade till den uppgiften.

Fru talman! Ytterligare en eftergift till de privata mediebolagen är förslaget att fokus för public service ska vara på rörlig bild och ljud och inte längre på text. Jag vill höja ett varningens finger för att detta kan påverka tillgängligheten. Vi ser att allt fler mediebolag blir multimediala och använder tv, poddradio och text om vartannat. Då är det naturligt att även public service i viss mån får utrymme att följa med i denna utveckling.

Det är otroligt viktigt att inriktningen med fokus på ljud och bild inte skapar hinder för att på bästa sätt och med den senaste tekniken tillgängliggöra programinnehåll för personer med funktionsnedsättning. Menar vi allvar med att alla ska kunna vara delaktiga i det offentliga samtalet måste också den som har en funktionsnedsättning kunna ta del av exempelvis tongivande debattprogram, nyheter och utbildningsprogram.

Fru talman! Public service har en viktig roll när det kommer till bevarande och vitaliseringen av de svenska minoritetsspråken. Vänsterpartiet anser att bolagen ska ha enskilda uppdrag för minoritetsspråken. Det är inte rimligt att utformningen innebär att vissa minoritetsgrupper hänvisas till främst radio och andra till främst tv-sändningar. Med riktade uppdrag till varje bolag skulle vi få en tydlighet och ett utökat arbete i frågan.

Vi tycker att det är positivt att regeringen föreslår att programföretagen ska arbeta för en närmare dialog med minoritetsspråkens företrädare, men vi vill också se riktade uppdrag.

Fru talman! För att public service ska kunna fylla sitt uppdrag krävs bland annat en god och långsiktig finansiering, hög legitimitet hos svenska folket och ett oberoende gentemot statsmakt, politiker och näringsliv. Det är vad vi har framfört i vår motion och i våra reservationer.

Fru talman! Jag står bakom alla våra reservationer men väljer att lyfta fram reservation 10 om förhandsprövningen.

Anf. 23 LOTTA FINSTORP (M) replik:

Fru talman! Tack, Vasiliki, för de många tankvärda saker som du sa!

Det jag funderade specifikt på var att vi hade en reservation som handlade om att minska den reklam som finns i public service i form av sponsoring. I SVT ser man till exempel skyltar från sponsorföretag i bakgrunden. Detta är tydligt reglerat – det handlar om 20 gånger per år, alltså per till-

fälle. Det kan vara många gånger i samma sändning. I till exempel *Vinterstudion* ser man det i bakgrunden.

Eftersom Vänsterpartiet är tydligt med att det inte får finnas reklam i public service är min fråga: Då kanske det hade varit läge för er att yrka bifall till vår reservation om att man måste se över sponsring och antalet gånger det syns i public service. Detta har jag inte hört något om.

Jag har läst och jag hörde nu att Vänsterpartiet är mycket oroat över att Moderaterna vill införa reklam i public service. Nej, det är inte så. Däremot ska vi titta på detta brett under flera år och ta fram en långsiktig mediepolitik. Vi ska bland annat se på en helig ko som reklamfinansiering. Om man ska ha ett brett anslag för att ta fram en ny mediepolitik går det inte att ha vissa heliga kor kvar, utan allt måste lyftas upp. Hela medielandskapet ser ju helt annorlunda ut och ändras från den ena dagen till den andra.

Jag skulle vilja få lite svar på mina frågor om reklam och sponsring i public service.

Anf. 24 VASILIKI TSOUPLAKI (V) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är jättebra att denna fråga kan få ett förtydligande.

Jag har haft svårt att förstå Moderaternas inriktning, Lotta Finstorp. Efter att ha läst er reservation och lyssnat till det ni sa tidigare under kommittéarbetet har jag förstått att ni vill begränsa sponsringen. I uttalanden från er partisekreterare och det som kom upp på er stämma pratas om utökad sponsring för att minska avgiftsintäkterna. Jag har inte riktigt kunnat få ihop vad Moderaterna vill, utan det är väldigt spretigt. Därför försökte jag prata i mitt anförande om vad ni vill nu och vad ni vill sedan. Det är detta ni försöker reda ut i er motion. Jag tror att också svenska folket har haft lite svårt att hänga med i svängarna.

Anledningen till att vi i dagsläget accepterar viss sponsring när det gäller just sportsändningar är att det är fruktansvärt dyrt att få sändningstillstånd för stora sportevenemang. Vi menar att det är nationella angelägenheter att hela befolkningen kan ta del av stora mästerskap – det handlar om VM, OS och den typen av sändningar. Det är en del av vår gemensamma kultur att vi kan ta del av viktiga landskamper tillsammans, och då får man välja vilken av de två principer man har som ska väga tyngst. För oss har det i detta läge varit viktigare att få till sportsändningarna än att få bort sponsringen.

Som Lotta Finstorp sa är det väldigt begränsat. Det finns tydliga riktlinjer för hur varumärken får visas. Vi har varit kritiska till när till exempel spelbolag får synas; det tycker vi är tveksamt. Det finns mycket i detta som är besvärligt. Det är jag den första att erkänna, men jag tycker att det är lite besvärligare med den tveksamhet jag ser hos Moderaterna. Vill Lotta Finstorp reda ut hur Moderaterna får ihop de helt olika bilderna?

Anf. 25 LOTTA FINSTORP (M) replik:

Fru talman! Detta är ett ypperligt tillfälle att reda ut detta. Det handlar om vår arbetsgrupp, som ska ta fram Moderaternas nya mediepolitik, där vi bland annat ska titta på det.

I vanliga fall när man tar fram utredningar i parlamentarisk form finns det direktiv i vissa av dessa utredningar som är ganska vida, och precis så

Prot. 2019/20:24
23 oktober

*Villkor och riktlinjer
för radio och tv i
allmänhetens tjänst
2020–2025*

är det för oss också. Det finns sådana inslag i andra länder, och vi vill titta på om det är något för Sverige. Detta kan jag inte föregripa, men det är absolut inte ett förslag från Moderaterna att vi ska ha reklamfinansierad public service. Det är en av många saker vi ska titta på.

Fru talman! Jag önskar att alla partier kunde ta ett seriöst grepp om denna mediepolitiska fråga, som är oerhört viktig för Sverige. Det går inte att fortsätta att lappa och laga för att ta fram nya sändningstillstånd som gäller ett visst antal år, utan här måste man lyfta blicken och titta på de stora globala aktörerna för att få fram en tydlig mediepolitik som sträcker sig över tid, så långt som det är möjligt att hantera detta framöver.

Jag är mer oroad över att andra partier inte ligger i startgroparna för att få fram en bra politik så att vi sedan, när vi går in i nästnasta sändningstillstånd, har en bred politik från varje parti som vi sedan ska knåda ihop för att hitta en bred lösning.

Jag tackar så mycket för att jag fick denna möjlighet att förklara Moderaternas mediepolitik.

Anf. 26 VASILIKI TSOUPLAKI (V) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är en viktig princip. Egentligen hade vi denna diskussion om hur vi ska se på finansieringen när vi hade den förra propositionen uppe. I det här läget har vi föreslagit att vi ska höja finansieringen till bolagen. Vi föreslår att vi ska lägga oss på en höjning på närmare 4 procent inför den kommande villkorsperioden, medan resterande partier har lagt sig på 2 procent.

Om man är beredd att gå på vårt spår skulle man kunna minska sponseringen därför att det blir större intäkter. Men i slutändan är det bolagen som bedömer hur mycket pengar de ska lägga på exempelvis större sportevenemang och hur de vill fördela sina resurser. Vi ser att public service-bolagen har ett brett uppdrag, och vi vill att det ska fortsätta att vara så. Vi ser att det kräver en större finansiering.

Jag tycker nog att vi i och med kommittéarbetet har tagit ett stort grepp inom vårt parti. Jag beklagar att flera av riksdagens partier, däribland Moderaterna, kommer lite sent in i matchen. Nu får vi två parallella diskussioner. Vi har en överenskommelse som gäller denna villkorsperiod, fram till 2025, men det börjar redan ryckas i grundvalarna. Innan vi ens har klubbat dagens beslut kommer det mycket ifrågasättande. Det var detta jag ville lyfta upp i mitt anförande.

Anf. 27 CHRISTER NYLANDER (L) replik:

Fru talman! Liberalerna och Vänsterpartiet är överens om att public service ska ha goda förutsättningar.

Jag vill ställa en fråga: Är det inte viktigt att ta lite hänsyn till andra aktörer och vara väldigt försiktig? Jag noterade att Vasiliki Tsouplaki sa att de lokala tidningarna ska värnas. Samtidigt finns en risk i att public service växer och att man inte gör det som står i propositionen, nämligen funderar på hur den egna verksamheten påverkar till exempel lokaltidningarna eller för den delen TV4 eller andra medieaktörer som inte har den finansiering som public service har och som är beroende av annonsintäkter och prenumeranter.

Jag ska gärna erkänna att detta är en väldigt svår fråga. Det är en ganska skör ekologi. Å ena sidan blir det konstigt om inte P4:s lokalradio ska be-

rätta att en skola inne i city brinner, men å andra sidan är det klart att om SVT eller SR berättar saker som de har läst i en tidning minskar strömmen och intresset för att läsa tidningar och därmed lösningen av tidningarnas finansiering i form av prenumerationer och reklamintäkter på lång sikt.

Detta är verkligen ingen enkel problematik, och därför tycker vi i Liberalerna att public service-bolagen behöver ha en strategi för detta – en tydlig och öppen strategi för hur lokala aktörer ska hanteras för att inte störa marknaden i onödan. Då kan Vänsterpartiet säga att staten bara får ge mer stöd till de fria och marknadsberoende aktörerna i stället. Men det hade kanske trots allt varit fint om Sverige fortfarande hade några medieaktörer som inte är beroende av statliga bidrag. Instämmer Vänsterpartiet i den bedömningen?

Anf. 28 VASILIKI TSOUPLAKI (V) replik:

Fru talman! Tack, Christer Nylander, för frågorna! Jag tycker absolut att det är viktigt att vi har en struktur som inte ställer bolag mot varandra och att alla viktiga röster ska få höras. Det är inte vår tanke att public service-bolagen ska dominera och slå ut lokala aktörer. Det jag försökte visa är att vi vill ha en mångfald av perspektiv och en mångfald av aktörer. Frågan är hur man gör detta på bästa sätt och hur man ser till att allmänheten får de nyheter och den information som de kan behöva.

Det finns andra tillfällen än när det gäller public service-bolagens villkor då frågan kan regleras, och det tycker jag att Christer Nylander själv lyfte i sitt anförande. Det är inte public service som är det stora problemet och den stora utmanaren för de privata bolagen, utan det är de reklamintäkter som har hamnat hos de globala jättarna. Jag tycker att Christer Nylander tydliggjorde detta väldigt bra i sitt inlägg. Det är alltså inte public service som har gått in och slagit undan benen för de privata aktörerna.

Däremot måste vi inse att många av de privata mediehusen har bekymmer. Det blir allt större koncerner, man får mindre lokalbevakning och det en blir monopolställning för några få bolag. Många redaktioner skär ned, och man har inte möjlighet att bedriva den goda journalistik som man skulle vilja. Men detta ska vi adressera i mediepolitiken i stort. Vi ska titta på frågorna om presstöd och mediestöd, och vi ska titta på andra delar som inte gäller just public services villkor.

Jag tycker att hela tanken bygger på en felaktig grund. Som jag nämnde finns det ingenting som tyder på att en stark public service innebär ett hot. Det är snarare så att människor som är välinformerade och intresserade får ett intresse av att söka information på flera håll.

Anf. 29 CHRISTER NYLANDER (L) replik:

Fru talman! Det är alldeles säkert så att om fler människor är intresserade av nyheter och att ta del av dem vinner alla på detta – både public service-bolagen, de tidningar som finns runt om i landet och de privata mediehusen.

Samtidigt lever många medieaktörer just nu på marginalen. Och på marginalen är det självklart så att om man inte behöver gå in på en betalsajt för en tidning, inte behöver titta på reklamfinansierad verksamhet eller inte behöver prenumerera på någonting som finns i ett svenskt mediehus minskar också intäkterna. Den stora bulken av intäkter som har försvunnit har gått ned i de globala jättarnas fickor; det är någonting som jag är överens

med Vasiliki Tsouplaki om att vi måste ta på stort allvar och hantera. Men samtidigt lever som sagt många just nu på marginalen, och då kommer en vänsterpartistisk politik som inte ställer krav på public service att ta hänsyn till de lokala marknadsförutsättningarna att riskera att leda till att fler slås ut.

Jag är därför av åsikten att vi absolut kommer att behöva stärka mediestödet och se till att mer press får stöd för att kunna överleva. Men det vore också väldigt fint om marknaden på kort sikt, men kanske ännu hellre på lång sikt, orkade bära fler aktörer och över huvud taget fler aktörer än en.

Det är det här som är bekymret med Vänsterpartiets politik. Den enda lösningen kan ju inte vara att även de andra aktörerna ska få statsbidrag. Vi måste också fundera på hur mångfalden i medierna kan speglas och bäras av en mångfald i finansiering. Allting kan inte finansieras via statliga bidrag till mediehus, utan vi behöver också helt fristående aktörer som bärs av marknaden och som bärs av prenumeranter. Det är på den marginalen det finns en stor risk att man undergräver denna förmåga med Vänsterpartiets politik för public service.

Anf. 30 VASILIKI TSOUPLAKI (V) replik:

Fru talman! Jag tycker absolut att man ska visa hänsyn till alla aktörer, och jag tycker att vi har sett exempel på detta under de senaste åren.

Man har lokalt haft en dialog mellan public service och de lokala nyhetsredaktionerna, man har delat material och man har blivit duktigare på att berätta vem som har publicerat någonting först. Det finns goda exempel, där man bland annat har delat den valplattform med information som finns. Den har lokala tidningar kunnat använda för att rapportera om valet. Det finns många exempel på hur man samarbetar och hur man för en bra dialog lokalt och visar hänsyn.

Det som jag tycker är problematiskt med skrivningen i dag är att man ska ta hänsyn till konkurrenternas ekonomiska förhållanden. Jag kan inte riktigt se hur man ska göra den bedömningen. Ska man sitta och läsa årsredovisningarna? Ska man tänka på hur mycket de tappar i intäkter – 100 000 eller 200 000, eller vad? Det blir liksom en affärssituation som jag inte tycker är värdig public services uppdrag. Det är inte det här man ska sitta och göra bedömningar av, utan man ska fokusera på god lokaljournalistik, på att stötta varandra och på att ha ett bra utbyte lokalt.

Jag tror att det kommer att bli väldigt svårt att sitta och göra de här övervägandena samtidigt som man har det andra uppdraget: att spegla hela landet och att finnas i svagt bevakade områden. Jag ser att det kommer att bli en konflikt mellan de olika målsättningar och uppdrag vi ger public service, och jag tycker att det är viktigt att vi problematiserar detta och inser att det kommer att bli svårt.

När det gäller frågan att alla ska behöva statligt stöd är det faktiskt inte så. Det går bra för flera aktörer. De digitala prenumerationerna ökar på många sätt, så vi ska inte säga att det är jämmer och elände i alla mediehus i dag. Så är det inte, utan vissa går väldigt bra. Framför allt har viljan att prenumerera digitalt ökat, men vi måste också minnas att alla inte har råd. Därför behövs public service.

Fru talman! Först vill jag välkomna kulturminister Amanda Lind till debatten. Det är jättebra att du är här och att vi får höra dig så småningom. Det är inte alltid ministrarna är med här, så det visar kanske tyngden i debatten om public service.

Jag ställer mig bakom samtliga kristdemokratiska reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation nr 5 om saklighet och opartiskhet.

Det uppdrag som utförs av Sveriges Radio, Sveriges Television och Utbildningsradion är viktigt och grundläggande för vår demokrati och vårt öppna samhälle. Kristdemokraterna är för en oberoende public service som genom sitt uppdrag kan erbjuda oberoende och saklig nyhetsförmedling, objektiv granskning och ett brett kulturutbud.

Public service, alltså Sveriges Radio, SVT och UR, diskuteras runt om i Sverige, inte i första hand som ett triumvirat av bolag utan mer när det gäller innehåll – och då framför allt när det handlar om SVT. Men också finansieringsformen där en avgift betalas in via skattsedeln diskuteras.

Det har varit ett pedagogiskt uppdrag att förklara hur den nya finansieringen är utformad: att public service-avgiften ska betalas av alla över 18 år som har en beskattningsbar inkomst och att avgiften är 1 procent av inkomsten upp till ett tak, som mest ca 1 350 kronor per person och år. Det kan alltså handla om 600–700 kronor per år för dem med lägre inkomst eller ingen avgift alls för personer som saknar förvärvsinkomst.

Vi kristdemokrater står upp för public service, även när det gäller finansieringen, men vi lyfter i vår följdmotion en del viktiga principer som jag ska försöka redogöra för här.

Finansieringsmodellen ger public service en särställning inom medieområdet i Sverige. Det skapar en intressant och utmanande spänning mellan public service och de kommersiella bolagen, till exempel det privata Bonnierägda TV4 eller de utlandsägda TV3 och TV5. Public service-företagen får ungefär 8 ½ miljard varje år från svenska folket. TV4 omsätter nästan lika mycket genom reklamintäkter. Vi vet att de kommersiella bolagen i dag levererar kvalitet på de flesta områden. Men jag tror inte att de skulle göra till exempel barnprogram utan att det förekom reklam direkt riktad till barn.

Vi står bakom det tillkännagivande som handlar om förhandsprövning av nya program. Tillkännagivande är – för den oinvidde – ett beslut där riksdagen meddelar regeringen sin åsikt. Det som vi i kulturutskottet framför allt vänder oss mot är att regeringen skulle vara en slutlig instans för att avgöra om program som man har prövotid för får fortsätta. Det kan innebära risk för politisk styrning. Vi är överens i utskottet om detta tillkännagivande.

Den kommande sändningsperioden 2020–2025 kommer att fortsätta ungefär som tidigare. Men det händer saker under sändningsperioden när det gäller till exempel förhandsprövning och den återkommande debatten om saklighet och oberoende. I en tid av fake news har public service en viktig roll i att förmedla korrekt information som inte är politiskt styrd.

Nu har jag levat ett tag och har perspektiv även på tidigare decennier. Det fanns en tid när vänsterrörelsen dominerade, inte bara samhällsklimatet utan också Sveriges television. När TV2 startade 1969 i en tid av stark vänstervind dammsögs Journalisthögskolan på personer med vänster-

anknytning. Den socialdemokratiska regeringen såg först med entusiasm på det, men efter en tid insåg man att det handlade om en snedrekrytering som till och med var värre än man hade önskat. Sedan ska det sägas att näringslivet och andra mer borgerligt sinnade rörelser inte vaknade i tid. Men att public service varit vänstervriden har länge hängt som ett rött skynke över företagen.

Fru talman! Vi är inne på den viktiga frågan om saklighet och opartiskhet. Vi har en reservation där vi förklarar att det är centralt för allmänhetens förtroende för public service att innehållet svarar mot krav på saklighet och opartiskhet och att dessa krav kan följas upp och granskas.

En av public services grundförutsättningar, fru talman, är att man ska stå oberoende från såväl politisk som kommersiell påverkan. Trots det finns det i sändningstillstånden ett undantag för Sveriges Television att sponsring får förekomma vid 20 evenemang per år. Detta motiveras med att SVT ska kunna sända till exempel attraktiva sportevenemang som förutsätter sponsring.

Det är naturligtvis bra att sportevenemang erbjuds public services titlare och lyssnare, och 20 sponsrade evenemang per år kan tyckas rimligt. Men i realiteten innebär det betydligt mer. Varje evenemang kan innehålla ett större antal enskilda sändningar.

Vi vill att sponsringen till SVT begränsas och endast sker i undantagsfall. Vi menar att detta är viktigt för att ytterligare stärka förtroendet för public services oberoende så att den står fri från kommersiell påverkan och dessutom inte skapar obalans i konkurrensen mellan public service och de kommersiella bolagen.

Fru talman! I radio- och tv-lagen uppställs krav på att de som erbjuder tv-sändningar i olika former ska utforma tjänsten på ett sådant sätt att den blir tillgänglig för personer med olika typer av funktionsnedsättningar.

Vi kristdemokrater vill betona att det är angeläget att kraven på tillgänglighet följer med i den tekniska utvecklingen, som i snabb takt har introducerat nya distributionsformer utöver de traditionella marksändningarna. Vi kommer att bevaka arbetet med de grundlagsändringar som är nödvändiga för att reglera utbudet i olika distributionsplattformar.

Fru talman! Medievärlden utvecklas i snabb takt. Vi kristdemokrater ställer oss bakom public service. I en föränderlig värld behöver vi en saklig, oberoende och opartisk public service i allmänhetens tjänst, som det heter, som genom sitt uppdrag ger oss nyheter både nationellt och regionalt, samhällsinformation, djupgående granskningar, folkbildning och ett brett kulturutbud.

Anf. 32 LAWEN REDAR (S):

Fru talman! År 1998 fattade riksdagen beslut om den banbrytande hem-pc-reformen. Svenskar fick tillgång till dator i hemmet, och kunskaperna steg hos den breda allmänheten.

I dag, 20 år senare, rankas Sverige som ett av världens mest digitaliserade länder. 98 procent av alla svenskar över tolv år har tillgång till internet. Andelen av befolkningen som har en smartmobil är över 90 procent, och över 70 procent har minst *en* surfplatta i hemmet.

De här 20 årens digitalisering, teknikutveckling och globalisering har förändrat vårt samhälle i grunden. Utvecklingen påverkar lärosätena,

jobben, samhällsinstitutionerna, vår säkerhets- och försvarsförmåga, kommunikationen och samhällsservicen – men även vår vardag och vår fritid.

Det område som allra mest har påverkats av globaliseringen och digitaliseringen är mediemarknaden och mediekonsumtionen. Även om konsumtionen i sig har legat stabil över tid har konsumtionsinnehållet förändrats, liksom på vilka plattformar man tar del av medier. Och då har jag inte ens nämnt omställningen på mediemarknaden – mängden medieaktörer, de globala nätverksbolagens allt större marknadsandelar och risken de utgör gentemot inhemska, svenska medieföretag.

Fru talman! Den parlamentariska och partiöverskridande utredningen om public services roll i det nya medielandskapet tog ansats i en djupgående analys av digitaliseringens och globaliseringens möjligheter, men också deras konsekvenser. Utredningen landade i insikten och slutsatsen att medielandskapet även fortsättningsvis står inför stora förändringar som inte kommer att upphöra.

Teknikutvecklingen gör att allt färre svenskar köper tv-apparater, vilket gjorde den tidigare licensfinansieringen alldeles urvattnad. I dag tar man helt enkelt del av nyheter via telefoner eller surfplattor. Och vilken teknik vi kommer att använda oss av om bara några år är i dag omöjligt för oss att veta.

Digitaliseringen gör att ytterst få i dag anpassar sig till tablålagda radio- och tv-program. Numera söker man programinnehåll via playtjänster, videodelningsplattformar, poddradio och musiktjänster. Streamningstjänsterna Netflix och HBO har tagit en väsentlig del av konsumtionen av rörlig bild, vilket genererat ekonomiska muskler som inhemska aktörer knappt kan mäta sig med. Och globaliseringen slår just nu ut reklamintäkterna och annonsfinansieringen från våra inhemska svenska medieföretag, vilket har påverkat den redan bristfälliga lokala bevakningen och finansieringen av kvalitetsjournalistik.

Jag är oroad, fru talman, för att vi snart också kommer att se en tydlig klassegmentering i mediekonsumtionen. De som har råd kommer att välja streamning utan reklam, och de som inte har råd kommer främst att kolla på reklam-tv och Youtube. Allt detta visar egentligen hur viktigt det är att public service finns där konsumenterna är och förhåller sig oberoende från såväl politisk som kommersiell påverkan.

Utredningen landade intressant nog i att public service måste få finnas på digitala plattformar på internet samt att bolagen även i fortsättningen ska förhålla sig fria från kommersiell påverkan och därför inte ska få sända reklam.

Fru talman! Det är av vikt att vi medie- och kulturpolitiker tar oss an dessa komplexa frågeställningar inför framtiden. Gör man det inser man ganska snart att den historiska marknadskonkurrensen mellan public service-bolagen och de svenska kommersiella medieföretagen i dag utmanas av helt nya förutsättningar. Frågan handlar egentligen nu om hur vi stärker svensk medie- och kulturproduktion i en tid då globaliseringen riskerar att slå ut den i sin helhet.

Det ska även tilläggas att den senaste forskningen från Nordicom och Stavangers universitet visar att det inte finns belägg för att public service urholkar kommersiella aktörer. Tvärtom är både mediekonsumtionen och tilltron till medier högre på marknader där public service finns.

Fru talman! I detta fortsatt förändrade medielandskap aktualiseras public services demokratiska roll ytterligare. Detta är av särskild betydelse för ett litet språk- och kulturland som Sverige. Vi behöver radio och tv i allmänhetens tjänst som förmedlar högkvalitativ samhällsinformation, oberoende och saklig nyhetsförmedling, djupgående och objektiv granskning samt ett högkvalitativt kultur- och folkbildningsutbud.

Jag vill betona att vi behöver förstärka public service-bolagens kulturuppdrag, som så kraftigt har kritiserats av moderater och kristdemokrater den senaste tiden. Om detta uppdrag nu ska inskränkas menar jag att medie- och kulturutbudet riskerar att gå förlorat. Netflix och Spotify kommer knappast att uppbära det svenska kulturarvet och tillgången till Svenskt mediearkiv eller förstärka svensk och nordisk film- och tv-produktion.

Den centrala uppgiften för public service ska vara att erbjuda ett mångsidigt programutbud som är tillgängligt för alla, som speglar vårt land och som kännetecknas av god kvalitet, allsidighet och relevans.

Vi socialdemokrater menar att en välfungerande mediemarknad bygger på en kombination av ansvarstagande kommersiella medier och en stark och oberoende public service med högt förtroende hos allmänheten. För att förstärka och uppnå en mer ändamålsenlig reglering av public service föreslår vi nya tilläggsuppdrag denna tillståndperiod.

Vi vill att

- kärnverksamheten för bolagen ska utvidgas
- bolagen ska få tillgodoräkna sig viss andel av verksamheten på internet
- bolagen i nyhetsverksamheten ska ta hänsyn till kvalitativa nyhetsmediers konkurrensförutsättningar
- nya tjänster av större betydelse, vilka innebär väsentliga ändringar av befintliga tjänster inom ramen för den kompletterande verksamheten, nu ska kunna prövas
- bolagen ska stärka sin journalistiska bevakning inom svagt bevakade områden
- Sveriges Television och Sveriges Radio ska, vilket de numera gör, ingå i det svenska totalförsvaret.

Vi menar att det är viktigt att sändningstillståndet fortsatt innefattar ett brett innehållsuppdrag, ett speglingsuppdrag, att bolagen bidrar till livskraftig produktionsmarknad i hela landet och att kulturuppdraget fördjupas.

Utskottet har också låtit konstitutionsutskottet och försvarsutskottet få kommentera propositionen. Konstitutionsutskottet har landat i en väsentligen annorlunda uppfattning än vad Vänsterpartiet redogjorde för här i talarstolen. Man säger att förhandsprövningen inte strider mot yttrandefrihetsgrundlagens bestämmelser om censurförbud, hindrande åtgärder, redaktionell självständighet eller etableringsfrihet då propositionen förtydligar att det inte är en fråga om innehållet i programmen utan att prövningen ska ta sikte på nya tekniker och metoder.

Vad gäller beredskapsuppdraget anser försvarsutskottet att det är centralt för landets samlade försvarsansträngningar, inklusive det psykologis-

ka försvaret, att regering och myndigheter kan informera medierna och allmänheten i aktuella frågor. Men utskottet anser inte att det finns några behov av ytterligare utredningar av bolagens beredskapsuppdrag kopplat till distribution.

Vi lägger således i dag fram en djupt förankrad proposition som har ett brett stöd i Sveriges riksdag där demokratiuppdraget och oberoendet förtydligas. Från kulturutskottets sida skickar vi också med ett enat initiativ till regeringen om att regeringen inte ska utgöra sista instans vid förhandsprövningen, vilket regeringen omgående måste ta initiativ till att utreda.

För att förstärka public services roll pågår dessutom en grundlagsutredning, vilket flera har nämnt här i talarstolen. Grundlagsutredningen ska lämna förslag på både hur public service ska kunna grundlagsskyddas och hur vi säkerställer granskningen av programverksamheten på internet.

Avslutningsvis vill jag, även om jag då riskerar att överskrida min talartid, fru talman, kommentera några av de tidigare talarnas inlägg här från talarstolen.

Såvitt jag förstår har Moderaterna under hela den parlamentariska utredningen och vid leveransen av slutbetänkandet stått fast vid att public service har en väsentlig betydelse för demokratin som oberoende medier i allmänhetens tjänst. Jag noterar att Moderaterna genom Olof Lavesson för mindre än ett år sedan skrev att public service ska stå oberoende från såväl politisk som kommersiell påverkan och att bolagen därför inte ska få sända reklam. Man skrev också att public service ska finnas på sociala medier och internet eftersom det är där mediekonsumenterna befinner sig.

Jag noterar att det på bara några veckor har uppstått en inriktning som är väsentligen annorlunda. Nu vill man undersöka möjligheten till reklamfinansiering. I det här betänkandet vill man smälta av uppdraget och begränsa verksamheten online. Jag undrar förstås nyfiken vad det är som har hänt och vad det är som gör att man tar den här typen av nya initiativ när man så klagande under utredningen har ställt sig bakom det som riksdagens samtliga partier har gjort i utredningen.

Vad gäller Kristdemokraterna tror jag att ingen har missat partisekretärens inlägg i Dagens Nyheter. I utredningen belyser Kristdemokraternas företrädare vikten av public service-bolagens kultur- och folkbildningsuppdrag för sammanhållningen och demokratin. Nu kallas kulturutbudet för krimskräms, och dessutom ska det upphöra med motiveringen att vi nu har Spotify och Netflix.

Jag undrar varför Kristdemokraterna, som vanligtvis talar varmt om svenska värderingar, svensk kultur och svenskt kulturarv, nu plötsligt har landat i att det är helt oviktigt med svensk kulturproduktion och folkbildning för mediebolagen och public service.

Jag noterar att det för mindre än ett år sedan, då utredningens förslag lades fram, hade nåtts en bred överenskommelse i riksdagen. Vi har i förhandling med de andra partierna landat i de slutsatser som finns i den proposition som vi ska fatta beslut om i dag.

Vi socialdemokrater har värnat om ett utvidgat kärnuppdrag och accepterat de borgerliga partiernas krav på införandet av en förhandsprövning. Men jag är lite fundersam över, även om vi nu sammantaget står bakom den här propositionen, hur vi ska behandla breda överenskommelser och sakligt grundade utredningar i fortsättningen om de partier som vi sam-

arbetar med i de här frågorna på bara några veckor kan ändra inriktning och innehåll.

Vad gäller Sverigedemokraterna hade jag faktiskt i morse en debatt mot Aron Emilsson där han konstaterade att SD har ett brett batteri av förslag för en väsentligen annorlunda public service-styrning. Men jag, liksom Christer Nylander, noterar att man i det här betänkandet faktiskt enbart föreslår att bolagen ska slås ihop och att man ska ha ett modernt distributionssätt och parallellsändningar av tv-kanaler. Det vet tusan om det utgör en bred förändring av public service – eller att man så hårt angriper ett rasande förtroende som inte existerar enligt SOM-institutets mätningar som faktiskt uppvisar att Sveriges Television är bland de mediebolag i hela Norden som har högst förtroende hos den breda allmänheten.

Fru talman! Globaliseringen och digitaliseringen av mediemarknaden kommer att fortgå med en aggressiv framfart. Jag är därför alldeles övertygad om att vikten av oberoende medier därför kommer att växa.

Med det sagt ställer vi socialdemokrater oss bakom propositionen och yrkar avslag på samtliga reservationer.
(Applåder)

I detta anförande instämde Hans Hoff, Åsa Karlsson, Lars Mejern Larsson och Azadeh Rojhan Gustafsson (alla S).

Anf. 33 LOTTA FINSTORP (M) replik:

Fru talman! Man blir lite förvånad när man hör en klok person som Lawen Redar stå och fabulera kring vår politik. Det tyder på en tondövhet och en vilja att hitta konfliktlinjer så långt det är möjligt.

Jag vill läsa ur vår motion. Så här tycker vi om kulturuppdraget: ”Kultur och egenproduktion på svenska ingår också i kärnuppdraget samt andra angelägna samhällsområden där kommersiella medier inte kommer att verka.”

Jag hoppas att det är tydligt nog. Det jag hörde var att Lawen Redar sa att vi vill ta bort kulturuppdraget. Jag förstår inte alls var det kommer ifrån, och jag läste precis innantill från vår motion. Samma sak klistrades också på Kristdemokraterna, och det kommer säkert Roland Utbult att ta upp.

Jag har en del frågor till Lawen Redar. Anser Socialdemokraterna att Sverige ska ha en mångfald av medier som är livskraftiga och finns i hela landet? Om svaret är ja – det är det svar jag hör från samtliga partier – undrar jag på vilket sätt den här propositionen stöder den målsättningen.

Jag har funderat mycket på att om kritiken mot public services oberoende aldrig kommer från regeringspartierna och Vänsterpartiet – skulle man då kunna anta att det faktiskt ligger någonting i att människor upplever public service som inte helt oberoende?

Anf. 34 LAWEN REDAR (S) replik:

Fru talman! Låt mig förtydliga att jag inte alls har sagt i talarstolen att Moderaterna vill ta bort kulturuppdraget. Det har jag över huvud taget inte nämnt. Jag har den text jag har återgett här framför mig. Det jag har sagt handlar om de uttalanden som Moderaternas partisekreterare har varit ute med och som handlar om reklaminslag som ett sätt att få in pengar till public service och att man vill smälta av uppdraget.

Min motsvarande frågeställning handlar förstås om: På vilket sätt vill man smalna av uppdraget? Vad i uppdraget är det som Moderaterna fortsättningsvis vill smalna av? *Kanske* är det kulturuppdraget – jag undrar nyfiket.

Sedan handlar det om frågeställningen vad gäller relationen mellan public service och kommersiella mediebölg. Vi går faktiskt fram nu med en proposition som förtydligar två viktiga delar. Den första är att public service-bölgerna ska ägna sig åt sitt kärnuppdrag. Är det Sveriges Television handlar det om bild, och är det radio handlar det om radioverksamhet, det vill säga att vi förtydligar att den textverksamhet som har pågått inom ramen för public service egentligen borde övergå till de kommersiella bölgerna och tidningarna och inte utvecklas av public service-bölgerna själva. Det har vi också sett i samband med utredningen. Man har varit självkritisk när det gäller den utvecklingen.

Det andra vi kan säga är att vi nu inför en förhandsprövning. Den innebär att tyngre tjänster, som inte omfattas inom kärnuppdraget, också kan komma att prövas om det påverkar marknadsandelarna. Vi menar att vi på det sättet kan skapa en livskraftig medieproduktion med både kommersiella aktörer och public service.

Anf. 35 LOTTA FINSTORP (M) replik:

Fru talman! Jag vill passa på att bemöta det som också hördes från talarstolen om att vi inte vill godkänna verksamhet på internet eller något sådant. Det finns med i reservationen i utredningen. Det står att det finns en problematik när man ska tillgodoräkna sig den verksamheten därför att det inte går att granska utifrån grundlagen. Jag vill att det ska vara sagt.

Jag fick inte svar på min fråga avseende mediemångfald. Jag vrider lite på den. Det finns med i propositionen att public service ska stärka sin närvaro i svagt bevakade områden i Sverige och ta hänsyn till övrig kvalitativ nyhetsbevakning. Vasiliki Tsouplaki hade också med den frågeställningen i sitt anförande. Man ska dessutom ta hänsyn till konkurrensen och de möjligheter som mediemångfald ger, genom att titta även på det.

Det är inte tydligt i propositionen på vilket konkret sätt denna hänsyn ska tas. Jag tänker på det mediestöd till lokala medier som nu ökar eftersom de behöver mer stöd. Hur tänker Socialdemokraterna när det gäller det? Beroende på hur hänsynen ska tas, rent konkret, kan man anta att mediestödet kommer att kosta mer.

Anf. 36 LAWEN REDAR (S) replik:

Fru talman! Lotta Finstorp lyfter upp en helt central fråga. Det handlar om hur vi ska stärka de kommersiella medieaktörernas utslagna finansiering på grund av att annonsintäkterna har gått över till de globala aktörerna. Staten har därför klivit in med bland annat mediestöd. På det sättet har alldeles för många tidningar tyvärr gjort sig helt beroende av statligt stöd. Men annars hade vi riskerat en situation där vi i många av landets områden inte har lokala och kommersiella medier.

Staten och politiken har behövt kliva in. Det har vi inte gjort med någon större entusiasm men just för att mediepolitiken är en grundval i vår demokrati. Vi måste därför ta det ansvaret.

Vad gäller det här sändningstillståndet har vi förtydligat att ”nya tjänster av större betydelse och väsentliga ändringar av befintliga tjänster inom

ramen för programföretagens kompletterande verksamhet ska prövas”. Förhandsprövningen är ett sätt att säkerställa och förtydliga balansen mellan public service och kommersiella aktörer.

Det andra vi lägger in är det som Lotta Finstorp också lyfter fram: att public service-bolagen i nyhetsverksamheten ska ”ta hänsyn till kvalitativa nyhetsmediers konkurrensförutsättningar”. Hur det här ska gå till måste vi ålägga public service-bolagen att ta särskilt ansvar för. Men det ligger fast i det här sändningstillståndet. De får själva återberätta hur de har lyckats med uppdraget. Vi kommer såklart också att lyssna in de kommersiella bolagen när det gäller hur det går med den här uppgiften i sändningstillståndet.

Anf. 37 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Fru talman! Det är viktigt att vi är korrekta och sakliga här. Kristdemokraterna har till och med en reservation om det. Jag tycker inte riktigt att Lawen Redar höll sig till det när hon sa att Kristdemokraterna ska begränsa kulturutbudet. Det har vi aldrig sagt. Det är besvärande när man skruvar på det. Det blir lite fake news över det hela.

Det vi har sagt är att public service ska fokusera på kärnområdena. Det är det som är viktigt. Det betyder nyheter. Det handlar om minoritetsgruppers möjligheter att ta del av nyheter, annan samhällsinformation och så vidare. Det är den delen vi vill stärka. Det är också det vi har nämnt i medierna.

Det är bra om vi kan hålla oss till det som är korrekt här.

Anf. 38 LAWEN REDAR (S) replik:

Fru talman! Det som är korrekt i det här är att Kristdemokraterna har vissa reservationer när det gäller nuvarande sändningstillstånd. Men de avser inte det som Kristdemokraternas partisekreterare har gått ut med i dagarna.

Jag ska förtydliga, så att vi inte landar i någon form av fake news eller vad diskussionen kan betecknas som. Det är helt riktigt att man har godtagit förutsättningarna för den här tillståndsperioden med de få reservationer som Kristdemokraterna har.

Men min fråga tillbaka till Roland Utbult blir: Varför går Kristdemokraternas partisekreterare ut i en debattartikel i Dagens Nyheter och säger att vissa delar av public services kulturuppdrag kan betecknas som kriskrams och att Netflix och Spotify kan ta över vissa av dess verksamheter, och därför ska man begränsa uppdraget? Det är min frågeställning. Och vad betyder det inför nästkommande sändningsperiod?

Anf. 39 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Fru talman! Anledningen till att vi går ut med det här i medierna är att vi ska ha riksting om ett par veckor. Då ska vi debattera public service. Det finns, som alla som håller på med partipolitik vet, ett antal motioner i ämnet. En del vill slopa hela public service. Man får yttra vad man vill i den motionsfloden. Men vad vi kommer att besluta oss för vet vi först om ett par veckor.

Vi har lyft upp det här som en diskussion i vårt parti och med andra som vill delta. Jag blir lite rosad av att Lawen Redar vill vara med och debattera vår politik på det här sättet.

Det som vi debatterar och diskuterar i vårt parti och som har spritt sig är just kärnområdena, det här med nyheter, samhällsinformation och så vidare. Jag tycker faktiskt inte att det är en orimlig styrning. Redan i dag är public service demokratiskt styrt, och inriktningen fastslås i sändningstillstånden. Det är alltså inte orimligt att, som vi gör, diktera att man bör stärka kärnområdena. Jag vill gärna försvara min partisekreterare när det gäller detta. Vi tycker inte att det är orimligt. Public service är i dag demokratiskt styrt genom de uppdrag som vi ger i sändningstillstånden.

Anf. 40 LAWEN REDAR (S) replik:

Fru talman! Jag önskar såklart Roland Utbult, som är en stor vän av public service, stort lycka till på Kristdemokraternas partistämma. Framför allt ser Roland Utbult värdet av svensk medie- och kulturproduktion inom ramen för public service. I relation till de motioner som förmodligen kommer att dyka upp hoppas jag verkligen att stämman lyssnar på det Roland Utbult har att säga.

Styrningen av public services programinnehåll är nog ytterst känslig för mig och mitt parti. Ska man börja diktera vad som ska få finnas kvar måste man nämligen också diktera vad som ska bort. Den balansgången blir alldeles för långtgående vad gäller public service-bolagens egna uppdrag och egna sätt att nå ut till den breda allmänheten. Det kräver profession. Det kräver kunskap om hur public service ska vara relevanta och skapa den oerhörda trovärdighet som de för närvarande har.

Jag menar att den inriktning som mediepolitiken fortsatt ska ha är att stärka inhemska aktörer, vare sig de är kommersiella eller om det är public service, men inte med detaljstyrning. Vi ska ge dem långsiktiga och rimliga förutsättningar för att kunna genomföra det uppdraget.

Anf. 41 VASILIKI TSOUPLAKI (V) replik:

Fru talman! Jag uppfattar att Lawen Redar och jag i mångt och mycket delar synen på public service och kulturpolitiken i stort. Men när det gäller frågan om förhandsprövning har vi lite olika åsikter här i dag. Jag säger "här i dag" för vi hade inte det tidigare. Då hade vi samma åsikt om hur förhandsprövningen skulle gå till. Det är därför jag väljer att begära replik i dag.

Lawen Redar lyfter upp mitt inlägg där jag talade om konstitutionsutskottets yttrande. Det yttrande som jag hänvisade till var det som gjordes vid det förra införandet av förhandsprövningsmodellen. Då var Socialdemokraterna mycket kritiska till att göra de förändringar som man föreslår i dag.

Socialdemokraterna och även Miljöpartiet var då tydliga i sitt yttrande från konstitutionsutskottet att de kunde godkänna förhandsprövningen ur yttrandefrihetsgrundlagens hänseende eftersom det var bolagen själva och ingen annan som skulle anmäla nya tjänster. Bolagen skulle avgöra om något skulle provas eller inte. Det var detta som gjorde att KU och den borgerliga regeringen vid det tillfället sa att modellen för förhandsprövning kunde godkännas. Som jag ser det har inget förändrats i sak sedan dess.

Min fundering är därför: Varför har Socialdemokraterna ändrat position sedan kommittéarbetet och den förra behandlingen i konstitutionsutskottet genomfördes? Vad har egentligen förändrats?

Lawen Redar nämner att det handlar om att titta på tekniker och metoder, inte innehåll. Jag ser att detta kommer att bli väldigt svårt att göra. Det som ligger bakom kritiken av modellen är just innehållsfrågor. Jag återkommer lite mer om det i min nästa replik.

Anf. 42 LAWEN REDAR (S) replik:

Fru talman! Det som Vasiliki Tsouplaki lyfter fram stämmer. Socialdemokraterna är och har varit emot förhandsprövningen. Vi har förstås helt andra parlamentariska förutsättningar i dag, och vi har varit måna om att värna en bred överenskommelse i det mediepolitiska handslaget vad gäller public service.

Det finns tre anledningar till att vi tycker att förhandsprövningen kan godtas.

Den första är att vi vet att det finns ett EU-direktiv som kräver att Sverige ska införa en förhandsprövning.

Den andra är den breda överenskommelse om mediepolitiken som vi tycker tjänar medieförutsättningarna på lång sikt, vilket är av vikt.

Den tredje handlar om att utformningen av förhandsprövningen är väsentligt annorlunda än vad som redogjordes för i själva utredningen. Vi har utvidgat kärnuppdraget, vilket Vasiliki Tsouplaki känner till. Det gör att den del av förhandsprövningen som aktualiseras enbart handlar om nya tjänster av större betydelse eller väsentliga ändringar av befintliga verksamheter inom ramen för den kompletterande verksamheten. Vi har känt oss trygga med denna slutsats.

Vi har också noterat att Myndigheten för press, radio och tv liksom KU har intygat att man inte ser någon risk med innehållsprövning. Det är också ett skäl till att vi har landat i denna slutsats.

Vi tror att det är viktigt att de kommersiella aktörerna har en god dialog med public service-bolagen och att de har det på de områden där det finns konkurrensförutsättningar.

Anf. 43 VASILIKI TSOUPLAKI (V) replik:

Fru talman! Om man kikar lite närmare på den tidigare kritiken mot nya tjänster hos public service kan man se att det exempelvis har handlat om att man anser att vissa av musikkanalerna på Sveriges radio spelar för mycket popmusik. Det är tydligt att det har handlat om en innehållskritik, inte att man har en playapp där man kan spela upp popmusiken utan man har tittat på just innehållet. Det har funnits kritik mot SVT Nyheters nyhetsapp. Det är inte själva metoden eller tekniken, att man har en app i sin telefon, som kritiken har gällt, utan att det har handlat om nyhetsrapportering i textform.

Det är denna kritik som har fått partier här i kammaren att vilja föra fram krav på att fler aktörer och de kommersiella medierna ska få anmäla tjänster till förhandsprövning. Det hela bygger på just detta. Det är därför flera av de borgerliga partierna reserverade sig förra gången konstitutionsutskottet hade frågan uppe. Det är också detta som har drivit fram denna förändring.

Det är väldigt bra att regeringen har gjort den här utvidgningen. Färre tjänster kan nu komma i åtanke för en prövning. Men det är själva principen om att andra aktörer ska tycka till om public services verksamhet som

vi är kritiska mot. Vi menar att det stör oberoendet och går emot vad yttrandefrihetsgrundlagen säger. Vår kritik handlar om principen.

Jag har mycket svårt att se att man kan titta på tekniker och metoder och bedöma konkurrensförutsättningar gentemot de privata aktörerna om man inte också tittar på vad tjänsterna innehåller och erbjuder. Vi talar inte om teknikbolag utan om mediebolag som man ska mäta konkurrensen gentemot.

Detta är vår invändning, och jag hade hoppats att också Socialdemokraterna skulle hålla fast vid den.

Anf. 44 LAWEN REDAR (S) replik:

Fru talman! Det kommer nog att vara så att de som anmäler dessa tjänster på grund av innehållet blir förvånade över att deras prövningar inte går vidare. Myndigheten för press, radio och tv menar att det i propositionen tydligt framgår vad det egentligen handlar om, nämligen tjänster av större betydelse. Det gäller då nya tjänster. Det handlar även om väsentliga ändringar av befintliga verksamheter inom ramen för den kompletterande verksamheten. Det är detta som innefattar det som kan påverka konkurrensförutsättningarna på mediemarknaden, inte innehållsuppdraget.

Detta är också orsaken till att vi låter public service-bolagen få bedriva tjänsten under tolv månader. Myndigheten för press, radio och tv får då bedöma om anmälningarna avser just detta och inte innehållet. Sedan får man jobba vidare med själva förhandsprövningsprocessen.

Vi känner oss alltså trygga med att både konstitutionsutskottet och Myndigheten för press, radio och tv har konstaterat att de inte ser några hinder med förslag som detta. De ser heller inga risker för att det blir en innehållsprövning. Vi kommer förmodligen i praxis att se att alla de som anmäler någon form av innehåll kommer att bli ytterst besvikna, eftersom frågan inte avser det.

Anf. 45 ANNA SIBINSKA (MP):

Fru talman! Hur formar vi vår bild av verkligheten? Var söker vi information? Är det i morgontidningen vid frukostbordet eller i mobilen på väg till jobbet? Kanske via en länk i sociala medier, webbradio eller tv? Dagligen möts vi av allehanda budskap och omges av mer information än någonsin tidigare. Digitaliseringen och globaliseringen har omformat medielandskapet. De har luckrat upp gränserna mellan traditionella medieformer och skapat fantastiska möjligheter att nå publiken.

Det har aldrig varit så enkelt för människor att söka sig till det som de är intresserade av, på de plattformar och vid de tidpunkter som de är intresserade av. För hela mediebranschen innebär det stora möjligheter och utmaningar, framför allt på lokal nivå. Det är vi alla medvetna om. Det är oerhört viktigt för demokratin att alla människor, oavsett var i landet de bor, ska ha tillgång till allsidig nyhetsförmedling av hög kvalitet. På så sätt kan var och en självständigt bilda sig en uppfattning om samhället utifrån fakta och kunskap.

Det offentliga samtalet kräver gemensamma fysiska platser och mediala öppna arenor där människor från olika delar av samhället, med olika erfarenheter och bakgrunder, kan mötas och få större förståelse för varandra och varandras åsikter. Vi vidgar vår filterbubbla och blir mer nyfikna

Prot. 2019/20:24
23 oktober

*Villkor och riktlinjer
för radio och tv i
allmänhetens tjänst
2020–2025*

på varandra. Det är uppenbart att medierna är avgörande för att demokratin ska hållas levande.

Vi i Miljöpartiet anser att Sverige i dag har en fungerande kombination av en stark public service och en mängd av livskraftiga privata medier. Vår uppgift är att skapa goda förutsättningar för denna levande mediemarknad att fortsätta utvecklas.

Det är av stor betydelse för de tre public service-bolagen – Sveriges Radio, Sveriges Television och Utbildningsradion – och för allmänhetens förtroende att det finns en bred politisk enighet kring verksamhetens centrala uppdrag.

En majoritet i utskottet vill, liksom den utredning som ligger till grund för förslaget, att public service-villkoren anpassas till ett nytt, digitalt mediesamhälle och tar hänsyn till vår förändrade mediekonsumtion. Det åstadkommer vi genom att bredda kärnverksamheten till att även omfatta programverksamhet på egna plattformar på internet. Regeringen vill inte begränsa programföretagens användning av externa plattformar, som sociala medier och globala distributionsplattformar. Det är viktigt att finnas med sitt utbud där publiken finns, men det ska alltid göras en konsekvensanalys för företagets oberoende och allmänhetens förtroende.

Fru talman! Det är min absoluta övertygelse att betydelsen av public service är större än någonsin. När polariseringen och fragmentiseringen i samhället ökar är det oerhört viktigt för demokratin att vi har professionella medier, journalistisk granskning och medier som har inskrivet i sitt uppdrag att de ska stå för opartiskhet och saklighet. Jag ser med oro på vad som händer i flera europeiska länder där de styrande försöker ta makten över public service och påverka inriktningen.

Det som händer på hemmaplan gör mig också oroad. Både moderater och kristdemokrater har på senare tid börjat ifrågasätta public service-uppdraget och dess omfattning. Om public service blir för smal når man bara dem som är särskilt intresserade av politik och samhälle – i klartext: dem som är resursstarka. För att nå bredare måste man ha en del populära program som får människor att på ett naturligt sätt söka sig till en public service-kanal eller -app. Då hittar man också till innehåll och utbud som är mer demokratiskt centralt.

Public service har en bra balans mellan smalt och brett och behåller därmed med rätta sin särställning. Det breda innehållsuppdraget ligger fast i propositionen, just för att kunna attrahera så stor publik som möjligt. Att spegla hela landet och variationen i befolkningen är också viktigt för både sammanhållningen och demokratin. Som tittare eller lyssnare i vårt avlånga land ska du kunna känna igen dig och få ett personligt värde.

Fru talman! Demokratiuppdraget och folkbildningsuppdraget går hand i hand. I dagens informationsflöde blandas korrekta fakta med reklam, politiska budskap, dolda avsändare och algoritmer. Vi måste lära oss att analysera, tolka och bedöma vad som är sant och rimligt och vad som är desinformation och propaganda. Vi måste skaffa oss kunskaper om hur medier, plattformar och nätverk fungerar. Den som saknar förmåga att särskilja sant från falskt, eller inte kan sätta information i rätt sammanhang, får svårare att bygga solid kunskap.

Public service har ett ansvar att stärka människors medie- och informationskunnighet. I propositionen betonas Utbildningsradions särskilda ansvar för att producera utbildnings- och folkbildningsprogram som rör

just medie- och informationskunnighet. Utbildningsradion har möjlighet att motverka kunskapsklyftor samt vara en oberoende och trovärdig källa i en tid av ökad polarisering i samhället. Då kan vi bygga vår demokrati starkare.

För Miljöpartiets räkning yrkar jag bifall till propositionen och avslag på alla reservationer.

Anf. 46 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! För att vår demokrati ska kunna fungera på ett bra sätt behövs en mångfald av starka och oberoende medier i hela landet. Alla människor, oavsett var de bor, ska ha tillgång till ett allsidigt utbud av journalistik som kan skildra, fördjupa och förklara skeenden och händelser i vårt samhälle, både här hemma och i vår omvärld.

Medan vi i denna kammare nu diskuterar public service pågår krig och konflikter runt om i världen. I världens olika oroshärdar pågår övergrepp och förtryck mot människor i en omfattning som vi här i Sverige knappt ens kan föreställa oss. Det här engagerar oss. Vi vill veta vad som händer. Men vi behöver inte vara där. Det finns de som är där i vårt ställe. Modiga journalister tar sig till oroshärdarna och berättar för övriga världen vad som pågår. Vi andra läser tidningen, ser på tv och lyssnar på radio. Personer med särskilda kunskaper förklarar och sätter händelserna i sammanhang. Utifrån mediernas rapportering får vi en inblick i oroshärdarna och en hjälp med att förstå vad som händer.

Men krigets första offer är som bekant ofta sanningen. Propaganda och falska nyheter får spridning. Osäkerheten är stor. Många har intresse av att sprida falska föreställningar, misstro och osäkerhet. Informationsspridning blir en del av krigföringen.

Fru talman! Är då slutsatsen att vi ska låsa in oss och sluta lyssna? Nej. Sund källkritik och kritiskt analytiskt tänkande är inte samma sak som blind misstro mot allt. Är slutsatsen att vi ska ha färre medier och färre professionella journalister? Nej, absolut inte. Slutsatsen är att oberoende journalistik aldrig har varit viktigare.

Fru talman! En väl fungerande demokrati förutsätter att medborgarna har möjlighet att fatta informerade beslut. Det handlar om att var och en utifrån fakta och kunskap ska ha möjlighet att bilda sig en uppfattning om världen och de villkor som vi människor lever under. För detta spelar medierna i vårt samhälle en viktig roll.

Men inga enskilda medier kan göra anspråk på att ensamma kunna förmedla en heltäckande bild av verkligheten med alla dess nyanser och skiftningar. Världen är som bekant komplex, och det kommer alltid att behöva göras ett urval av ämnen och perspektiv. Därför är den mediala mångfalden så viktig. Public service och de kommersiella medierna måste kunna stå starka sida vid sida. Forskning visar dessutom att en stark public service i kombination med en livskraftig kommersiell mediemarknad går hand i hand med starka demokratier.

För de kommersiella mediernas del har regeringen stärkt press- och mediestödet, sänkt momsens på digitala tidningar och skapat bättre villkor för kommersiell radio. Det är en aktiv och offensiv mediepolitik. Men även public service måste ha goda förutsättningar, och det är vad denna proposition handlar om. Public service ska, med utgångspunkt i sitt oberoende, ha en modern reglering som går i takt med sin tid och som möjliggör ett

Prot. 2019/20:24
23 oktober

*Villkor och riktlinjer
för radio och tv i
allmänhetens tjänst
2020–2025*

brett utbud som speglar hela Sverige och som finns där publiken i dag finns.

Fru talman! Den parlamentariska public service-kommittén konstaterade att public service är en kollektiv demokratisk nyttinghet som har ett demokratiskt värde för hela samhället. Den här gemensamma formuleringen är en spegling av det utmärkta arbete som kommittén har utfört. I de flesta delar har kommittén lyckats lämna sina förslag näst intill i enighet. Jag menar att det är mycket positivt att det går att uppnå bred uppslutning i centrala mediepolitiska frågor. Det är en erfarenhet som förhoppningsvis kan förvaltas för framtiden.

Regeringens utgångspunkt är i enlighet med kommittén att det breda innehållsuppdraget ska ligga fast. Ett brett utbud av nyheter, kultur, utbildningsprogram, barnprogram, underhållning, program för våra nationella minoriteter och mycket mer är centralt för att public service ska kunna vara en angelägenhet för alla i hela vårt land.

Ett fantastiskt utbud gör ingen större nytta om människor inte kan ta del av det. Den reglering vi har i dag är skapad utifrån den logik som gäller för det traditionella sättet att titta på tv och lyssna på radio, en reglering som utgår från att människor tar del av linjära tablålagda sändningar i marknätet. Men det kommer inte som någon överraskning för någon – detta har också redan nämnts av flera talare här i kammaren – att människor i dag tar del av det mediala utbudet på helt andra sätt: via mobiler, surfplattor, datorer och annan webbansluten utrustning. Det är på de internetbaserade plattformarna som publiken ökar, och det är också till stor del där den unga publiken finns.

Fru talman! Det finns skäl att tro att den här utvecklingen kommer att fortsätta i allt högre takt. Det är en fantastisk utveckling som ger helt nya möjligheter för människor att ta del av utbudet på det sätt som passar dem. Det vi ser växa fram är en demokratisering och en informationsrevolution som vi förstås ska ta till vara på bästa sätt.

Då måste vi ha en reglering för public service som går i takt med sin tid. I propositionen tas därför flera viktiga steg i den riktningen. Det utbud som finns på public services egna plattformar på nätet kommer från 2020 att ingå i den verksamhet som räknas som företagets kärnverksamhet.

Det innebär att vi nu äntligen slår fast att public services playtjänster på nätet tillhör det grundläggande uppdraget. Det stärker public services ställning i den digitala miljön. Men mer behöver göras. På sikt behövs en helt teknikneutral reglering, och en grundlagsutredning tittar på hur det ska bli möjligt. Regeringens ambition är att en mer teknikneutral reglering som möjliggör uppdrag och också uppföljning i onlinemiljö kan komma på plats inför år 2023.

Public service ska även kunna förmedla sitt utbud på externa plattformar. Men det får inte ske utan gräns, och det får inte ske utan eftertanke. En alltför expansiv spridning av det mediala utbudet utgör risker att det skulle kunna påverka public services oberoende om den för sin distribution skulle göra sig alltför beroende av de globala jätteföretagen, som inte har någon som helst ansvarskänsla för demokratiska värden som vi, företrädare för riksdag och regering, har att förvalta.

Det finns samtidigt ett viktigt demokratiskt värde i att public services utbud ska finnas enkelt tillgängligt för publiken där publiken finns. Vi fastslår nu att public service får använda externa plattformar så att publiken

kan hitta till utbudet. Men det ska användas med eftertanke, och renodlade sociala medier ska användas med försiktighet.

Fru talman! En politik som syftar till att stimulera starka, ansvarstagande och oberoende medier i hela landet behöver också ta hänsyn till balansen på mediemarknaden. Det handlar om att skapa förutsättningar för en mediemångfald i hela landet där public service kan verka sida vid sida med starka kommersiella medier.

De senaste årens medieutveckling har inneburit stora utmaningar för många av landets tidningar framför allt på lokal nivå. På allt fler platser runt om i landet har det uppstått så kallade vita fläckar, områden som helt eller delvis saknar journalistisk bevakning. Det är i förlängningen ett allvarligt demokratiproblem.

I propositionen finns därför förslag om att Sveriges Radio och Sveriges Television ska stärka sin nyhetsbevakning i svagt bevakade områden men att SR och SVT också ska ta ansvar för en mångfald av nyhetsmedier i hela landet så att de kan värnas. Därför ska SR och SVT i sin dagliga verksamhet mer aktivt ta hänsyn till de kommersiella nyhetsmediernas konkurrensförutsättningar.

Public service ska självklart inte underminera de kommersiella mediernas affärsmässiga bärkraft. Men jag vill vara tydlig med att det går åt båda hållen. Även public services närvaro främjar journalistiken, stärker nyhetsintresset och stimulerar kvalitetsutvecklingen i journalistiken. Mer journalistik föder mer journalistik, och mångfalden av olika medier stärker journalistiken som institution.

Fru talman! Systemet med förhandsprövning innebär att nya tjänster av större betydelse ska anmälas för prövning utifrån deras förenlighet med public service-uppdraget och deras påverkan på mediemarknaden. Det här systemet har funnits i tio år, men ändå har aldrig någon tjänst anmälts för prövning.

Nu gör vi vissa systemförändringar för att stärka systemets legitimitet. För det första kommer andra aktörer än public service-företagen själva att kunna anmäla nya tjänster för prövning. För det andra kommer prövningsområdet att begränsas på så sätt att public services kärnverksamhet undantas från prövning.

Det ger public service ett stort manöverutrymme som förhoppningsvis kan förvaltas väl. Det är en frihet under ansvar. Samtidigt får fler aktörer mer att säga till om i frågan om huruvida public service utvecklas utanför sina ramar och därmed påverkar den övriga mediemarknaden alltför mycket.

En fråga som ännu inte fått sin lösning är den om vem som vid en förhandsprövning ska fatta det slutliga beslutet om en ny tjänst av större betydelse ska godkännas. I dag är det, som flera här har påpekat, regeringen som precis som tidigare utifrån myndighetens prövning fattar detta beslut. Det är en ordning som inte är optimal. Regeringen delar därmed riksdagens uppfattning att detta beslutsmandat behöver flyttas.

Vart det ska ta vägen är ännu en öppen fråga. Min ambition är glasklar. Det får aldrig råda några tvivel om att politiken håller sig på behörigt avstånd från mediernas verksamhet. Vi får återkomma i frågan. Jag vill ändå klargöra att regeringen med skyndsamhet kommer att tillsätta en utredning så att frågan kan få sin lösning redan under mandatperioden.

Prot. 2019/20:24
23 oktober

*Villkor och riktlinjer
för radio och tv i
allmänhetens tjänst
2020–2025*

Fru talman! En viktig utgångspunkt för kommitténs arbete och likafullt för regeringen har varit ambitionen om att värna och stärka public services oberoende. I bred enighet har regering och riksdag lyckats åstadkomma detta i flera steg. Oberoendet för förvaltningsstiftelsen har stärkts. Vi har en stabil, långsiktigt hållbar finansiering. Vi har ännu lite längre sändningsperioder under vilka public service ska kunna verka i frihet.

Att värna mediernas oberoende är avgörande. Vi lever i en tid då allt fler makthavare försöker tämja medierna för sina egna maktpolitiska syften. På olika sätt försöker man strama åt det fria ordet och ta kontroll över medierna. Man hetsar mot medierna och kanske till och med mot enskilda journalister. Det är en mycket viktig demokratifråga. Tystnar medierna tystnar vår demokrati.

I Sverige står vi väl rustade. Här kan medierna rapportera utan risk för repressalier från politiska makthavare. Här finns en väl fungerande pressfrihet, starka tryck- och yttrandefrihetsgrundlagar och en kultur i vilket det fria ordet är högt aktat.

Men inte heller vi är vaccinerade mot ett hårdare klimat. Hot mot journalister är en realitet. Som en följd av det riskerar rädsla och självcensur att inträda. Även hets och hat mot medier förklätt till en påstått legitim form av mediekritik är en fara för medierna som demokratisk institution.

Det ständiga politiskt motiverade krypskyttet mot medierna är som små doser arsenik. Med tiden förgiftar de samhällsklimatet. Som en konsekvens riskerar förtroendet för den kunskap som medierna förmedlar att eroderas. Sanning och kunskap riskerar att relativiseras och urholkas.

Fru talman! Varje demokratiskt sinnad politiker bör respektera att journalisterna spelar en viktig roll i vår demokrati. Varje demokratiskt sinnad politiker bör hålla sig för god för att underminera journalisternas verksamhet genom att smutskasta dem. Varje demokratiskt sinnad politiker måste respektera det fria ordet och inse att det är journalisterna som granskar makten och inte tvärtom.

Medierna är inte nationens eller folkets fiende. Medierna och den fria journalistiken är demokratins nära vän, följeslagare och absoluta förutsättning. I dag fattar vi beslut om public services villkor för de kommande åren. Låt oss känna tillförsikt i att när vi väl går till beslut innebär det en insats för mer oberoende journalistik i hela landet. Det är bra för Sverige, och det är bra för vår demokrati.

(Applåder)

I detta anförande instämde Anna Sibinska (MP) och Azadeh Rojhan Gustafsson (S).

Anf. 47 LOTTA FINSTORP (M) replik:

Fru talman! Tack, ministern! Vi uppskattar att ministern är med i debatten. Det hör jag från alla håll här.

Ministern tog upp förhandsgranskningsprocessen. Det är sannolikt att det blir ett tillkännagivande i dag till regeringen om att sista beslutande instans inte ska vara regeringen. Det finns i propositionen tankar och tveksamheter kring det system där regeringen har yttersta beslutanderätt.

Det brinner lite i knutarna att få någonting annat på plats. Hur ser tidsperspektivet ut? Hur tänker regeringen i den här frågan utifrån det perspektivet? Det är väl sannolikt att det i dag kommer att beslutas ett tillkännagivande.

Det är 24 reservationer till betänkandet. Det i sig är intressant. Det säger ganska mycket om att det finns tankar både framåt och i nuläge. Mycket handlar om partiskhet eller opartiskhet, beroende och oberoende medier, och så vidare, som är så oerhört viktigt.

Jag har en fråga där. Det handlar om att public service ska finnas i svagt bevakade områden i Sverige, något som också ministern tog upp. Samtidigt ska man värna högkvalitativ nyhetsbevakning från kommersiella medier.

Vi ser redan nu att mediestödet äts upp. Det finns ett stort behov där ute. Man klarar inte sin ekonomi utifrån att reklamintäkterna har minskat, abonnemangsintäkterna har minskat och så vidare. Hur tänker ministern kring detta? Hur ska balansen kunna göras?

Den frågeställningen har kommit från både höger och vänster här inne i kammaren i dag. Vi förstår inte riktigt hur detta ska ske. Utveckla gärna lite grann hur man kan tänka sig det i det fallet.

Anf. 48 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP)
replik:

Fru talman! För att börja med förhandsprövningen, som Lotta Finstorp lyfte fram, nämnde jag i mitt anförande att vi i propositionen konstaterar att det är ett problem om det över huvud taget kan finnas en risk för att det på något sätt uppfattas som en politisk styrning av innehållet. Det är ju inte det som förhandsprövningen syftar till att granska.

Där avser jag och regeringen att återkomma så snart som möjligt så att vi skyndsamt under mandatperioden också kan tillsätta en utredning, få på bordet den information som det tidigare arbetet inte kunde lägga fram och så snabbt som möjligt komma till klarhet i den här frågan. Det gläder mig att det är ett enigt kulturutskott som har markerat detta. Vi är överens i den frågan.

I grunden är det inte märkligt att vi diskuterar de här grannläga mediefrågorna. Däremot ser jag inte att det är vad public service gör som är grunden till att den stora mediepolitiska diskussionen nu har satts igång. Det är en enorm föränderlighet på mediemarknaden just nu. Vi ser de stora globala distributionsjättarna ta alltmer plats och annonsintäkter, vilket i grunden är det stora problemet för tidningarna runt om i landet. Man saknar möjligheten att få in lika mycket i reklamintäkter som tidigare.

Med det sagt är det avgörande för mig att vi har en balans på mediemarknaden. Det är därför regeringen har en väldigt offensiv mediepolitik och har lagt om mediasystemet. Vi har skjutit till pengar i budgeten och ökat mediestödet för de kommersiella medierna. Vi måste följa den här utvecklingen fortsatt noggrant och se till att vi, som vi nu gör i propositionen, värnar en stark oberoende public service. Vi ska också på olika sätt säkerställa att vi kan ha en livskraftig kommersiell mediemarknad. Då menar jag att det är rimligt att public service också tar sitt ansvar, vilket vi betonar i propositionen.

Prot. 2019/20:24
23 oktober

*Villkor och riktlinjer
för radio och tv i
allmänhetens tjänst
2020–2025*

Anf. 49 LOTTA FINSTORP (M) replik:

Fru talman! Det är oerhört viktigt att hela tiden ha kontroll över den balansen så att det inte blir slagsida. När det handlar om lokala medier kommer i annat fall de svagt bevakade områdena att tappa ytterligare.

Jag skulle vilja använda min andra omgång till att prata om tillgodosräknande av verksamhet i tråd. Bolagen kan ju tillgodoräkna sig verksamhet på de egna digitala plattformarna i förhållande till sina sändningstillstånd. I dag råder det enligt grundlagen etableringsfrihet och censurförbud i tråd. Det innebär att grundlagen förhindrar staten såväl att ge programföretagen tillstånd som att granska den verksamhet som sker online.

Det som är det stora problemet i det är ju att man inte kan granska det som kommer på den verksamheten. I propositionen finns förslag på att man ska kunna granska verksamheten i tråd, men det vi säger från moderat håll är att vi väntar på en grundlagsändring. Innan dess vill inte vi att det här ska gå att göra.

Utifrån att vi alla pratar om en oberoende public service undrar jag varför regeringen anser att det är legitimt att viss verksamhet inte ska kunna granskas. Utifrån det beslut som kommer att fattas kommer ju inte all verksamhet att kunna granskas.

Anf. 50 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP)
replik:

Fru talman! Public service-företagen har ju redan i dag ett utbud på de digitala plattformarna. All verksamhet ska kunna granskas. Det är precis därför vi har en grundlagskommitté som just nu tittar på hur det här ska kunna regleras på ett klokt och bra sätt. Kommittén kommer att återkomma med sitt förslag kommande år.

Det vi säger i propositionen är att man för att uppfylla sitt uppdrag i huvudsak ska uppfylla det via marknätet. Då kan man också göra ett visst tillgodosräknande av den omfattande verksamhet man har digitalt. Det är inte orimligt, men det ställer precis som i dag höga krav på public service-företagen att de etiska system som man har gällande sändningarna i marknätet och programverksamheten där självklart också ska gälla för det som man lägger ut på nätet.

Återigen: Vi måste ändra det här systemet, och det är precis därför vi har en utredning som tittar på det.

Anf. 51 ANGELIKA BENGTSSON (SD) replik:

Fru talman! Hela utskottet, inklusive kulturministerns partikamrat här i riksdagen, ger bakläxa på just förhandsprövningen. Jag nämnde det väldigt mycket i mitt anförande.

De ändringar som föreslås i propositionen säkerställer inte att regeringen inte blir sista instans vid en förhandsprövning. Det är just den här delen som jag vill ställa en fråga till kulturministern om: Vilken syn har hon på förhandsprövningen utifrån perspektivet att det är hon själv som sitter på makten över vilka nya tjänster som SVT, SR och UR ska få lov att lansera? Anser ministern att de ändringar som hon föreslår i propositionen, nämligen kortare provtid och att tredje part ska kunna anmäla nya tjänster, är tillräckliga för att förlänga ett principiellt armlängds avstånd mellan politiken och innehållet i medier?

Jag har en ytterligare fråga, och det är om ministern ser den kritik som riktas mot public service och vad hon anser om den.

Prot. 2019/20:24
23 oktober

Anf. 52 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP)
replik:

Fru talman! Precis som remissinstanserna ser regeringen problem med det nuvarande systemet med förhandsprövningen, det vill säga att även om förslaget kommer från myndigheten är det alltså regeringen som fattar det slutliga beslutet. Även om det inte ska handla om att gå in i innehåll kan det ändå uppfattas som att man från politikens sida är inne där man inte ska vara, och precis som det eniga kulturutskottet står bakom avser vi att utreda detta så skyndsamt som möjligt.

Med de övriga justeringarna i förhandsprövningen hoppas jag att vi nu har hittat en bra balans och ett system som både ger public service-företagen den frihet de behöver och skapar en legitimitet gentemot till exempel de övriga kommersiella aktörerna.

Debattens vågor går höga om public service. Jag tittar på vad Granskningsnämnden har redovisat. Granskningsnämnden har ett uppdrag att granska att public service-företagen håller sig inom det uppdrag de har: De ska granska saklighet och opartiskhet.

Jag kan konstatera att av de beslut som har tagits av Granskningsnämnden är det ytterst få fällningar som handlar om just saklighets- och opartiskhetsuppdraget under ett ganska stort antal år och väldigt många timmars sändning.

Min fråga är: Hur ser riksdagsledamoten Angelika Bengtsson på det faktum att det är ytterst få program och inslag som har fällts? Vad säger dessa fakta i relation till den debatt med mycket höga tonlägen som förs bland annat från sverigedemokratiska företrädare?

Anf. 53 ANGELIKA BENGTSSON (SD) replik:

Fru talman! Tack, kulturministern, för frågorna och för svaren på mina egna frågor!

När det gäller Granskningsnämnden är det intressant. Precis som jag nämnde i mitt anförande finns det en diskrepans mellan vad Granskningsnämnden tittar på och vad folket, medborgarna, tror att Granskningsnämnden tittar på. Timbro har en rapport om det, som jag rekommenderar kulturministern att titta på.

Det är just det här som är problemet: Granskningsnämnden tittar på det som är kopplat till sändningstillståndet och inte sakfel. Det tycker jag är ett problem, och där har vi nämnt förslag på hur vi vill att det ska se ut i stället.

Det är jättebra att ministern skyndsamt ska utreda förhandsprövningen. Men det vore bra att veta när utredningen ska påbörja sitt arbete och när ministern tror att utredningen kan ge förslag som säkerställer att armlängds avstånd blir längre än vad det är i dag.

Slutligen vill jag tacka ministern för att hon var med i den här debatten. Det är väldigt bra med tanke på vilken stor debatt det finns inom politiken och i samhället kopplat till public service-frågorna. Vi pratar alltså om sex år framöver, och det är väldigt lång tid.

*Villkor och riktlinjer
för radio och tv i
allmänhetens tjänst
2020–2025*

Anf. 54 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP)
replik:

Fru talman! Först vill jag betona att det är en självklarhet att public services verksamhet ska bedrivas sakligt och opartiskt. Det är precis därför vi också har Granskningsnämnden. Att antalet fällningar för partiskhet och osaklighet är få kanske snarare är en indikation på att public service sköter sitt uppdrag ganska bra.

Jag har tagit del av den rapport som Angelika Bengtsson hänvisar till, och jag tycker inte att den säger särskilt mycket om någonting. Det visar väl att public service sköter sitt uppdrag bra med tanke på att det under lång tid har varit få fällningar och många sändningar.

Jag blir bekymrad när man refererar till ett debattklimat eller åsikter hos medborgarna utan att se sin egen roll i det hela. Hänvisar man till undersökningar och överdriver deras slutsatser kanske man bidrar till debatten på ett okonstruktivt sätt. Faktum är att public service åtnjuter högt förtroende hos svenska folket både jämfört med andra institutioner i vårt samhälle och i relation till andra public service-företag i Norden.

Jag tycker att vi ska vara stolta över det public service gör. Public service ska bedrivas med saklighet och opartiskhet, och det finns en granskningsnämnd som ska sköta sitt uppdrag.

Sverigedemokraterna hänvisar till att man vill göra förändringar. De är okonkreta, och jag tycker att det är viktigt att vi håller oss till fakta när vi diskuterar dessa frågor. Där ska Granskningsnämnden sköta sitt uppdrag.

Anf. 55 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Fru talman! Jag uppfattade ett antal vackra uttryck, som jag tyckte om. Tystnar medierna tystnar vår demokrati. Det talades om medial mångfald och sida vid sida. Det sista låter nästan som en potentiell sångtitel – sida vid sida.

Hyser kulturministern någon oro för att public service sväller över brädden och går utanför uppdraget så att detta med sida vid sida, konkurrensen, hamnar i obalans? Det kan vara fråga om en verksamhet som går utanför kärnuppdraget och sväller ut i ett stort antal program som jag förstår att ministern vill hålla tillbaka så att de inte stör konkurrensen. Hyser ministern någon oro för att detta skulle kunna ske?

Anf. 56 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP)
replik:

Fru talman! Oro är fel ord. Jag skulle snarare säga att det är viktigt att vi säkrar public services ansvar.

Det handlar om två saker. Det ena är att vi säkrar ansvaret. Vi säger i propositionen att public service självklart har ett ansvar när det gäller de kommersiella mediernas förutsättningar, till exempel lokalt, att bedriva journalistisk verksamhet. Vi säger att man ska ta detta i beaktande.

Här vet jag att det förs samtal. Både Sveriges Television och Sveriges Radio har samtal med lokala aktörer om hur de ska kunna samspela på ett bra sätt. Men det ska ske med sunda konkurrensförhållanden. Och jag tror att vi båda delar uppfattningen att det är bra.

Sedan är det frågan om public services kärnuppdrag och vad public service ska göra. Där står jag, regeringen och Miljöpartiet fast vid att det breda uppdraget är viktigt. Alla i Sverige ska känna att de berörs av public

service. De ska känna att det finns något som tilltalar dem. Public service ska spegla förhållandena i hela Sverige. Jag tror att vi får en bättre public service, en bättre samhällsdebatt och en bättre demokrati av ett brett uppdrag så att många kommer i kontakt med public service.

Roland Utbult frågade om gränserna, om public service kan svälla för mycket. Ja, vi sitter här nu och definierar i sändningstillståndet vad public service ska göra. Vi har varit överens i Public service-kommittén om det breda uppdraget.

Sedan finns förhandsprövningen för att säkerställa att kompletterande verksamhet av större betydelse, när man vill prova nya tjänster från public service, ska kunna bli föremål för granskning. Det syftar till att sätta olika slags yttre ramar för public services verksamhet.

Jag menar att regeringen i propositionen har hittat en bra balans och tagit hänsyn till att vi ska ha en stark och bred public service med goda förutsättningar, och den ska vara innovativ. Men vi måste också ha olika slags ramar för verksamheten.

Anf. 57 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Fru talman! Jag uppskattar att vi tar upp frågan om samspelet mellan de lokala medierna så att det fungerar bra. Det ställer jag mig verkligen bakom.

Nu när vi har kulturministern här vill jag fråga hur ministern tänker inför framtiden. Det finns nu ett sändningstillstånd som varar sex år, och det kommer att löpa som det är tänkt. Men när nu ministern är här undrar jag vilken vision hon har för public service framöver. Kan ministern formulera någonting som ger en tanke om vad ministern vill framöver? Det skulle vara intressant att höra om hon kan sträcka sig ännu lite längre fram än dessa sex år.

Ministern är högsta ansvarig på regeringssidan, så jag räknar med att det finns möjlighet att formulera någonting. Jag vet att ministern var inne på frågan om att public service ändå inte ska få lov att svälla hur mycket som helst. Man ska kunna hålla balansen, sida vid sida, som vi har talat om, med den mediala mångfalden. Jag skulle gärna vilja höra ministern formulera en vision för public service framöver.

Anf. 58 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP)
replik:

Fru talman! Det är smickrande att Roland Utbult vill att jag ska formulera en vision för vad som ska stå i kommande sändningstillstånd om sex år. Det tänker jag inte drista mig till att göra.

Låt mig ta min utgångspunkt i den proposition vi behandlar i dag. Jag tycker att flera röster i kammaren lite nedlåtande har pratat om att propositionen inte innehåller någonting, att där inte finns något nytt. Jag menar att det absolut finns något nytt.

Nu tar vi steg för steg fram en mer modern reglering av public service. Precis som Roland Utbult konstaterar förändras mediemarknaden oerhört snabbt. Därför tror jag att det är svårt för mig, Roland Utbult och flera andra i kammaren att sitta om hur medielandskapet kommer att se ut om sex år. Det jag med stor sannolikhet kan säga är att vi alla kommer att behöva ha en hög beredskap för förändringar. Jag menar att vi med hjälp av sändningstillståndet ger public service-företagen en stor möjlighet att vara

innovativa, utvecklas i sin tid och finnas nära svenska folket – inte minst digitalt. Det handlar om stor frihet under ansvar.

Vi ska verkligen avhålla oss från att här i kammaren diskutera detaljlösningar och exakt hur public service med sin roll på mediemarknaden ska lösa olika frågor. Vi ska i förtroende ge public service dessa möjligheter, och frihet under ansvar ska råda så att public service kan utveckla sin verksamhet på bästa sätt.

Jag vill återigen komma tillbaka till att jag ser det breda uppdraget som helt avgörande för att public service ska vara relevant för alla i Sverige. Alla i Sverige ska ha tillgång till högkvalitativ journalistik, underhållning, kultur och idrott utan att man för den skull behöver ha den tjockaste plånboken. Det är principer som propositionen vilar på och som jag hoppas att vi kan få bred enighet om framåt inför kommande sändningstillstånd.

Anf. 59 ANNICKA ENGBLOM (M):

Fru talman!

Sida vid sida, tillsammans hjälps dom åt
staten och kapitalet, dom sitter i samma båt

Det var väl en alldeles utmärkt inspiration från föregående meningsutbyte, för det är väl vad det handlar om när vi pratar om public service – sida vid sida med kommersiella medieaktörer. Det är alldeles utmärkt.

Jag vill tacka föregående talare här för intressanta meningsutbyten på alla sätt och vis. Jag som är ny i utskottet och mina moderata kollegor har under det senaste året fått möjlighet att sätta oss in i en intressant och principiellt viktig fråga, nämligen medierna och i synnerhet public service som ett uttryck för demokrati. Det är ganska komplicerad materia. Det innehåller både teknikaliteter och principer men också väldigt mycket åsikter och känslor. Allt detta är det viktigt att vi både är lyhörda för och tar med i de avvägningar vi gör eftersom politiken också styr ramverket för public service-företagen.

Det har varit ett nöje att dyka ned i detta med stor nyfikenhet och såklart mot bakgrund av den tidigare utredningen från public service-kommittén. Från Moderaternas sida har vi fört vidare dess synpunkter till följande kulturutskottsbetänkanden vad gäller saklighet, opartiskhet, ekonomi och ett antal andra saker – bland annat förhandsprövningen, som min värderade kollega Viktor Wärnick kommer att djupdyka i här så småningom.

Fru talman! Jag gillar public service. Jag är ganska stor konsument av public service. Jag är stor konsument av medier över huvud taget och går gärna upp en timme tidigare för att gå igenom samtliga nyheter, både kommersiella och från public service och både internationella och nationella. Jag tycker att det är viktigt med olika speglingar.

Jag och Moderaterna tycker att det är viktigt att public service har en tydlig uppgift i demokratin. Den ska gå att lita på, både vad gäller opartiskhet och faktakoll och som en del av totalförsvaret. Om det vore så väl att public service kunde garantera just detta!

Jag ska komma tillbaka till detta med saklighet så småningom. Men låt mig först uppehålla mig en stund vid det som vi kanske ska tala ganska mycket om här. Det är beredskapsuppdraget, för vilket public service-företagen har ett särskilt ansvar.

I kris och nöd är det viktigt att nå alla människor. Här vill jag lyfta fram SVT och radio och då framför allt lokalradio, P4. De har ett särskilt uppdrag och särskilt avdelade medel och ingår i övningar för att upprätthålla kommunikationen med samtliga medborgare i landet. Det är oerhört viktigt att man har denna täckning och beredskap.

Men i de diskussioner som jag och framför allt Viktor och Lotta har fört under ett helt år nu med både public service-företagen och de kommersiella aktörerna kan det vara en idé att framöver även titta på om vi ska bredda uppdraget ytterligare. Är det bara public service-företagen som ska inneha beredskapsuppgiften, eller skulle även kommersiella aktörer kunna ta på sig den uppgiften? Vi har ställt frågan till flera kommersiella aktörer, och de kan mycket väl tänka sig det. Men i så fall är det viktigt eftersom det är en beställning från staten att vi bidrar med medel i det avseendet, för att upprätthålla en sådan beredskap skulle såklart innebära en investering.

I det arbete som vi moderater vill igångsätta kommer vi att vända på alla stenar. Utskottsordföranden Christer Nylander lyfter fram att vi måste titta även på ungdomarnas mediekonsumtion i dag. Jag instämmer till fullo med både utskottsordföranden och Lotta Finstorp om att det är ett lappande och lagande. Man skapar sig ingen helhetsbild, varken av beredskapsuppdraget eller av hur unga konsumerar medier i dag, på det sätt som man borde.

Något som jag brinner för är tryggheten i samhället vid kris och i värsta fall krig. Här är det viktigt att ha i åtanke att ungdomar kanske inte alltid tittar på linjär tv. De tittar på playtjänster, och det gör de kanske flera dagar eller flera år efteråt. Detta behöver man komma åt för att nå ut med krisinformation i tid. Det måste vi också titta på. Jag tycker inte att man lyfter upp det tillräckligt i betänkandet, utan det är ett lappande och lagande.

Fru talman! Jag vill också ta en liten sväng om ekonomin. I och med att regeringen bestämde sig för att först ta ekonomin och sedan titta på innehållet får den med förlov sagt svälja att vi tar upp till diskussion om den idén verkligen är bra och om den ekonomiska modell som finns är tillfyllest.

Med finansiering via skattsedeln blir public service-företagen väldigt dominerande ekonomiskt. Är det rimligt ur konkurrenssynpunkt? Finns det balans mellan de kommersiella aktörerna och public service-företagen på det sätt vi önskar?

Från Moderaternas sida har vi framhållit att när man lade ned Radiotjänst i Kiruna skulle de 166 miljonerna återgå till skattekollektivet för att sänka avgiften. Vi vill också att det ska göras en årlig avstämning så att inte ett förmodat överskott byggs på och gör public service ännu starkare ekonomiskt i förhållande till de kommersiella aktörerna. Det har vi inte fått gehör för på det sätt som vi skulle vilja.

Jag upplever heller inte i debatten att detta är någonting som särskilt bekymrar partierna i regeringen eller på vänsterkanten. Det bekymrar oss mycket av den anledningen att det är andras pengar och vi måste vara väldigt noggranna med skattebetalarnas pengar. Att bara pytsa in nya pengar för att man anser att public service måste ha ännu mer medel, som jag utläser av anförandet här att Vänsterpartiet gör, anser inte vi är det rätta sättet att angripa tillkortakommanden i betänkandet som vi har framför oss.

Vi behöver göra en helhetsöversyn av hela mediepolitiken. Om inte andra partier vill göra det tillsammans med oss i en parlamentarisk utredning tänker vi moderater göra det på egen hand för att veta var vi står i god tid före nästa sändningstillståndsperiod.

Fru talman! Det finns några saker som har bekymrat Viktor Wärnick och mig i de samtal som vi haft med public service-företagen. De har också förvånat oss lite grann. Det finns en ... jag vill inte säga en tondövhet men lite av en oförståelse inför det vi framfört när det gäller debatten om ifrågasättandet av saklighet och opartiskhet.

Vi har också utsatts för närmast en lobbyverksamhet utan dess like, måste jag säga utifrån mina många år i riksdagen, där man inte lyssnar på vare sig farhågor eller sakliga argument som vi försökt lyfta fram utan hela tiden går i försvarsställning.

Våra medborgare har högt förtroende för public service, och det är viktigt att upprätthålla det. Men det sjunker tyvärr, och det gör oss moderater bekymrade. För att upprätthålla hög tillit kan våra public service-företag, med de särskilda uppgifter de har att i tider av desinformation göra faktakoll och vara garanten för saklighet, inte riskera att ifrågasättas på det sätt som faktiskt sker i samhällsdebatten. Det får vi inte blunda för. Det är vårt yttersta ansvar att inte vifta bort detta utan ta oss an vad det grundar sig på.

Vad gäller ekonomin har vi hört detta att det är viktigt att vi är stora aktörer på mediemarknaden så att vi kan leda medborgarna till att titta på sådant som kanske är mindre kommersiellt gångbart. Det bekymrar mig också, för det ingår inte heller i uppdraget. Public service är otroligt viktigt framför allt som garant för sådant som kanske inte är kommersiellt gångbart. Jag menar till exempel minoritetspolitiken och kulturen. Om man då understryker att man behöver vara en av de stora eller till och med största aktörerna för att kunna leda in till detta har man missat sitt uppdrag.

Fru talman! Som helhet står vi moderater bakom public service, men det finns all anledning att se över hela mediepolitiken som sådan. Det tänker vi moderater göra, i avvaktan på att vi förhoppningsvis får se en ny utredning gällande inte bara förhandsprövningen utan även andra delar för att få ihop detta lapptäcke.

Slutligen yrkar jag bifall till reservation 5 om saklighet och opartiskhet.

Anf. 60 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP)
replik:

Fru talman! Jag vill säga några ord om finansieringen. Detta har debatterats och diskuterats i medierna den senaste tiden i kölvattnet av de interna diskussionerna i bland annat Moderaterna.

Vi införde en ny finansieringsmodell för att den gamla var omodern. Den var inte långsiktigt hållbar. Tv-licensen byggde på vilken teknik du hade snarare än hur du tillgodogjorde dig public services verksamhet. Nu har vi ett system som vi har kommit fram till gemensamt, som är långsiktigt hållbart och teknikneutralt och inte gynnar vissa typer av hushåll.

Vi var överens om att detta är en avgift som ska hanteras separat från övrig skatt så att den inte blir föremål för politisk kohandel. Man ska inte när man diskuterar årsbudgetar frestas att till exempel flytta pengar från public service, utan public services oberoende från politiken ska värnas.

Jag undrar om Moderaterna fortsatt står bakom den modellen och det systemet, som går ut på att vi har en oberoende finansiering, för det är helt fundamentalt. Det får inte bli så att man börjar tala om att flytta pengar från det ena kontot till det andra.

Anf. 61 ANNICKA ENGBLOM (M) replik:

Fru talman! Att det var omodernt och att förändringar behövde göras är vi fullkomligt överens om. Vi var också överens om att det behövdes en annan finansiering. Vi var *inte* överens, inte ens i den förra omgången i kulturkommittén, om i vilken ordning detta skulle ske.

Det är lite grann som när man i samband med regionreformen skapade Region Blekinge. Man beslutade att slå samman kommunförbunden och sa: Nu ska vi ha ett Region Blekinge, och det ska kosta så här mycket. Sedan kom man på: Jamen vad tusan ska vi hålla på med, då?

Enligt denna ordning agerar även den här regeringen. Man måste först veta omfattningen och ta hänsyn till hur det digitala medielandskapet ser ut för att sedan komma fram till om finansieringen verkligen ska vara så omfattande som den är i dag.

Dessutom tog man inte hänsyn till de påpekanden vi hade om att public service-företagen via skattsedeln får betydligt större finansiella muskler än de kommersiella aktörerna. Detta är bakgrunden till den årliga balansering vi vill se och till att vi tyckte att man när man nu lägger ned Radiotjänst i Kiruna, som hanterat den obsoleta tv-avgiften, skulle ta hänsyn till att det inte var statens pengar utan skattebetalarnas, som borde återföras. Inte heller detta har man tagit hänsyn till.

Detta är en demokratiskt viktig punkt i ett övervägande som måste göras när man så småningom, vilket jag hoppas att kulturministern initierar, tar ett helhetsgrepp gällande finansiering, omfattning och inriktning för public service, som vi har gett så starka muskler.

Anf. 62 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP)
replik:

Fru talman! Det är ett faktum att vi har tagit ett helhetsgrepp. Vi har en ny finansieringsmodell som är långsiktigt hållbar, och det är relativt få och små justeringar som Moderaterna föreslår ekonomiskt. Vi är till allra största delen överens om omfattning och nivå på finansieringen av public service.

Sedan vet Annicka Engblom också att det finns system för möjlig reglering av public service-kontot, och det kommer vi självklart att följa. Ambitionen är att det ska vara balans på lång sikt så att vi håller nivån utifrån den finansiering som vi har sagt att public service ska ha.

Jag hör att Moderaterna nu är inne i en diskussion om att på olika sätt banta public service. Detta var inte något man lyfte fram under arbetet. Vi har i enighet kommit fram till det breda innehållsuppdraget. Nu ändrar sig Moderaterna och vill på olika sätt banta public service. Jag hoppas att man lyfter fram den åsikten i den kommande utredningen inför nästa sändningstillstånd. Jag kan också lugna riksdagsledamot Annicka Engblom med att det precis som tidigare kommer att komma en sådan utredning, där vi kan väga dessa olika frågor.

Jag vill även passa på att kommentera det som Annicka Engblom nämnde från talarstolen gällande debatten om saklighet och opartiskhet.

Prot. 2019/20:24
23 oktober

*Villkor och riktlinjer
för radio och tv i
allmänhetens tjänst
2020–2025*

Ja, alla ifrågasättanden av saklighet och opartiskhet bör och ska tas på allvar. Vi har Granskningsnämnden, som ska sköta detta.

Min fråga till Annicka Engblom handlar om att man inte litar på Granskningsnämndens bedömningar. Det är ganska få fällningar under väldigt lång tid. Är inte detta snarare ett tecken på att public service faktiskt sköter sitt uppdrag ganska bra? Litar man inte på Granskningsnämnden, eller gillar man kanske inte de beslut den har fattat? Det är frågor jag ställer mig när man i svepande ordalag hävdar att det borde vara en skarpare granskning.

Anf. 63 ANNICKA ENGBLOM (M) replik:

Fru talman! Detta är egentligen fria tolkningar av vad våra förslag innebär. Jag ska vara väldigt tydlig: Inför nästa sändningsperiod tänker vi i Moderaterna – och detta har vi aviserat mycket tydligt – vända på alla stenar och sätta samman en hel mediepolitik.

Vi har i dag fått höra många nyheter av kulturministern från talarstolen. Det ska göras en utredning om både det ena och det andra. Det är alldeles utmärkt! Det är inte detta vi behandlar i dagens betänkande och inte heller i propositionen. Men vi kan framöver ta med oss att det har utställts löften, inte bara om en utredning gällande förhandsprövningen i alla dess delar utan också om en hel mediepolitik. Detta ska vi definitivt följa med intresse.

Fru talman! Jag måste när det gäller diskussionen om saklighet och opartiskhet understryka att ifrågasättandet finns där. Det är olyckligt, men man måste finna orsakerna till det och bemöta det för att public service ska gå fullständigt skadeslös ur den diskussionen.

Detta är inget moderat hittepå. Jag kan, om jag så vill, lyfta fram en hel hög med ledande skribenter, ledarredaktioner och journalister runt om i landet som säger samma sak. Även från journalistkollektivet lyfter man det faktum att public service-företagen inte till fullo lever upp till sitt oberoende uppdrag.

Det tycker jag är allvarligt, och det är vårt ansvar som folkföreträdare att gå till botten med detta. Vi moderater kommer att göra det. Men jag blir oerhört bekymrad när jag hör att det viftas bort på det sätt som sker från regeringens sida.

Anf. 64 LAWEN REDAR (S) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att tacka för sången av Ebba Grön: Staten och kapitalet sitter i samma båt.

Detta tar mig såklart vidare in på den fråga som intresserar mig och Annicka väldigt mycket, nämligen försvars- och säkerhetspolitik. Förra mandatperioden satt jag i justitieutskottet och arbetade med den terrorstrategi som vi tog fram. I samband med det fruktansvärda terrorattentatet på Drottninggatan insåg man ganska snabbt att public service kommer att ha en betydande roll när det gäller beredskap och information till den breda allmänheten, när vi nu har den globaliserade mediemarknaden med flera aktörer som ger information och risk för osaklig information i tider av kris.

Om jag inte misstog mig på det som Annicka Engblom nämnde i sitt anförande menade hon att fler aktörer inom ramen för media borde ingå i totalförsvaret för att ge ut information till den breda allmänheten. Jag ser

kritiskt på den hållningen. Just på mediepolitikens område kan detta utgöra en oerhörd risk.

Jag frågar då Annicka: Har jag tolkat inlägget fel? Är det inte mycket klokare att låta public service, som den breda medieaktör man är med stark tillit hos den breda allmänheten, få vara en av få aktörer i totalförsvaret vad gäller information inte minst i krissituationer?

Anf. 65 ANNICKA ENGBLOM (M) replik:

Fru talman! Tack för tacket, Lawen Redar! Jag kan ju inte låta Roland Utbult ha monopol på sjungandet i kammaren. För övrigt är det en mycket bra Ebba Grön-låt som jag tror att vi båda kan tolka och dela på olika sätt.

Tack för frågan, Lawen Redar! Den är viktig. Men vad jag avser med att detta behöver tittas på – och därför har jag också ställt frågan till våra kommersiella aktörer om de skulle kunna leva upp till uppdraget – är att bredda själva beredskapsuppdraget. Tanken måste i alla fall väckas i detta.

Alla våra medborgare tittar inte på linjär tv. Alla våra medborgare har inte mobiltelefoner. Alla våra medborgare behöver nås på olika sätt. Vissa väljer att titta mer på de kommersiella aktörerna än på public service. Det är alltså i så fall ett rent breddat uppdrag som man från de kommersiella aktörerna får återkomma om när det gäller vad det skulle innebära. Det är det som vi vill titta på.

Den information som ska gå ut ska ju, som jag ser det, precis som i dag vara grundad på den krisinformation som bland annat SOS Alarm och MSB står för när något krisar i samhället.

Anf. 66 LAWEN REDAR (S) replik:

Fru talman! Jag delar också uppfattningen att det är otroligt viktigt att vi genom sändningstillståndet förtydligar att Sveriges Radio och SVT har ett tydligt ansvar som en del av totalförsvaret och att de fortsättningsvis kostnadsfritt ska sända meddelanden som är av vikt för allmänheten, inte minst vid krissituationer. Däremot förhåller jag mig en aning kritisk till att öppna för andra mediekkanaler.

Man kan absolut ha öppna samtal brett i samhället om hur man ska stärka krisberedskapen, men jag tror att det är av oerhörd vikt att man är noga i valet av vilka aktörer som ska ingå i totalförsvaret. Jag skickar med den synpunkten till Annicka Engblom och den moderata grupp som ska titta vidare på mediepolitiska frågor.

Anf. 67 ANNICKA ENGBLOM (M) replik:

Fru talman! Till skillnad från Lawen Redar, som tillhör regeringspartiet, vill vi inte stänga några dörrar utan öppna fler. Vi vill inte bara när det gäller beredskapsuppdraget utan också i andra avseenden vara öppna och nyfikna. Vi vill vara lyhörda inför samhällsdebatt, samhällsbehov och mediekonsumtion. Det finns så mycket att borra i när det gäller dessa frågor som varken propositionen eller kulturbetänkandet svarar på.

Vi vill hit the ground running. Man ska inte prata engelska i den här kammaren, har jag fått till mig, men nu gör jag det i alla fall eftersom jag tycker att det är ett väldigt bra uttryck inför den av kulturministern utlovade breda översynen av mediepolitiken. Vi moderater vill ha ett öppet sinne här, där detta kan vara en av de stenar som vi vänder på. Det är bara

Prot. 2019/20:24
23 oktober

*Villkor och riktlinjer
för radio och tv i
allmänhetens tjänst
2020–2025*

till gagn för medborgarna, för public service, för kommersiella aktörer och ytterst för svenska folket.

Anf. 68 ARON EMILSSON (SD):

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 1.

Public service är på allas läppar, och den bevingade frågan ”Vart är vi på väg?” inställer sig och har fått en ny innebörd. Vad ska public service göra, i vilken omfattning och på vems bekostnad?

I flera år har vi sverigedemokrater mejslat fram riksdagens vassaste reformagenda, grundmurat och genomtänkt. I dag ser vi hur en gemensam konservativ opposition formeras kring den kritik och de kärnfrågor vi sedan länge belyst. Jag välkomnar det. Bättre sent än aldrig. Ju högre medvetenhet, desto bättre. Och ju tidigare, desto större möjlighet att växla om utan stress och bana väg för reform snarare än revolution.

Vad som däremot är revolutionerande i dagens debatt är socialdemokratins tongångar. I kontrast till hur det brukar låta i kulturdebatten har man plötsligt blivit nationens förkämpar. Den svenska kulturen, det svenska språket och svenskheten ska stå stark i konkurrens med det globala. Det välkomnar jag också. Det visar att det finns en mognad. Vi behöver se till att vi i den internationella konkurrensen har en produktion i Sverige på svenska, av svenskar och för svenskar.

Det är också revolutionerande att höra att sverigedemokratins tidigare så kritiserade och omfattande reformagenda plötsligt har blivit relativt okontroversiell. Det säger kanske också något om vart opinionen är på väg, om det nu har att göra med att väljarnas förtroende för vårt parti numera överstiger förtroendet för socialdemokratin i LO-förbunden och att vi i den allmänna opinionen konkurrerar om förstaplatsen i svensk politik. Kanske har man gett oss rätt i vår analys.

Det är uppenbart att public service gång på gång brister i opartiskhet och saklighet. Vi märkte det utan tvekan i samband med förra valets slutdebatt, när man som public service-bolag gick ut och tog avstånd från en utpekad partiledare i stället för att partiledarna sinsemellan tog avstånd från varandra och tog debatten. Detta fälldes man sedan för i Granskningsnämnden. Det finns otaliga exempel på liknande förfaranden. Detta påverkade också naturligtvis valet till fördel för bland annat socialdemokratin.

Det finns också många belägg för att man har förskönat bilden och inte speglat den verklighet som många väljare själva upplever. Det handlar om urvalet av nyheter, om invandringens lönsamhet – det första ”kompetensregnet”, som man betecknade den stora migrationskrisen 2015 – och om hur man värderade vilka experter som man tog in och som fick bedöma och göra en konsekvensanalys av migrationspolitiken, klimatpolitiken och andra hett debatterade frågor.

Vi kan notera att förtroendet för public service fortsätter att sjunka inom framför allt de väljargrupper som hör till Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna. I vissa undersökningar ökar förtroendet svagt bland de vänsterliberala partiernas väljare, men i andra undersökningar minskar den faktiskt även bland dem och även bland unga. Detta säger något om sakernas tillstånd.

Vi ska vara glada över att vi har svensk public service. Det finns i grunden en god och klok tanke om uppdrag och betydelse i den internationella

konkurrensen. Vi är ett litet språk- och kulturområde i Norden, och det behöver vi värna på många olika sätt.

Samtidigt måste vi vara medvetna om att vi behöver effektivisera och trimma verksamheten. Vi ser – inte minst såg vi det nyligen när kulturutskottet var på besök i Danmark – att det går att göra mer för mindre, som man uttryckte det.

Vi behöver åstadkomma en normalisering där svensk public service i linje med flera andra nordiska länder och europeiska länder samordnas i ett gemensamt bolag som är formellt oberoende. Det är ett svar på en ökad önskan och efterfrågan om att slimma budgeten och bli vassare men smalare, som Moderaterna uttryckte det. Det är också ett svar på teknikutvecklingen. Det handlar om att kunna arbeta mer formatoberoende med rörlig bild, text, ljud och så vidare.

Anledningen till att Sverigedemokraterna i dag yrkar avslag på regeringens proposition är att man har börjat i helt fel ände. I motsats till vad som har hörts under debattens gång skulle jag vilja påstå att Sverigedemokraternas reformagenda är rigid, solid och omfattande. Men den är klok och genomtänkt, för vi har börjat i tid.

Vi sa tidigt nej till att införa en allmän skatt utan folklig förankring, som vi nu ser resultatet av. Sjunkande förtroendesiffror leder i sin tur till en ihålig folklig förankring, som långsiktigt är ett hot mot den public service som inte minst Socialdemokraterna, Miljöpartiet och övriga partier i regeringssamarbetet värnar. Där borde vi dela en oro.

Vi ser också att saklighet bättre kan åstadkommas genom ett förändrat speglingsuppdrag, där det införs ett ökat nordiskt samarbete i form av att man speglar varandras verklighet och vardag. Man märker att Danmarks Radio, NRK och Yle lyfter viktiga samhällsfrågor men också fler perspektiv i den politiska diskussionen, i civilsamhällets diskussion och i medborgardebatten.

Detta jämte att tydligare exponera rättelser hos programbolagen, effektivisera verksamheten och vända förtroendesiffrorna kommer att vara grundstenar för att möta minskat förtroende och lägga grunden för ett paradigmskifte där public service reformeras för att långsiktigt bevaras.

(Applåder)

Anf. 69 LAWEN REDAR (S) replik:

Fru talman! Sverigedemokraterna har uppvisat en tondövhet inför digitaliseringen, globaliseringen och teknikutvecklingen. Det är faktiskt där vi socialdemokrater gör vårt avstamp, inte i någon form av skönmålning av nationalism eller konservatism.

Vi vill inte på något sätt begränsa de svenska berättelserna och hindra att de skildras i det stora starka medielandskap som vi ska ha i Sverige. Vi tolkar inte heller speglingsuppdraget som någon form av kvotering när vi talar om mångfald och jämställdhet. Det är en naturlig del av Sverige vare sig man vill eller inte.

Min fråga till Aron Emilsson är: Varför tolkar man jämställdheten, mångfalden och pluralismen i de svenska berättelserna som någon form av kvotering?

Prot. 2019/20:24
23 oktober

*Villkor och riktlinjer
för radio och tv i
allmänhetens tjänst
2020–2025*

Anf. 70 ARON EMILSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag kan börja med att understryka att Sverigedemokraterna är det parti som tidigt och tydligt i sin politik har noterat globaliseringen och digitaliseringen som de största förändringarna i det svenska och internationella mediala landskapet och pekat på varför det i det sammanhanget behövs en reformerad och stark svensk public service. Det finns en tydlighet kring det.

Sedan är det uppenbart att teori inte alltid når hela vägen fram till praktik. Vi reagerar när vi ser att programbolagen, liksom en del andra statliga institutioner, i olika avseenden snarare är upptagna med att diskutera representativitet i form av färgskalor, etnicitet, yttre attribut, förmågor eller hur man ser ut eller verkar som människa. Det är nämligen ett otidsenligt sätt att mäta jämställdhet. Parallellt med detta finns då utnämningssmakten som regeringen har.

Jag tror att alla här är överens om jämställdhet. Men det handlar om att ge män och kvinnor samma chans, samma utrymme och samma möjlighet att söka befattningar och tjänster, representera sitt perspektiv och så vidare.

Vi har redan påpekat att vi vill bredda perspektiven – där ingår det. Men att mäta representativitet i yttre attribut, vilket har kommit till uttryck, är för mig helt främmande. Det är en faktor som jag trodde att vi hade lagt bakom oss.

Anf. 71 LAWEN REDAR (S) replik:

Fru talman! Jag uppmanar Aron Emilsson att återigen läsa om innebörden av speglingsuppdraget för public service. Där framgår ingenting om att mäta representativitet och ingenting om kvotering. Det handlar om att det ska finnas en mångfald i utbudet för svenskar. Det innefattar dessutom att de svenska berättelserna innehåller en historia med den pluralism som vi har i vårt land, vilket är en positiv utveckling för vårt land.

Jag konstaterar att Sverigedemokraterna påstår att man nu har nått en nivå där den breda allmänheten stöder Sverigedemokraternas mediepolitik. Det stämmer inte. Sverigedemokraterna har ingen vass mediepolitik på public service-området. Det är snarare så att man har några yrkanden vad gäller parallellsändningar med hd-teknik. Man lägger fram någon form av förslag på delar av detta, men det är ingen skarpare kritik. Trots det vill man avslå hela propositionen.

Vad är egentligen den starkaste kritiken man har mot propositionen? Man slår sig för bröstet, men faktum är att man inte har så mycket att komma med vad gäller denna sändningstillståndsperiod och hela det uppdrag som vi i dag ska rösta om.

Anf. 72 ARON EMILSSON (SD) replik:

Fru talman! Det är föga överraskande att Socialdemokraterna inte ser bjälken i det egna ögat. Det finns ett skäl till att den största kritiken mot hur public service fungerar i dag kommer från borgerliga eller konservativa väljargrupper. Det borde säga något, och det borde vara ett hot för samtliga partier och alla andra som försvarar och värnar public service.

Jag förstår att man vill ha ett status quo-läge. Man vill sitta stilla i båten och vill inte föreslå några större förändringar kring sändningstillstånd, granskningsfunktioner, exponering av rättelser, transparens i kommunika-

tion och dialog med konsumenten och så vidare. Det ligger naturligtvis inte i Socialdemokraternas intresse. Det är fullt förståeligt.

Men gång på gång har vi sett fakta om att man brister i saklighet och oberoende. Granskningssystemen förstås inte, och de följs inte utifrån hur medborgare definierar granskning och tillsyn. Då borde man ha utrett detta. Vi förde fram tidigt i utskottet och tidigt i utredningen att detta inte är ett tilläggsdirektiv som ska komma som en släpvagn när man har löst finansieringsfrågan, utan detta ska gå först. Sedan har man en bred och god grund för att införa den avgift som är rimlig, rätt och riktig för hur public service ska finansieras.

Nu har man börjat i helt fel ände. Jag tror som sagt att det finns goda grunder för att se över också hur rekryteringspolicyer och liknande ser ut. Även om man i teorin har en klok skrivning om pluralism och speglingsuppdrag följs den inte i praktiken. Vi ser att på ledande befattningar och vid internrekryteringar premieras företrädare som på ett eller annat sätt har eller har haft en tydlig slagsida åt vänster. Det är ett problem för oberoendet och upplevelsen av det.

(Applåder)

Anf. 73 VIKTOR WÄRNICK (M):

Fru talman! Jag är sist ut. Det känns fint att få avrunda denna viktiga debatt om public service och tillståndspanen 2020–2025. Denna debatt har till och med förärats närvaro av kulturministern – det tackar vi för.

Jag vill självklart stämma in i vad som sagts av mina moderata kollegor Lotta Finstorp och Annicka Engblom.

Det finns två perspektiv för oss moderater vad gäller public service. Det handlar om vad vi vill se med public service som sådan och programbolagen på kort sikt men också på lång sikt.

På kort sikt – det gäller det som ligger närmast i tid i fråga om kommande tillståndspanen – har vi moderater ett batteri av förslag på åtgärder för att få bukt med problem och tveksamheter i public service och i styrningen av public service.

En del förslag i regeringens proposition förtjänar efter granskning särskild kritik, vilket har framförts här i talarstolen i tidigare anföranden.

Fru talman! Regeringens förslag till process gällande förhandsprövning är ett sådant förslag som förtjänar särskild kritik. Enligt regeringens förslag ska systemet där regeringen själv förhandsprövar behållas, trots den befogade kritiken mot det principiellt problematiska med att politiska bevelsegrunder kan komma att ligga till grund för en sådan prövning.

Regeringens argument för att det ska vara regeringen själv som ska fortsätta att besluta om godkännandet av en tjänst som ska förhandsprövas, eftersom det är regeringen som formulerar uppdraget till public service, är inte hållbart. Så ser inte ett rättssäkert system ut. Det är dock positivt att regeringspartierna, Socialdemokraterna och Miljöpartiet – under galgen, får man ändå säga – har ändrat sig inför riksdagsbehandlingen. När ett nederlag i kammaren såg ut att vara oundvikligt anslöt man sig till det förslag som grundar sig på bland andra Moderaternas yrkande. Vi har sett den taktiken förr, men ursprungsförslaget går aldrig att förneka även om kulturministern säger sig välkomna utskottets förslag till tillkännagivande.

Fru talman! En ny ordning när det gäller förhandsprövning måste alltså till, så att den hanteras av en oberoende funktion i stället för att beslutas

Prot. 2019/20:24
23 oktober

*Villkor och riktlinjer
för radio och tv i
allmänhetens tjänst
2020–2025*

av regeringen. Det är bra att riksdagen under dagens votering kommer att rikta ett enhälligt tillkännagivande till regeringen med denna innebörd.

Fru talman! Vi moderater värnar saklighet, opartiskhet och objektivitet inom public service. Det som publiceras och sänds av programbolagen måste självklart gå att följa upp och granska även om det sänds och publiceras på nätet.

I dag råder det enligt yttrandefrihetsgrundlagen etableringsfrihet och censurförbud i tråd, vilket innebär att grundlagen förbjuder staten att ge programföretagen såväl tillstånd som att granska den verksamhet som sker online.

Detta är, vad gäller public service, givetvis orimligt. Public service-bolagens verksamhet måste kunna granskas och följas upp oavsett med vilken metod utsändningarna sker. Men det kan inte bli verklighet förrän en grundlagsändring är på plats.

Vi moderater menar därför att det i dagsläget inte är rimligt att bifalla regeringens förslag om att låta programföretagen tillgodoräkna sig en viss andel av verksamheten på internet vid uppfyllandet av public service-uppdraget. Oavsett i vilken form public service-sändningar sker måste det finnas säkerhetsventiler och möjlighet till granskning, både för legitimitetens och för den enskildes skull.

Fram till dess att en eventuell grundlagsändring på detta område är genomförd menar vi moderater att endast sådan verksamhet som kan ges tillstånd *och* som kan granskas ska kunna tillgodoräknas vid uppfyllandet av public service-uppdraget.

Fru talman! Som jag nämnde i min inledning bör vi också redan nu påbörja arbetet med att mejsla fram vad vi vill se med public service på längre sikt. Vi moderater vill så snart som möjligt initiera ett arbete inför den tillståndsperiod som börjar år 2026. Senast då behöver en reformerad public service-politik vara på plats. En ny statlig public service-utredning bör tillsättas, helst redan under innevarande mandatperiod, med detta syfte.

Vi moderater kommer att återkomma med våra ingångsvärden inför en sådan utredning, men vi kan redan nu konstatera att reformer krävs på åtminstone fyra områden:

Det gäller uppdraget, där vi menar att public services uppdrag bör renodlas för att gå i riktning mot att bli smalare och vassare.

Det gäller opartiskhet och saklighet. Hur sådana frågor hanteras av public service är avgörande för dess legitimitet och förtroende i framtiden. Tydligare former för en medieetisk granskning av program som sänds i public service bör läggas fast, och sanktionerna vid överträdelser av reglerna om opartiskhet och saklighet bör ses över.

Det gäller finansieringen. Utgångspunkten bör vara att public service även i framtiden ska finansieras av skattemedel, men totalt sett bör dock public service på sikt anslås avsevärt mindre skattemedel som en följd av ett mer renodlat uppdrag. Public service-skatten skulle därmed kunna sänkas.

Det gäller också styrning och uppföljning av den icke-publicistiska delen av public service.

Framtidens public service måste renodlas för att behålla sin legitimitet och sitt förtroende hos svenska folket, i ett medielandskap som nu förändras i rasande takt. Det tänker vi moderater verka för.

Fru talman! Självfallet står även jag bakom samtliga våra moderata reservationer, men av tidsbesparingsskäl nöjer jag mig med att biträda mina kollegor Lotta Finstorps och Annicka Engbloms bifallsyrkande till reservation 5 om tydligare krav på saklighet och opartiskhet inom public service.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 17.)

Prot. 2019/20:24
23 oktober

*Villkor och riktlinjer
för radio och tv i
allmänhetens tjänst
2020–2025*

§ 12 Riksrevisionens rapport om Klimatklivet

*Riksrevisionens
rapport om
Klimatklivet*

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2019/20:MJU4
Riksrevisionens rapport om Klimatklivet (skr. 2018/19:121)
föredrogs.

Anf. 74 LOUISE MEIJER (M):

Fru talman! Klimatförändringarna är en av vår tids största utmaningar, som kräver kraftfulla politiska åtgärder. Våra gemensamma resurser är begränsade, och tiden är knapp om vi ska hinna minska utsläppen tillräckligt mycket för att hålla uppvärmningen under 2 grader i linje med Parisavtalet.

Moderaternas utgångspunkt för klimatpolitiken är därför att utsläppen ska minskas så mycket som möjligt per satsad krona. Sveriges budget är inte oändlig, och därför kräver varje krona en prioritering. Precis som andra politikområden måste klimatpolitiken vara effektiv och ge resultat.

Förra mandatperioden lanserade regeringen Klimatklivet, sin främsta satsning för att minska utsläppen i Sverige. Klimatklivet innebar subventioner till lokala och regionala klimatåtgärder och ett ladda-hemma-stöd för privatpersoner.

Klimatklivet har redan från början kritiserats av en rad expertmyndigheter. I dag debatterar vi just Riksrevisionens skrivelse angående Klimatklivet. Låt mig läsa upp några utdrag från denna skrivelse. Man skriver:

”Enligt Riksrevisionen är marginalkostnaderna högre än vad som enligt Miljömålsberedningens analys krävs för att nå målet till 2030. Riksrevisionens bedömning är därför att Klimatklivet inte är en del av en kostnadseffektiv styrmedelskombination för att nå det svenska klimatmålet till 2030.”

Vidare skriver man: ”Riksrevisionen rekommenderar därför förändringar av stödssystemet som skulle öka kostnadseffektiviteten.”

Men Riksrevisionen kritiserar inte bara starkt Klimatklivet. Riksrevisionen slår dessutom fast att regeringen har återgett en ensidig bild av Naturvårdsverkets rapportering av Klimatklivet till riksdagen. Riksrevisionen skriver följande:

”Riksrevisionen bedömer att regeringen har valt att återge en ensidigt positiv bild av det som Naturvårdsverket rapporterat, och att det även saknats en samlad samhällsekonomisk bedömning av stödets effekter.”

Därför valde Moderaterna att KU-anmäla Isabella Lövin i somras.

Fru talman! Klimatklivet är dyrt, ineffektivt och otillräckligt. Enligt Riksrevisionen är kostnaden för Klimatklivets utsläppsminskningar mellan 1 000 och 4 000 kronor per ton koldioxid. Detta kan jämföras med globala utsläppsminskningar som kostar ungefär 60 kronor per ton koldioxid. Regeringen lägger alltså 2 miljarder på en åtgärd som kostar upp till 4 000 kronor för en utsläppsminskning, medan Moderaterna lägger sina 2 miljarder på utsläppsminskningar som kan kosta så lite som 60 kronor per ton.

Vad säger då regeringen själv om Klimatklivet? Jo, man skriver att Klimatklivet har varit en av de viktigaste åtgärderna för att minska utsläppen av växthusgaser. I budgeten dubblar regeringen också stödet för denna åtgärd.

Det är alltså uppenbart vem som har mest effektiv klimatpolitik. För att skillnaden i verklig klimatnytta ska vara tydlig inte bara i riksdagsdebatter vill vi moderater att regeringen i sina förslag redan när de presenteras redovisar klimatnyttan. Då skulle det bli tydligt vilka prioriteringar som görs med våra skattepengar.

Fru talman! I går kom ytterligare ett reportage i Dagens Nyheter som handlar om något som vi redan vet, nämligen att regeringens klimatpolitik inte når målen. De tre senaste åren har utsläppen minskat med mindre än 1 procent per år. Siffror från Naturvårdsverket visar att utsläppen ökade med 2 procent föregående år. Det är den rödgröna regeringens klimatfacit – ökade utsläpp.

Sverige står för ca 0,15 procent av utsläppen globalt. Sveriges roll i den internationella politiken är därför framför allt att vara just ett föredöme i klimatpolitiken. För att vara ett föredöme i klimatpolitiken måste vi visa att det med effektiva reformer går att göra stora utsläppsminskningar med begränsade resurser.

Regeringen går nu i motsatt riktning och lägger miljarder av svenska skattepengar på åtgärder som knappt ger något resultat över huvud taget.

Fru talman! Moderaterna yrkar därför bifall till reservationen.
(Applåder)

Anf. 75 MARTIN KINNUNEN (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservationen.

Behovet av att bekämpa riskerna med global uppvärmning är en av vår tids utmaningar. Men vi har många utmaningar i Sverige, och vi har många utmaningar globalt. Vi har problem med fattigdom generellt och med energifattigdom specifikt. I Sverige har vi problem med vårdköer, en skenande otrygghet och ett krig mellan kriminella gäng som samhället tappat kontrollen över. Att det finns så många utmaningar globalt och i Sverige understryker vikten av en sak: att vi hushållar med våra resurser. Vi behöver inse att de är begränsade och fokusera på att använda dem så effektivt som möjligt.

När det kommer till att bekämpa växthusgasutsläppen i världen är Sverige en liten spelare. Om vi i Sverige ska kunna påverka andra krävs det att våra åtgärder är föredömliga avseende teknikutveckling, effektivitet och påverkan på tillväxt. Utan kostnadseffektiva åtgärder och bidrag till teknisk utveckling föreligger ytterst små möjligheter för Sverige att bidra till att fler länder minskar sina utsläpp i en tid när utsläppen i stället ökar.

Fru talman! Nu står vi ytterligare en gång inför faktumet att oberoende granskare har slagit ned på svensk klimatpolitik, och det gäller återigen Klimatklivet. Riksrevisionen konstaterar i sin skrivelse att Klimatklivet inte når upp till vad som kan sägas vara en effektiv klimatpolitik. Riksrevisionen konstaterar också att beräkningarna av uppnådda utsläppsminskningar till följd av Klimatklivet är falska då utsläppsminskningar dubbelräknas. Sammanfattningsvis kan man konstatera att det med Klimatklivet råder samma problem vad gäller bristande effektivitet som med tidigare program. På grund av detta är det rimligt att Klimatklivet läggs ned och ersätts av en mer effektiv klimatpolitik, vilket också framgår av den reservation som Sverigedemokraterna står bakom i dag.

Fru talman! När regeringens företrädare bemöter detta brukar argumentationen utgå från något i stil med att de ser problem men att detta är det bästa som finns givet att annan politik, till exempel ännu mer chockhöjda drivmedelspriser, inte har tolerans och acceptans bland folket. Det är dock inget argument för att bedriva politik som inte bidrar till minskade utsläpp på ett ekonomiskt försvarbart sätt. Saknar man idéer för mer effektiv politik finns det gott om utmaningar på andra områden att ta hand om.

Därför är det ganska tragiskt att man fortsätter att exempelvis lägga miljoner ur det här programmet på studieförfråganden över hela landet för att ”CO₂-banta” med ”klimatterapi”. Satsningarna på klimatterapi må kanske inte uppta de flesta av dessa miljoner, men det är samtidigt löjväckande. Hur kan det fortgå, år efter år, att vi lägger pengar på klimatterapi i studiecirkel för att bekämpa global uppvärmning? Skattebetalarna måste betrakta detta som rent sinnessjuk politik.

Anf. 76 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservationen.

Eftersom jag kommer sist bland reservanternas är mycket av kritiken redan framförd. Detta är dessutom kritik som har framförts många gånger tidigare, inte bara härifrån utan i många olika forum runt om i Sverige. Oavsett det har vi absolut ett jobb att göra när det gäller klimatförändringarna i vår värld. Vi ser hur klimatförändringarna påverkar skapelsen.

Som tidigare talare tydligt har påpekat måste vi dock agera och satsa på åtgärder som faktiskt hjälper. Det handlar inte om vilket parti eller vilka regeringar som satsar mest pengar – eller vem som ligger högst i sifferbingon, för att tala med statsministern. Även i det här fallet ser vi att kvantitet går före kvalitet, precis som i exempelvis debatten om skydd av skog. Det är tydligen viktigt att satsa så mycket pengar som möjligt, oavsett vilken verkan det ger. Trots de pengasatsningar den rödgröna regeringen har gjort har alltså utsläppen ökat det senaste året, vilket även Klimatpolitiska rådet påpekat i sin rapport tidigare i år.

Sedan 1990 har de svenska utsläppen av växthusgaser minskat med ca 19 miljoner ton koldioxidekvivalenter, varav en minskning med nästan 13 miljoner ton skedde under alliansregeringens åtta år. När vi får en ny regering kan omställningen återigen ta fart genom fokus på teknikskifte i stället för på symbolpolitik. Under Alliansens tid vid makten sjönk utsläppen samtidigt som tillväxten ökade.

Att tro att vi ska kunna spåka oss själva och sänka vår levnadsstandard för att rädda klimatet och då samtidigt få med oss de utvecklingsländer som verkligen behöver ställa om är som att tro på hjälp från jultomten. Det är tillväxten som genererar pengar och kunskap för att tekniken ska kunna hjälpa oss i omställningen. Vår teknik ska dessutom vara med och hjälpa till att lyfta utvecklingsländerna till en bättre levnadsstandard och ge deras invånare en betydligt bättre levnadsmiljö. Vi kan inte backa in i framtiden.

Fru talman! Det tvistas fortfarande en del om huruvida klimatförändringarna är människoskapta eller om det är naturliga cykler, även om lejonparten av våra forskare och vetenskapsmän är tydligt samstämmiga i att det faktiskt är vi människor som ligger bakom klimatförändringarna genom de utsläpp som vårt levnadssätt genererar. Men oavsett vad man nu tror är orsaken kan det ju aldrig vara fel att göra vår värld till en bättre plats att bo på. Självklart ska vi minska växthusgasutsläppen, och självklart ska vi minimera utsläppen av giftiga ämnen i vår natur. Men vi måste agera smart.

Fru talman! Det övergripande målet för miljöpolitiken är ”att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser”. Då gäller det att satsa på rätt häst, om uttrycket tillåts. Tyvärr har den här regeringen satsat på hästar som har galopperat och därmed diskvalificerats, eller på hästar som egentligen inte skulle ha kommit till start. Det handlar om sådant som klimatångestterapi och koldioxidbantning. Det är alltså pengar som har satsats på kurser där deltagare får lära sig laga vegansk mat, pröva att cykla på elcyklar och prata om tankar och känslor kring klimatomställning. Detta är möjligtvis intressant för den rätte deltagaren, och kanske samvetslindrande, men det är knappast resultatgivande.

Dessutom försöker man underbygga en klimat- och miljöpolitik som bygger på skuld och skam. I våra klimatmål kan vi bland annat läsa att människors hälsa ska utsättas för minimal negativ miljöpåverkan samtidigt som miljöns positiva inverkan på människors hälsa främjas. Kretsloppen ska vara resurseffektiva och så långt som möjligt fria från farliga ämnen. Vi ska ha en god hushållning med våra naturresurser, och konsumtionen av varor och tjänster ska orsaka så små miljö- och hälsoproblem som möjligt. Självklart kan vi fixa detta – men i en positiv anda och utan skuld och skam.

Fru talman! Riksrevisionens rapport bekräftar till stor del den kritik som inte bara Kristdemokraterna utan även andra aktörer, exempelvis Konjunkturinstitutet, har framfört. Det finns ett stort behov av en offensiv och kostnadseffektiv klimatpolitik. Inte minst behöver vi här i Sverige fokusera på biobränsle, klimatneutralt flyg och elektrifiering av transportsektorn. Mot bakgrund av detta drar vi slutsatsen att Klimatklivet bör avskaffas i sin nuvarande form, till förmån för mer kostnadseffektiva klimatpolitiska åtgärder.

Riksrevisionen konstaterar att regeringen har gett en missvisande rapportering till riksdagen när det gäller Klimatklivet. Naturvårdsverket, som administrerar anslaget, rapporterar både för- och nackdelar med programmet till regeringen. Men i regeringens presentation till riksdagen har regeringen sedan utelämnat kritiken mot det den anser vara kronjuvelen i dess klimatpolitik.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag lägga fram en jämförelse som presenterats i en forskningsrapport från Skogsindustrierna. Man skriver där att Klimatklivet är ett relativt stort program som tarvar 16 procent av statens miljöbudget och att Naturvårdsverket självt bedömer att klimateffekten av alla dessa skattekronor kommer att vara 1,5 miljoner ton koldioxid-ekvivalenter under 16 år. Effekten har ifrågasatts av flera instanser, men oavsett detta ligger alltså den årliga nivån på ungefär samma klimateffekt som den svenska skogen och skogsnäringen fixar på en vecka.

Klimatet är en av vår tids ödesfrågor. Vi måste ta den på allvar genom att se till att vi får valuta för våra pengar. Utsläppen måste ned, och klimatet väntar inte på att folk ska lära sig cykla på elcyklar.

(Applåder)

Anf. 77 MARLENE BURWICK (S):

Fru talman! Jag skulle vilja börja med att föra fram några av de lokala röster som det handlar om.

I Västernorrland säger man: Det är en stor utmaning för oss att klara det nya klimatmålet. Klimatklivet ger oss bättre möjligheter att lyckas och att samtidigt bidra till en regional utveckling där företagens konkurrenskraft stärks.

Eon Värme i Timrå fick 12,7 miljoner för fjärrvärmeanslutning av Bogrundets plantskola, som ägs av SCA. Den är världens största plantskola och har kapacitet att odla ca 85 miljoner plantor varje år.

Edsele intresseförening i Sollefteå fick 505 000 för att byta ut sin oljepanna. Från det stora till det lilla, men båda är väldigt betydelsefulla.

På Gotland investerar man i Biogas Gotland. Man gör också en energikonvertering på slakteriet, och flera företag inom besöksnäringen satsar på såväl laddstationer för elbilar som byte av oljepannor.

I Uppsala har viktiga investeringar gjorts i kapacitetsökning av biogas-anläggningen, ny gastankstation, utbyggnad av laddstationer, ledningsnät för närvärme, utfasning av olja och projektet Jakten på plasten.

I Östervåla har Zetterbergs, som är ett företag som tillverkar lastbils-påbyggnader, fått stöd för att minska energiförbrukningen och för att fasa ut oljeanvändningen.

I Blekinge byggde de en lustgasdestruktionsanläggning och investerade i laddstationer, och lokala företag fick stöd för energikonvertering av sina oljepannor.

I Västerbotten har man bland annat investerat i konvertering från eldningsolja till bioolja, produktion och distribution av uppgraderad biogas, en mängd laddstationer och en tankstation för biodrivmedel.

Fru talman! Sverige ska bli världens första fossilfria välfärdsland. Enligt det klimatpolitiska ramverket, som vi har en stor politisk enighet kring, ska Sverige senast 2045 inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären för att därefter uppnå negativa utsläpp. För att lyckas med detta måste vi göra investeringar i olika typer av lösningar som kan leda till kraftfulla utsläppsminskningar i alla samhällssektorer. Vi behöver alltså fler verktyg för att klara detta, inte färre. Och vi behöver minska utsläppen i Sverige, inte bara säga att det ska ske någon annanstans.

Klimatklivet har varit, och är, en väldigt viktig åtgärd för att minska utsläppen. Det är det enskilt största och bredaste statliga stöd som finns för aktörer att söka för att vidta klimatåtgärder av olika karaktär. Det är därmed en stark drivkraft för omställning i hela landet för att nå målen i regionala och nationella klimat- och energistrategier. Det är en åtgärd som leder till kraftsamling.

Under föregående mandatperiod stödde Klimatklivet drygt 3 200 projekt i hela landet. Riksrevisionen har – vilket vi nu diskuterar – utvärderat Klimatklivet. Deras övergripande slutsats är att Klimatklivet i stora delar har genomförts på ett effektivt sätt men att stödet inte är tillräckligt kostnadseffektivt.

Riksrevisionen ser tydliga förbättringsmöjligheter vad gäller genomförande, utformning och rapportering av stödet. De menar att det till exempel skulle vara mer kostnadseffektivt att höja koldioxidskatten. Detta kan dock enligt Riksrevisionen vara svårt att genomföra av andra skäl. De rekommenderar därför förändringar av Klimatklivet som skulle öka kostnadseffektiviteten.

Flera beslut har efter detta tagits för att utveckla och effektivisera Klimatklivet i enlighet med januariavtalet. Mycket utvecklingsarbete pågår nu, och det är viktigt att det arbetet fortsätter.

Genom en utvecklad satsning på Klimatklivet kan vi bidra till effektiva klimatinvesteringar, bland annat med tydligt fokus på mätbara effekter. Då kan vi fortsätta att bygga ut laddinfrastrukturen i hela landet, vilket är en förutsättning för en elektrifiering av fordonsparken. Då kan vi fortsätta att stödja våra kommuner och regioner i deras omställning till fossilfrihet. Då kan vi också fortsätta att stödja svensk industri, som runt om i Sverige arbetar med innovativa lösningar och tekniksprång för att minska utsläppen.

Klimatklivet ger oss bättre möjligheter att lyckas och att samtidigt bidra till en regional utveckling där företagens konkurrenskraft stärks. Det är så vi ställer om och når klimatmålen – tillsammans.

Jag vill yrka bifall till utskottets förslag till beslut.
(Applåder)

Anf. 78 LOUISE MEIJER (M) replik:

Fru talman! Vi har nu hört från Socialdemokraterna att de står fast vid den förda politiken, nämligen att lägga 2 miljarder på en reform som har betraktats som både ineffektiv och väldigt kostsam.

Marlene Burwick nämnde i sin anförande att ett exempel på vad pengarna för Klimatklivet har gått till är att Eon – alltså ett företag – har fått pengar för att göra den omställning som vi vet krävs. Men samtidigt som Socialdemokraterna talar varmt om en politik som ger industrin förutsättningar att ställa om – vilket jag förvisso kan ställa mig bakom – straffbeskattar de människor som bor på landsbygden och inte har några alternativ till bilen.

Jag undrar om detta verkligen är en rättvis klimatpolitik från Socialdemokraternas håll. Socialdemokraterna och Moderaterna brukar ju vara överens om att vi måste prioritera svensk konkurrenskraft och svensk tillväxt, men hur görs detta genom att straffbeskatta landsbygden och låta landsbygden stå för en oproportionerligt stor del av kostnaden för omställningen?

Slutligen, fru talman, kommer min fråga till Marlene Burwick: Är det verkligen rimligt att människor som har råd att köpa en Tesla ska få skattepengar för att sätta upp en laddstation hemma inom ramen för Klimatklivet? Är det en rättvis klimatpolitik?

Anf. 79 MARLENE BURWICK (S) replik:

Fru talman! Tack, Louise Meijer, för frågan!

Det jag ser när jag läser denna rapport – och det gäller framför allt det arbete som görs runt om i landet, som jag har noterat – är vad Klimatklivet faktiskt gör för sammanhållningen i landet. Det medför incitament för omställning i hela landet. Detta var också en del av Louise Meijers fråga.

För oss socialdemokrater är det oerhört viktigt att se till det finns möjlighet för hela landet att vara med i klimatomställningen. Det är först så vi kan lyckas. Då måste man också se till att ha verktyg som medför att hela landet kan vara med i en omställning. Det är precis det som bland annat Klimatklivet ger, tillsammans med Industriklivet. Detta är två viktiga instrument med vilka vi kan vara med och se till att vi möjliggör omställningen.

Det som står i den rapport vi diskuterar är att man exempelvis skulle kunna använda sig av koldioxidskatt i stället om man inte vill använda detta verktyg. Men om man som parti både argumenterar för att ta bort Klimatklivet och kraftigt vill sänka koldioxidskatten och samtidigt säger att man vill värna klimatet och bekämpa klimathotet är min fråga till Louise Meijer: Hur får man den ekvationen att gå ihop? Vilka effektiva verktyg är det som Moderaterna vill använda för att nå en omställning i hela landet?

Anf. 80 LOUISE MEIJER (M) replik:

Fru talman! Moderaterna står för en rättvis klimatomställning. Det innebär att hela Sverige behöver vara med på vår politik för att göra omställningen – att vi måste vinna ett brett stöd för den. Det innebär också att landsbygden inte kan straffbeskattas eller stå för en oproportionerligt stor del av kostnaden för omställningen.

Fru talman! Marlene Burwick talar fortsatt varmt om Klimatklivet och de åtgärder som Klimatklivet innebär. Samtidigt vet vi – det nämnde också Marlene Burwick i sitt anförande – att Riksrevisionen har haft synpunkter på effektiviteten men också på den additionella nyttan, nämligen att åtgärder som genomförts inom ramen för Klimatklivet är åtgärder som förmodligen ändå hade genomförts. Riksrevisionen säger att för att det ska vara effektivt behöver man göra förändringar i Klimatklivet, och de har pekat ut några sådana som skulle behöva ske.

Då undrar jag: Vilka förändringar är det som Marlene Burwick ser framför sig behöver ske för att Klimatklivet ska nå Riksrevisionens skrivelser om effektivitet och att man inte lägger pengar på saker som skulle ha kommit till oavsett om man hade lagt skattepengar på det eller inte?

Anf. 81 MARLENE BURWICK (S) replik:

Fru talman! Jag noterar återigen att Louise Meijer nämner en rättvis klimatomställning. Med tanke på det anförande Louise Meijer alldeles nyss höll vill jag fråga om rättvis klimatomställning för Moderaterna

handlar om att någon annan ska göra en omställning i något annat land där det är billigare att göra en insats än vad det kan vara här.

För oss socialdemokrater är det rättvist att vi alla bidrar, att vi ser till att hela Sverige kan vara med i omställningen. Därför är de olika insatser som vi vill göra viktiga för att verkligen nå hela landet.

Att Klimatklivet ska revideras har vi varit helt eniga om, bland annat efter den kritik som Riksrevisionen har fört fram. Den handlar väldigt mycket om de beräkningar som har gjorts och om vikten av utvärdering, som också har lyfts fram mycket här från riksdagen.

Mycket görs. Men grunden för stödet är att möjliggöra för hela Sverige att vara med i omställningen, och det är precis det som bland annat Klimatklivet innebär.

Anf. 82 RICKARD NORDIN (C):

Fru talman! Klimatläget är allvarligt. De svenska utsläppen ökar till skillnad från under vår tid i Alliansregeringen, då vi ökade tillväxten och minskade utsläppen samtidigt. Det är precis den vägen vi måste gå om vi på riktigt ska ställa om inte bara Sverige utan världen. Vi måste vara ett föregångsland som inte bara visar hur man ska ställa om utan att vi också vill ställa om därför att det är bra.

Riksrevisionens rapport om Klimatklivet, som vi diskuterar i dag, har en hel del berättigad kritik när det kommer till de åtgärder som har genomförts. Det är till exempel helt orimligt att man har kunnat få pengar från skattebetalarna för klimatångestterapi eller att det utgått stöd för att ersätta rapsdiesel med palmoljediesel. Vi har hört flera galna exempel från talarstolen i dag.

När vi nu har ökade utsläpp och får berättigad kritik finns det två vägar att välja. Antingen väljer man att ta ansvar och se till att felen rättas till så att man löser de problem som har varit och skärper och effektiviserar systemen, eller så ställer man sig vid sidan om, skriker och försöker att ta bort saker och ting.

Centerpartiet är ett parti som tror på organisationers och företags kraft i omställningen. Det finns åtgärder som behöver och måste genomföras. Då är det självklart för oss att vara ett parti som tar ansvar, som rättar till fel och ser till att vi minskar utsläppen. Det är därför som vi också har ingått januariavtalet.

Det har varit dumheter från regeringen – från Socialdemokraterna och Miljöpartiet. Dem har vi nu tagit bort. Vi effektiviserar stödsystemen. Det går inte längre att få pengar för informationsinsatser, gruppterapi och annat.

Rätt utformad är klimatpolitiken en vinst för Sverige. Det är därför som det är viktigt att resurser läggs här.

När Årjängstravet ställer om från olja till biobränsle använder man den värmländska skogen i stället för den ryska oljan. När Lunds renhållningsverk tar bort metangas från deponierna minskar man utsläppen, samtidigt som man kan använda den gasen för att driva bussar. Det är smart politik som gör skillnad här och nu, och som faktiskt också har fått stöd från Klimatklivet.

Kritiken utgår också från normen att det finns andra saker som är mer effektiva, och det gör det. Man skulle kunna höja koldioxidskatten upp till skyarna, men det medför andra problem som Riksrevisionen väljer att bortse från.

De politiskt sett största kritikerna mot Klimatklivet är de som inte höjer koldioxidskatten utan tvärtom sänker den. Man måste välja vilken fot man vill stå på. Antingen får man kritisera effektiviteten och därmed hitta andra lösningar eller konstatera att man får lösa de problem som varit.

Nyttorna när man lägger utsläppsminskningarna någon annanstans är visserligen stora på klimatområdet. Men då missar man alla de fantastiska möjligheter som finns här i Sverige. Det är ju den svenska landsbygden som sitter på lösningen och har förutsättningarna för att ställa om. De som är vinnare på den här omställningen är de som har skogen, vattnet, vinden och gödsel till biogasen och redan har infrastrukturen utbyggd för elbilen.

Det är en stor miss att lägga problemen på någon annan någon annanstans och betala lite avlatsbrev. När vi flyttar problemen någon annanstans och försöker få någon annan att lösa våra problem missar vi att vi kan minska vårt beroende av olja från Ryssland. En av de stora säkerhetspolitiska vinster vi kan göra är att vidta åtgärder i Sverige, att öka självförsörjningsgraden och sluta skicka pengar till Putins armé eller till kommunistdiktaturen i Venezuela, som vi gör varje gång vi åker till macken och tankar.

Samtidigt är det bra näringspolitik för Sverige. Vi får nya företag, nya innovationer och nya exportmöjligheter som gör att andra länder kan ta efter det vi gör, för det är sant att de svenska utsläppen bara är en blipp på kurvan och knappt det.

Vi behöver vara föregångare. Då behöver vi göra sådant som USA, Indien och Kina också vill göra, för att vara ledare är att gå före och få andra att gå efter.

Det här är faktiskt också hälsopolitik. Med fler elbilar på gatorna får vi minskat buller och minskade partikelutsläpp, och med mindre olja i systemet får vi också mindre kvicksilverproblem och svavelproblem – sådant som gör skillnad här och nu i Sverige.

Att effektivisera Klimatklivet har därför varit en käpphäst för Centerpartiet. Det var otroligt viktigt att komma till rätta med de problem som har varit, för vi tar ansvar. Vi förändrar och förbättrar för minskade utsläpp och för att ta Sverige framåt.

(Applåder)

Anf. 83 JOAR FORSSELL (L):

Fru talman! Tack till er som har debatterat den här frågan hittills i dag! Det här är min första klimatdebatt i kammaren. Det är roligt att få vara här.
(Applåder)

Det är rungande applåder i den välfyllda kammaren i Sveriges riksdag i dag.

Jag blev faktiskt lite förvånad över hur klimatdebatten startade här tidigare. Jag vet inte om ni som lyssnar på debatten noterade att Sverigedemokraterna var uppe och sa att klimatförändringarna är en av vår tids utmaningar. Sedan likställde de klimatfrågan med vårdköer, fattigdom och krig.

Fru talman! Det är bara det att de som är fattiga i världen är de som drabbas hårdast av klimatförändringarna. Det som driver framtidens krig är klimatförändringar, och det är ganska svårt att ha en fungerande välfärd om vi inte har ett klimat att leva i.

Fru talman! Det är förvånande att det fortfarande finns partier i Sveriges riksdag som raljerar över klimatet på det sätt som Sverigedemokraterna gjorde och som sedan lämnar salen för att inte kunna vara här och försvara sig.

Nu till frågan. Det är självklart att klimatfrågan är vår tids stora utmaning. För att lösa den kommer det att krävas långsiktighet, innovation, forskning och teknikutveckling. Det kommer att krävas entreprenörer och företagsamma människor som driver fram grön tillväxt och grön ekonomi och ser till att vi får verktyg för att ställa om och att Sverige blir konkurrenskraftigt och kan exportera sina innovationer till övriga världen så att den också kan ställa om. Vår politik, industri och forskning behöver vara ledande i världen.

Fru talman! För att lyckas med detta krävs styrmedel såsom skatter för sådant som är dåligt för klimatet och investeringar i sådant som är bra för klimatet. Det behövs radikala utsläppsminskningar, och det får vi inte om vi bara lutar oss tillbaka. Med politiken behöver vi visa i vilken riktning vi vill att samhället ska utvecklas, och det är till ett grönt, hållbart samhälle. Vi ställer om för att både släppa ut mindre och klara de förändringar som tyvärr ofrånkomligen kommer.

Liberalerna har kritiserat Klimatklivet. Precis som Centerpartiet sa gick mycket i klimatpolitiken åt rätt håll under Alliansens tid. Utsläppen sjönk, och vi gjorde flera reformer som drev på den gröna teknikutvecklingen. Därefter hade vi fyra år med en regering som inte var lika bra för klimatet.

Eftersom vi har kritiserat Klimatklivet är vi glada över att Riksrevisionen och Konjunkturinstitutet också har kritiserat det och delar mycket av vår kritik. Riksrevisionens granskning, som dagens debatt handlar om, bekräftar mycket av den kritik som Liberalerna har fört fram under de år som vi inte har varit med och styrt Sverige.

Fru talman! Det gör mig också glad att vi ser tydliga avtryck av Liberalerna i den budget som har lagts fram inom ramen för januariavtalet. Nu är det inte längre bara S och MP som styr landet, utan de måste förhandla med Liberalerna, som har fått igenom viktiga förändringar. Centerpartiet tog upp några av dessa förändringar, och det står klart och tydligt i budgetpropositionen att Klimatklivet ska ses över och förändras med avstamp i den kritik som Riksrevisionen och Konjunkturinstitutet har fört fram.

Till skillnad från förra mandatperioden då det inte gick så bra för klimatpolitiken – låt oss vara ärliga med det – ser vi nu med Liberalernas förhandlingsförmåga till att göra Klimatklivet till ett effektivare, bättre och större steg på vägen mot en klimatpolitik för Sveriges omställning. Det blir mer innovation, teknikutveckling, forskning och grönt entreprenörskap. Tack vare det kan Sverige vara den ledande kraft i världen som behövs.

Jag är glad över att Riksrevisionen har bekräftat och delat mycket av Liberalernas kritik, men jag är också glad över att vi nu har fått till en förändring i Socialdemokraternas och Miljöpartiets politik.

Fru talman! Jag tänkte ta tillfället i akt och jämföra lite olika styrmedel. Vi talar om effektivitet, och därför tänkte jag redogöra för vilka åtgärder som enligt nationalekonomin leder till minst välfärdsförlust. Det är nämligen det måttet man ska titta på när man jämför olika åtgärder, alltså vilken åtgärd som skapar snabbast möjliga förändring med minsta möjliga välfärdsförlust.

Det finns tre olika åtgärder. På första plats kommer skatter och utsläppshandel, vilket forskningen säger är överlägset mest effektivt. På andra plats kommer subventioner, vilket forskningen säger kan vara effektivt men inte lika effektivt som skatter. På tredje plats kommer administrativa åtgärder, vilket enligt forskningen är minst effektivt. Det kan röra sig om rena förbud eller olika typer av utfasningslagar och liknande. Detta är vedertaget. Det är helt enkelt så att olika typer av åtgärder är olika effektiva, i enlighet med denna rangordning.

Miljöpartiet är det enda parti i kammaren som står upp för den första åtgärden, det vill säga att det ska kosta att släppa ut och att vi ska använda skatter för att förändra samhället i grunden. Men vi menar att det också kommer att krävas subventioner och administrativa åtgärder eftersom det behövs en folklig uppslutning bakom politiken.

Fru talman! Det Kafkaartade är de partier som väljer att klanka ned på de mindre effektiva åtgärderna och samtidigt gör allt i sin makt för att sabba de mest effektiva.

Moderaterna säger att regeringen lägger miljarder på klimatet medan de själva lägger miljarder på att sabba klimatet. Mer exakt vill Moderaterna minska utsläppsskatten med 7 miljarder, och skatt är som sagt den mest effektiva åtgärden. Moderaterna vill alltså sätta käppar i hjulet för det mest effektiva sättet att få ned utsläppen samtidigt som de i kammaren och i andra sammanhang väljer att kritisera de andra typerna av åtgärder.

Vi har alltså att göra med en typ av dubbel Kafkasmocka, där Moderaterna på alla möjliga plan försöker rasera den klimatpolitik som Sverige har och som Sverige gång på gång prisas för internationellt.

Låt mig zooma in lite på subventioner, för jag tycker att det är särskilt intressant. Det finns två olika subventioner. Den första riktar in sig på lågt hängande frukter och är till sin natur sådan att den kommer att minska additionaliteten i åtgärderna. Riktar man in sig på lågt hängande frukter kommer man att råka få med någon frukt som ändå hade plockats. Den andra subventionen är till för stora tekniksprång. Den missar inte sådant som hade gjorts ändå men kommer att vara mindre träffsäker.

Båda dessa subventioner har sina nackdelar, men vi tror att båda behövs. Läser man de utredningar som har gjorts om Klimatklivet är det uppenbart att en del åtgärder hade vidtagits ändå men att merparten inte hade vidtagits. Vi vill dessutom ha Industriklivet för de åtgärder som handlar om stora tekniksprång.

Vi tror att detta behövs för att få en acceptans för klimatpolitiken. Det handlar om att göra det tillsammans i hela landet.

Låt mig vara lite mer specifik vad gäller Klimatklivet. Generellt sett är det en effektiv åtgärd, vilket Riksrevisionen påpekar i sin rapport. Det har även gjorts andra utvärderingar av WSP, Konjunkturinstitutet med flera.

Det finns givetvis utmaningar med Klimatklivet. Vi har identifierat några av dem och håller på att göra förändringar av Klimatklivet. Vi har bett ansvarig myndighet, Naturvårdsverket, att redovisa hur detta kan göras mer effektivt. Det är ett pågående arbete, och bland annat tar vi nu bort satsningar som inte är riktade mot fysiska åtgärder.

Vad har vi att göra med för åtgärder? Runt om i vårt land vidtas tusentals klimatåtgärder.

Under de senaste fyra åren har Sverige fått minst 30 000 laddpunkter – att jämföra med 2 000 laddpunkter under Alliansens åtta år. Det är en enorm ökning.

Det finns biogastankställen, och vi har biogasproduktion runt om i landet som tar vara på lantbrukets restavfall, vilket skapar jobb och dubbel klimatnytta.

Det senaste inom biogasen är särskilt spännande, fru talman. Det handlar om flytande biogas, och det är otroligt spännande. Branschen säger att 50 tankstationer för flytande biogas håller på att byggas. Detta kommer att vara fundamentalt viktigt för att vi ska kunna ställa om de tunga transporterna. När branschen får frågan varför de gör detta svarar de att det är för att de får stöd för det. Det hade inte skett om inte Klimatklivet hade funnits där. Sammantaget leder alla satsningar till att vi får en minskning med 1 540 000 ton, och det är bara de åtgärder som hittills har vidtagits. Det är alltså substantiella utsläppsminskningar som vi har att göra med tack vare dessa satsningar.

Då måste vi återigen föra tillbaka debatten till att handla om vad vi ska ha i stället. Om man nu, som Moderaterna, så gärna vill ta bort alla pengar och göra drastiska, drakoniska nedskärningar i miljöbudgeten, vad ska vi då göra i stället? Det som man verkar göra nu och som är någon form av skenmanöver är att ta pengar från biståndet, från fattiga länder, och satsa dem på att fylla upp miljöbudgeten. Det är naturligtvis fusk.

Det är ganska magstarkt, jag skulle till och med säga modigt, av Moderaterna att hänvisa till internationella klimatkrediter. DN har gjort en rejäl granskning av detta de senaste veckorna och kommit fram till att det är ett fullständigt luftslott. Bara 2 procent av de internationella krediterna leder till reella utsläppsminskningar. Om man vill prata om effektiv klimatpolitik måste man nog gå hem och göra sin hemläxa.

Nåväl, regeringen satsar miljarder på både Klimatklivet och Industriklivet. Vi bibehåller också höga miljöskatter och höjer dem ytterligare, något som alliansregeringen gav upp under sina åtta år. De stora skillnaderna i svensk klimatpolitik i dag finns här – de som driver på för förändring versus de som vill montera ned det samlade klimatarbetet.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Anf. 85 LOUISE MEIJER (M) replik:

Fru talman! Lorentz Tovatt har hög svansföring i klimatfrågan. Trots den fina retoriken ökade utsläppen med 2 procent förra året, och dessförinnan planade utsläppsminskningarna ut. Detta är Miljöpartiets klimatfacit: ökade utsläpp.

Lorentz Tovatt pratade om alliansregeringen. Det får han gärna göra, för när Moderaterna satt i och ledde regeringen minskade utsläppen med 20 procent.

Fru talman! Lorentz Tovatt frågade, kanske retoriskt, vad man ska göra i stället, om Moderaterna nu vill ta bort Klimatklivet. Det är nästan som att Miljöpartiet ber Moderaterna om råd om vilken politik de ska föra när det gäller klimatet. Det ger vi gärna råd om. Moderaterna tycker att vi ska satsa på elektrifiering. Det gör vi också i budgeten – vi lägger 1,5 miljarder på satsningar på elektrifiering. Moderaterna tycker också att vi ska satsa på en CCS-strategi så att vi kan få till koldioxidlagring här i Sverige och fånga in de utsläpp som till exempel basindustrin står för. Miljöpartiet får gärna kopiera och ta efter det. Det är bara bra om det kan råda politisk enighet om detta.

Fru talman! Jag måste ändå fråga Lorentz Tovatt: Hur försvarar regeringen och Miljöpartiet, och nu även riksdagsledamoten, att man när utsläppen ökar ändå väljer att lägga 2 miljarder på en åtgärd som har bedömts som ineffektiv?

Anf. 86 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Fru talman! Det är lika bra att vi reder ut detta med utsläppen. Det är helt sant att utsläppen inte minskar tillräckligt mycket. Jag är den första att säga att vi behöver göra mer, och det är också därför regeringen gör mycket mer än oppositionen. Oppositionen gör motsatsen och drar ned på klimat- och miljöskatterna.

Det som ska sägas kopplat till utsläppen, bara så att man förstår vad man pratar om när det gäller dem, är att Naturvårdsverket, när vi tog över makten, sa att vi har ett jättestort utsläppsgap och att vi inte kommer att klara våra mål. Det var en skuld som vi ärvde från alliansregeringen. Sedan har vi infört en radikal miljöpolitik. Vi har bränslebytet, vi har bonus-malus, vi har höjda miljöskatter, vi har en tredubblad miljöbudget och så vidare. När Naturvårdsverket nu tar fram sina prognoser säger de att de ser att gapet minskar.

Givet den politik som regeringen driver igenom, i kontrast till oppositionen och till den dåvarande alliansregeringen, närmar vi oss klimatmålen nu, men självklart ska vi göra mer än så.

När det gäller budgettrixande och siffertrixande pratade Louise Meijer om elektrifiering och sådant. Det man gör rent krasst är att totalt och drakoniskt dra ned på miljöbudgeten, och sedan hittar man på några mindre satsningar som man gör. Vi vet alla här att Klimatklivet har lett till 30 000 laddpunkter. Dessa vill Moderaterna ta bort, och sedan hittar man på en egen minisatsning vid sidan av.

Jag vill återkomma till detta otroligt viktiga som Louise Meijer inte riktigt kan svara på, och det är: Om man kritiserar effektivitet, varför väljer man då att helt sabba det mest effektiva styrmedlet, koldioxidskatten?

Anf. 87 LOUISE MEIJER (M) replik:

Fru talman! Jag får också inleda mitt anförande med att göra vissa korrigeringar. Det som man ska ha klart för sig är att Moderaterna lägger mer pengar på utgiftsområde 20 Klimatet än vad regeringen gör. Det är en försumbar skillnad med 3 miljoner mer, men det är dock mer.

Lorentz Tovatt nämnde tidigare att Klimatklivet har lett till 30 000 laddstolpar. Ja, det stämmer, men bara 8 000 av dessa har varit publika. Det är ju just publika laddstolpar vi behöver. Lorentz Tovatt nämnde också att DN har rapporterat om att mekanismerna för globala utsläppsminsk-

ningar inom ramen för Kyotoprotokollet har fungerat dåligt. Ja, det stämmer också, men Energimyndigheten har utvärderat de svenska projekten och visat att de har varit effektiva.

Min fråga till Lorentz Tovatt kvarstår. Klimatklivet är den absolut största satsning som regeringen gör för att få ned utsläppen. Detta måste betyda, enligt logiken, att det också är Klimatklivet som ska leda till de allra största utsläppsminskningarna, i alla fall enligt en rödgrön logik. Då måste jag fråga: Tror Lorentz Tovatt att Klimatklivet kommer att leda till att vi når våra klimatmål, som vi just nu är långt ifrån att nå, under den rödgröna regeringen?

Anf. 88 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Fru talman! Jag tror inte alls att Klimatklivet ensamt leder till att vi når våra klimatmål. Det är just därför jag säger att vi behöver andra åtgärder också. Det är just därför vi behöver framför allt miljöskatter.

Först och främst, för att gå tillbaka till miljöbudgeten, fru talman, är det som Moderaterna håller på med inte jättesnyggt. Det första man gör är att drakoniskt sänka biståndet. Sedan vill man dessutom ta bort mycket från klimat- och miljöbudgeten. Utöver den sänkning man gör på biståndet flyttar man över en del pengar därifrån till miljöbudgeten, och så får man det att framstå som att man lägger lika mycket som regeringen.

De som hör denna utläggning förstår vad det handlar om: Det är siffertrixande. Vi kan lägga detta vid sidan av och konstatera att det inte är så himla snyggt. Det är dessutom de fattigaste som drabbas hårdast av klimatförändringarna. Man tar alltså pengar från de fattigaste till att sänka klimatbudgeten. Det är inte bra, helt enkelt.

Sedan har vi det som jag inte fick något svar på och som jag tycker är viktigt, nämligen att man som politiskt parti har som sin viktigaste kritiska ingång i en fråga att något ska bygga på effektivitet. I mitt anförande gick jag igenom hur effektiva olika typer av åtgärder är enligt forskningen. Det är helt uppenbart att skatter är det mest effektiva. Sedan finns det utmaningar med skatter, framför allt att de kanske inte alltid är så populära. Vi menar att vi behöver skatter, men vi behöver också annat.

Om den viktigaste synpunkten från ett parti är att man ska ha en så effektiv politik som möjligt och man sedan ändå väljer att sabba den del av politiken som är mest effektiv och fortsätter att kritisera det andra, hur går det ihop? Hur funkar det logiskt att säga att man ska ha en effektiv klimatpolitik och sedan att man ska sabba det som är mest effektivt? För mig funkar inte detta. Den moderata logiken går inte ihop.

Anf. 89 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till Lorentz Tovatt av nyfikenhet. Riksdagsåret 2016/17 kom det ett tillkännagivande om att vi skulle satsa på en grön gräddfil, alltså ett strategiskt klimatprojekt där man skulle snabba på tillståndsprocessen när industrier ville ställa om till en mer miljövänlig verksamhet. Detta var alltså någonting som regeringen inte ställde sig bakom, så det blev ett tillkännagivande.

I regeringens skrivelse 2018/19:75, som behandlar tillkännagivanden, kan vi läsa om just den här punkten. Där står det att Naturvårdsverket har fått i uppdrag att redovisa en modell för hur man redovisar statistik om miljötillståndsprövningar. Sedan har länsstyrelserna och Domstolsverket i

februari respektive mars 2018 redovisat kompletterande uppdrag i regleringsbrev för 2018 om hur de kan bidra till en sammanhållen statistikredovisning avseende miljöprövning. Lite längre ned kan vi läsa att Naturvårdsverket har fått ett nytt uppdrag att förbereda så att myndigheten från och med 2021 kan ansvara för att ta emot, sammanställa, analysera och presentera den statistik som övriga myndigheter har bidragit med.

I skrivelse 75 skriver regeringen alltså enbart om statistik och hur man hanterar statistikuppgifter. Vi är dock rörande eniga om att det är bråttom med klimatomställningen och att vi måste göra saker som är effektiva, vilket vi har pratat om bägge två. En sådan sak är att snabba på prövningsprocessen när det gäller strategiska klimatprojekt, vilket vi har ett tillkännagivande om från riksdagen.

Utifrån skrivelse 75 kan jag inte se att någonting sådant har hänt, trots tillkännagivandet. Det handlar endast om statistikinsamling. Kan Lorentz Tovatt berätta vad som faktiskt händer? Och om regeringen inte ämnar göra någonting med det här – varför?

Anf. 90 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Fru talman! Tack, Kjell-Arne Ottosson, för frågan! Den kanske inte är helt kopplad till det här ämnet, men jag ska ändå svara på den eftersom jag tycker att den är viktig och relevant.

För drygt ett år sedan skrev jag själv en motion där en av attsatserna var just att klimatlagen ska genomsyra all relevant lagstiftning. En av januariavtalets punkter är just den formuleringen.

Nu ska vi precis tillsätta en utredning som tittar på det. Jag ser framför mig kanske inte nödvändigtvis att man hamnar just i en grön gräddfil, för det kan vara ganska svårt att veta vad som ska vara grönt, men åtminstone att utredaren får i uppdrag att titta på hur vi kan landa rätt när viktiga intressen står mot varandra. Hur kan vi landa rimligare och smartare än vad vi kanske gör i dag om exempelvis en vindkraftsetablering står mot ett annat värdefullt intresse? Det kommer vi som sagt att titta på i den här utredningen. Detta ska vi alltså göra framöver.

Medan Kjell-Arne Ottosson ändå står här framme i talarstolen passar jag på att skicka tillbaka en fråga. Kristdemokraterna har de senaste åren och även i år haft en politik som bygger på att man drar ned väldigt mycket på miljöbudgeten. Samtidigt har man framfört kritik mot att vissa satsningar inte skulle vara tillräckligt effektiva. Då undrar jag: Varför väljer man att dra ned? Varför väljer man inte att satsa på det som man själv tycker är mer effektivt? Tycker Kristdemokraterna att vi satsar för mycket på klimatet generellt? Är det vad det handlar om? Eller tror Kristdemokraterna att det är bättre om man helt enkelt inte satsar på klimatet?

Anf. 91 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Fru talman! Det är glädjande att höra att Lorentz Tovatt vill ta tag i den här frågan. Men detta var alltså riksmötet 2016/17. Nu är vi på riksmötet 2019/20, och det som stod i skrivelse 75 handlar endast om statistikinsamling och inte alls om det som tillkännagivandet tog upp och som Lorentz Tovatt berättar en del om här i talarstolen.

Prot. 2019/20:24
23 oktober

*Riksrevisionens
rapport om
Klimatklivet*

Om vi vill göra något som faktiskt gör skillnad måste vi ta tag i det. Och som jag sa i mitt förra inlägg: Vi har inte hur mycket tid som helst. Det är bråttom. Varför väntar då regeringen och håller på med statistikinsamlande i stället för att göra verkstad av det hela?

Självklart, Lorentz Tovatt, ska vi satsa på miljö- och klimatfrämjande åtgärder som gör skillnad. Där har vi olika syn på vad vi ska satsa på. Till exempel vet jag att Lorentz Tovatt är en förkämpe för tåg. Vi kristdemokrater ser att det inte fungerar med bara tåg i Sverige. Vi måste även satsa på flyg. Därför vill vi satsa på biobränsle för flyg och elektrifiering av flyg, för att ta ett exempel. Vi har CCS. Vi vill samla in CO₂ och eventuellt använda till andra saker eller köra ned det i berggrunden. Vi har biobränsle. Den svenska skogen är jätteviktig även för våra bilar. Det finns många satsningar vi kan ta upp. Vi kan fortsätta Industriklivet, en satsning som regeringen har gjort och som är bra, och satsa mer pengar på det. En omställning av industrin är jätteviktig. Som vi såg senast på nyheterna antingen i morse eller i går morse, bland annat från SSAB, är industrin en stor utsläppare av CO₂, och därför måste vi satsa pengar på det. Det är helt rätt. Men det måste vara effektivt och kostnadseffektivt.

Anf. 92 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Fru talman! Jag tackar Kjell-Arne Ottosson för replikväxlingen.

Vi gör som sagt denna utredning nu, och vi får se vad den landar i. Det återstår helt enkelt att se.

Fru talman! Jag försöker smälta att när jag frågar vad Kristdemokraterna vill satsa på i stället svarar Kjell-Arne Ottosson att han vill satsa på flyg. Jag kan inte riktigt förstå det. Vi vet att flyget i dag inte kan köras klimatvänligt. Så enkelt är det. Det är fakta. Någon gång i framtiden hoppas vi att det kan gå, men nu vet vi detta. Men när jag frågar om man inte kan satsa på någonting annat i stället för dessa neddragningar svarar Kjell-Arne Ottosson alltså flyg. Jag förstår inte det. Det är väldigt motsägelsefullt.

Sedan tog Kjell-Arne Ottosson upp en del andra saker – biodrivmedel för flyg, laddinfrastruktur, CCS och lite olika saker. Allt detta satsar ju vi på. Regeringen har politik på alla de här områdena. Min fråga rörde varför Kristdemokraterna vill dra ned på klimatarbetet och varför man inte väljer att göra någonting annat med pengarna. Tycker Kjell-Arne Ottosson att vi satsar för mycket pengar på klimatet? Det blir ju det som det i praktiken innebär när Kristdemokraterna vill att vi ska minska mängden pengar vi spenderar på klimatet.

Frågan var inte vad Kristdemokraterna har i sin budget nu. Jag vet det, och mycket av det som finns i den budgeten har regeringen redan. Men regeringen vill satsa mer pengar, och det var därför min fråga riktade in sig på just detta med att Kristdemokraterna helt enkelt vill dra ned väldigt mycket på miljö- och klimatarbetet. Det tycker jag är väldigt tråkigt.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 17.)

Näringsutskottets betänkande 2019/20:NU5

Riksrevisionens rapport om regionala exportcentrum (skr. 2018/19:135) föredrogs.

*Riksrevisionens
rapport om regionala
exportcentrum*

Anf. 93 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till vår reservation.

De senaste åren har Sveriges tillväxt nästan helt uteblivit. Även prognoserna framgent för bnp-per-capita-utvecklingen ser dystra ut – en problembild som förvärras av den redan inledda ekonomiska avmattningen, som av allt att döma kan antas tillta, och de rådande handelskonflikterna på den globala marknaden.

För ett exportberoende land som Sverige finns med andra ord flera mörka orosmoln på himlen. Det krävs ett aktivt engagemang både från politiken och från näringslivet för att slå vakt om den svenska exportförmågan.

Från vår sida menar vi därför att initiativet med de regionala exportcentrumen i grund och botten är någonting positivt för att stärka svenska företags exportmöjligheter i hela landet. Samtidigt måste en ständig hänsyn visas till svenska skattemedel, varpå det är av yttersta vikt att satsningen genererar ett adekvat mervärde samtidigt som privata aktörer inte konkurreras ut av regeringen själv.

Med det sagt finner vi det problematiskt att Riksrevisionens rapport landar i att Tillväxtverkets och regeringens redovisning av de regionala exportcentrumens verksamhet endast sker på en basal nivå och därmed inte motsvarar de förväntningar som näringsutskottet har gett uttryck för när det gäller regeringens resultatredovisning på politikområdet – trots att det självklart är angeläget, inte minst ur ett skattebetalarperspektiv, att Regeringskansliet har effektiva metoder för utvärdering.

Därför gläds jag åt det tillkännagivande till regeringen som ett enigt utskott föreslår kopplat till just förbättrad uppföljning och utvärdering. Här ryms sannerligen en stor förbättringspotential.

Fru talman! Vi menar dock att ytterligare förbättringspotential finns och förespråkar en utredning av hur framtida regional exportrådgivning ska kunna upphandlas av fristående aktörer.

Fru talman! Det är vår övertygelse att det ute i landet återfinns regionala och nationella organisationer såväl som företag som har goda kunskaper om export och handel. Om de tilläts upphandla den regionala exportrådgivningen hade densamma förmodligen drivits i en mer entreprenöriell anda och eventuellt med bättre resultat. Det går dock inte att fastslå innan en utredning ägt rum, varför vi föreslår just en sådan.

Utöver detta menar vi att det även är angeläget att insatserna inom ramen för exportfrämjande samordnas med andra statliga insatser så att insatser inom exportfrämjande och till exempel insatser för näringslivet eller arbetstagarna inte drar åt olika håll. Därför bör det även övervägas ett införande av en nationell samordning av dessa medel för att säkerställa ett effektivt och koordinerat exportfrämjande. Därav vår reservation på området.

Anf. 94 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M):

Fru talman! Detta är ett betänkande om Riksrevisionens rapport om hur regionernas exportcentrum lyckats med sitt uppdrag från regeringen.

Det är ett enigt utskott som föreslår ett tillkännagivande till regeringen med anledning av motionsyrkanden som rör uppföljning och utvärdering av exportfrämjande åtgärder. Utskottet säger till regeringen att den bör se till att exportfrämjande åtgärder regelmässigt effektutvärderas och att myndighetsstyrningen ska utvecklas så att det blir möjligt att följa upp och utvärdera genomförandet av de exportfrämjande åtgärderna.

Utskottet skriver också till regeringen att den ska arbeta för att möjliggöra uppföljning och utvärdering i hela värdekedjan när det handlar om satsningar på regionala exportcentrum.

Fru talman! Regeringen ville med regionala exportcentrum få en dörr in till exportinformation. Ett konkret mål var att varje företag skulle få rätt kontakt med rätt handläggare inom 24 timmar. Önskad effekt var att få fler små och medelstora företag att bli internationella. Det står i rapporten att Tillväxtverket dock konstaterar att sådana effekter inte är helt lätta att lägga.

Fru talman! Jag kan inte riktigt förstå vari det svåra består. När det gäller målsättningen att koppla ihop små och medelstora företag med rätt handläggare inom 24 timmar är det möjligt att mäta detta. När det gäller att önskad effekt var att de små och medelstora företagen går på export kan man också mäta det genom att se om de har gjort det. För mig kan det inte vara mer tydliga parametrar än så.

Man kan fråga företagen som hör av sig om de har fått hjälp inom 24 timmar. Det kan kontrolleras med ett mail eller telefonsamtal, och så kan man ta reda på om det tog 12, 24, 46 timmar eller mer. Då får man statistik på detta. I återkopplingen måste också en fråga vara om företagen hamnade hos rätt handläggare – ja eller nej. Om svaret är nej vill man också veta vari problematiken ligger för att kunna vidta åtgärder. Om man hör av sig till företaget efter ett år eller vad man nu bestämmer för att höra hur det har gått – är de på export eller inte? – går det också att följa upp med en fråga där svaret är ja, nej eller att man håller på att arbeta för att komma ut på exportmarknaden.

Uppföljning och utvärdering är A och O för att lyckas med uppdrag med rätt insatser och få ut rätt effekter. Vi får följa regeringens väg framåt med reglerings- eller riktlinjebrev eller ägaranvisning så att underlag blir användbara och tydligt ger besked om vad som fungerar och inte – vad som får effekt när det gäller exportfrämjande åtgärder.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Anf. 95 PER SCHÖLDBERG (C):

Fru talman! Jag vill först yrka bifall till näringsutskottets förslag i betänkandet om regionala exportcentrum rörande uppföljning och utvärdering av exportfrämjande åtgärder.

När jag går igenom Riksrevisionens rapport och regeringens skrivelse om regionala exportcentrum slås jag av två saker. Det uppenbara, naturligtvis, är det som står i regeringens skrivelse om att det måste bli en bättre effektutvärdering och uppföljning av verksamheten. Det är vi alla överens om, och det är bra att utskottet är enigt när det gäller det.

Den andra saken jag, som har en regional bakgrund på det här området, slås av är att jag ser för lite hur de regionala exportcentrumen sätts in i en regional kontext. Sverige är en exportberoende nation med hög innovationskapacitet, gott anseende och ett starkt näringsliv. Med de förutsättningarna är arbetet med att främja export både klokt och riktigt.

Jag är medveten om att det inte ligger i Riksrevisionens uppdrag att göra en analys av hela systemet, från kommunala näringslivsenheter till statliga myndigheter. Men det är ändå så att det är alla samverkande parametrar som ger utfallet. Och då menar jag inte bara de statliga aktörerna.

Regionerna satsar i dag rätt omfattande resurser som direkt eller indirekt syftar till att stärka näringslivets möjligheter till exempelvis ökad export. Den strategiska samverkan mellan regering och statliga myndigheter å ena sidan och regionerna å andra sidan måste förbättras. Jag har talat med ett par av regionerna, till exempel Västra Götalandsregionen och Region Kronoberg, och jag har kommit fram till några saker:

- Stärk de nationella satsningarna genom bättre förankring på regional nivå. Stäm av vad som pågår ute i landet innan nya initiativ utvecklas.
- Bygg inte nya strukturer utan använd befintliga initiativ och plattformar. Förutsättningarna ser väldigt olika ut över landet, och därför är det svårt med en modell som ska fungera över hela Sverige.
- En tydligare koppling behövs till de regionala utvecklingsstrategierna och de insatser som görs på lokal och regional nivå. Vid större satsningar bör man tillse att regionerna redan från början är med i planläggningen.
- Förstärk den strategiska planeringen och samverkan mellan regering och myndigheter och regionerna för att bättre nyttja resurserna och få kraftfulla och spetsiga främjandeinsatser.
- Regionala exportcentrum bör erbjuda flerspråkig kompetens i syfte att nyttja invandrarföretagares möjligheter att knyta utlandsmarknader närmare Sverige.
- Använd befintligt innovationsstödsystem som en utförare av exportinsatser. Det finns mängder av initiativ ute i landet, och den statliga överblicken kan bättre koppla ihop dessa initiativ till slagkraftiga enheter internationellt.
- Öka kunskapen om frihandelsavtalen. Kunskapen om till exempel CETA, handelsavtalet mellan Kanada och EU, är enligt min bedömning begränsad ute i landet.

Västra Götalandsregionen gör det, men regeringens exportfrämjande frågor kopplas inte alltid till regionernas internationaliseringsarbete och tillväxtstrategier. Regeringens satsningar blir ibland sidovagnar till de av regionerna beslutade satsningarna, och då blir inte effekten optimal.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag säga att jag vet att regionerna brinner för att stärka systemet genom en utvecklad dialog mellan den regionala och den nationella nivån. Men då vill man också vara med i planläggningen på något sätt. Jag är övertygad om att en bättre strategisk nationell–regional samverkan gynnar våra företags exportmöjligheter.

Anf. 96 LORENA DELGADO VARAS (V):

Fru talman! Vi vill meddela att vi ställer oss bakom utskottets ställningstagande om att regeringens skrivelse ska läggas till handlingarna.

Vi vill tydliggöra vilka värden som bör genomsyra verksamheten vid de regionala exportcentrumen, och därför har vi gjort ett särskilt yttrande. Där skriver vi att vi vill att klimatfrågan ska genomsyra alla beslut som tas i riksdagen. Därför behöver de olika främjandeåtgärder som vidtas inom de regionala exportcentrumen tydligt kopplas till klimat och miljö men också till den feministiska utrikespolitik som regeringen säger sig bedriva.

Anf. 97 ÅSA ERIKSSON (S):

Fru talman! I måndags gjorde jag en brexitturné i min valkrets, Västmanland, för att höra hur företagen har förberett sig för en eventuell brexit. Det fanns en stor oro över det pågående handelskriget och över att flera länder signalerar att de vill införa fler handelshinder.

Flera företag sa också att de blivit kontaktade av Business Sweden, som velat höra om de behöver hjälp och stöd för att förbereda sig för en eventuell brexit. Det är en av de regionala exportcentrumens uppgifter. Det gjorde mig glad att höra det. Det är nämligen precis så här det ska fungera. Vi behöver göra insatser för att stödja exporterande företag i deras verksamheter.

För oss socialdemokrater är det av största vikt att hela landet kan utvecklas och ha en tillväxt. Exporterande företag behövs överallt. Det är 1,4 miljoner svenskar som har ett jobb att gå till tack vare exporten. Det skapar välstånd och välfärd i hela landet.

Förra året ökade exporten i Sveriges samtliga regioner. Det var likadant 2017. Dessutom sker den största ökningen av exporten i de mindre länen, till exempel Gotland, Kronoberg och Blekinge. Hälften av tillväxten i exporten kommer från län utanför storstadsregionerna. Jag tror att en del av ökningen beror på de regionala exportcentrumen. Det är precis det som regeringen och vi socialdemokrater vill uppnå.

Kom ihåg bakgrunden till att de regionala exportcentrumen infördes! Det var önskemål från företagen själva. De bad om att det skulle bli lättare att få information om man vill exportera och lättare att komma i kontakt med olika offentliga aktörer som behövde samordna sig på ett bättre sätt.

Det finns givetvis saker som kan bli bättre. Olika län har olika förutsättningar vid starten av regionala exportcentrum, och de fungerar lite olika bra. Vi behöver definitivt skruva lite i systemet. Riksrevisionens rapport är ett bra verktyg för det. Därför står vi socialdemokrater bakom tillkännagivandet.

Fru talman! Behovet finns fortfarande i allra högsta grad. Staten ska bidra till att samordna offentliga aktörer. Vi ska peppa och informera så att fler företag vågar ta steget och ger sig ut på den internationella marknaden. Nästan 49 000 företag exporterade förra året. Det är jättebra. Men många fler har exportpotential, och den måste vi ta till vara.

I kommande exportstrategi kommer hållbarhetsfrågorna att ha ett ännu tydligare fokus. Det är bra.

Med det yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och givetvis avslag på reservationen från Sverigedemokraterna.

Ännu fler företag måste våga ta steget att exportera för att Sverige ska kunna ha tillväxt, framgång, välfärd och framtidstro i hela landet.
(Applåder)

Prot. 2019/20:24
23 oktober

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 17.)

§ 14 Riksrevisionens rapport om jämställdhet i Almis låneverksamhet

*Riksrevisionens
rapport om jäm-
ställdhet i Almis
låneverksamhet*

Näringsutskottets betänkande 2019/20:NU6
Riksrevisionens rapport om jämställdhet i Almis låneverksamhet (skr.
2018/19:123)
föredrogs.

Anf. 98 LORENA DELGADO VARAS (V):

Fru talman! Jämställdhet kommer inte av sig självt. Det krävs ett mångfasetterat arbete som inte bara handlar om siffror, representation och värderingar utan om allt det och lite till. De patriarkala strukturerna genom-syrar vårt samhälle och påverkar var och en av oss. Det är människor som jobbar, som leder och driver företag och myndigheter. Inga företag eller organisationer existerar i ett vakuum, och ingen är opåverkad av de patriarkala strukturerna.

När Tillväxtverket analyserar och presenterar statistik över kvinnors företagande i Sverige ser vi en stor skillnad både generellt och i olika branscher. I vissa branscher är bara 5 procent av företagen kvinnor. Totalt är ungefär 30 procent kvinnor. Det är siffror som har stått stilla i 30 år.

Vi har i vår motion valt att höja ribban lite, utefter Riksrevisionens rapport där tydlighet efterfrågas och utefter organisationers beskrivningar av situationen och möjligheterna för kvinnliga företagare. Vi föreslår att regeringen uppdrar åt Almi att skapa en jämställdhetsplan med tydliga mål och måluppföljningar som ska harmoniseras i hela organisationen. Vi föreslår också att regeringen bör omformulera Almis uppdragsmål så att de jämställdhetspolitiska målen avspeglas bättre.

Nu har vår regering valt att kalla sig en feministisk regering. Det innebär att man måste ta ett tydligt ansvar i frågan.

Statistiken har som sagt varit oförändrad under många år. Det innebär att inte heller statistiken över kvinnor som går till banken och ansöker om lån för att starta upp ett företag har förändrats. Det påverkar deras självförtroende, frihet och möjlighet att skapa bättre förutsättningar för sig själva. Det påverkar också vårt samhälle.

Det behövs såklart fler åtgärder än dem vi föreslår i vår motion. Det här är långt ifrån tillräckligt för att kunna vända trenden. Men genom att skapa en jämställdhetsplan med tydliga mål och måluppföljningar kan vi i alla fall börja vända siffrorna i låneverksamheten och se till att kvinnor får ta del av den. Vi vill att regeringen visar en tydlig väg i detta. Om regeringen gör det tror vi att andra kommer att följa efter.

Vi har också avvisat den neddragning regeringen gör i sin budget kring Almi och har därför lagt till för att täcka ett sådant arbete.

Anf. 99 MATHIAS TEGNÉR (S):

Fru talman! Denna debatt handlar alltså om Riksrevisionens rapport om jämställdhet i Almis låneverksamhet.

Till att börja med vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkande NU6 och avslag på motionerna.

Jag vill också inleda med att påpeka att vi är eniga om målet om jämställdhet, som Lorena Delgado Varas också nämnde. Det är synen på hur vi ska komma dit som skiljer oss åt.

Frågan om jämställdhet i Almis låneverksamhet kan för vissa verka vara liten och av mindre vikt. Samtidigt är det, i alla fall för mig, en djupt ideologisk fråga. Som jag ser det är socialdemokratien som rörelse den enda sanna frihetsrörelsen i svensk politik. I grunden handlar det om en vilja att alla individer, oavsett bakgrund, ska få chansen att välja sin egen väg i livet. Hjalmar Branting uttryckte det en gång som att alla måste få chansen att förverkliga sina bästa stämningars längtan. Då behövs ett jämlikt samhälle, och då behövs socialdemokratisk politik.

En viktig del i visionen om alla människors lika värde och därigenom idén om att alla ska kunna förverkliga sig själva och sina egna drömmar är just jämställdhet. Vårt samhälle är i grunden präglad av en ordning där män som grupp är överordnade kvinnor. Det tar sig uttryck genom att män tjänar mer pengar och tar mindre ansvar i hemmet. Det tar sig också uttryck genom mäns våld mot kvinnor. Det tar sig uttryck genom hedersförtryck. Och det tar sig uttryck genom diskriminering.

Denna norm är ett samhällsproblem som begränsar kvinnor. Därför är det för alla frihetstörstande människor omöjligt att eftersträva frihet utan feminism.

Vad har då detta med Almis företagsutlåning att göra? Jo, för många människor är eget företagande ett sätt att förverkliga sig själva. Företagandet är för vissa att likställa med frihet. Med den utgångspunkten är det oerhört viktigt att män och kvinnor har samma möjlighet att bedriva företagande. Detta är faktiskt ett av de jämställdhetspolitiska delmål som vi i Sverige har. Därför är, fru talman, frågan om jämställdhet i Almis utlåningsverksamhet oerhört viktig för oss socialdemokrater.

Kvinnligt företagande ligger oss nämligen väldigt varmt om hjärtat. Det är därför av yttersta vikt att vi lever upp till det jämställdhetspolitiska delmålet, som jag nämnde, om att kvinnor och män ska ha samma möjligheter att starta och driva företag.

Ibland, fru talman, framför andra partiet att vi socialdemokrater inte värnar kvinnligt företagande. Argumentationslinjen brukar vara att eftersom vi är för begränsningar av vinstuttag i välfärdsföretag och inte tycker att lyx-RUT i form av privata kockar är prioriterat är vi emot kvinnligt företagande. I grunden är det en märklig tankegång. Det innebär ju att man tänker att de enda sektorer där kvinnor ska vara företagare är inom hushållsnära tjänster och vårdtjänster.

Sanningen är att vi socialdemokrater älskar kvinnligt företagande. Men vi vet samtidigt att det fortfarande är för få kvinnor som är företagare. Därför är det glädjande att en av slutsatserna i Riksrevisionens rapport är att Almi strävar efter att utföra uppdraget om kvinnors företagande på ett

samstämmigt och konsekvent sätt, även om Riksrevisionen också påpekar att det råder otydligheter i återrapporeringen till regeringen.

Fru talman! Arbetet för jämställt företagande måste naturligtvis fortsätta. Almi är en viktig spelare i detta. Men när Riksrevisionen bland annat gör iakttagelsen att det finns brister i Almis återrapporering vet vi samtidigt att ett sätt att följa upp uppdragsmålen är genom löpande ägardialoger mellan regeringsföreträdare och bolagets styrelseordförande och vd. Vi vet att en sådan ägardialog fungerar väl i dag. Samtidigt har vi socialdemokrater valt att biträda ett yrkande om att regeringen ändå måste säkra återrapporering från Almi.

Dessutom påpekar Riksrevisionen att det inte är angivet i ägaranvisningen hur uppdraget om kvinnors företagande ska utföras. Detta är egentligen en fundamental fråga när det gäller den statliga ägarstyrningen, det vill säga hur statliga bolag i allmänhet och Almi i synnerhet bäst styrs för att leva upp till uppsatta mål.

Jag tror inte att Almi ska hanteras annorlunda än andra statliga bolag. Jag tror inte heller att detaljreglering av våra statliga företag leder till någonting gott. En rimlig styrning är i stället att målen är tydliga, kvantifierbara och styrande. De statliga bolagen ska ledas av kompetenta och jämställda styrelser och vd:ar. På detta område har regeringen arbetat mycket aktivt ända sedan 2014.

Jag är övertygad om att en tydlig uppdelning av ansvar ligger i linje med hur bolag med statligt ägande bäst ska styras. Bolag med statligt ägande liksom privatägda bolag ska styras med aktiebolagslagen som ramverk, med bolagsstämman som högsta beslutande organ och med staten som aktiv ägare som dock inte ägnar sig åt överdriven detaljreglering.

Slutligen förhåller det sig så att regeringen löpande ser över de statliga bolagens mål, och regeringen kommer att se till att Almis mål uppdateras inom det kommande året.

Fru talman! Sammanfattningsvis vill jag trycka på vikten av kvinnligt företagande. Som jag sa tidigare är jag glad över att Riksrevisionen konstaterar att "Almi strävar efter att utföra uppdraget om kvinnors företagande på ett samstämmigt och konsekvent sätt". Det är en självklarhet för oss socialdemokrater att män och kvinnor ska ha samma möjligheter att starta och driva företag. Så är det inte i dag, och vi kommer inte att vila förran det jämställdhetspolitiska delmålet är uppfyllt. Men det uppnås inte genom detaljreglering av Almi.
(Applåder)

Anf. 100 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M):

Fru talman! Detta ärende är ett betänkande med anledning av den rapport som kommit från Riksrevisionen. Riksrevisionen har granskat om regeringens och Almi Företagspartner AB:s arbete med Almis uppdrag om kvinnors företagande bidrar till att uppfylla det jämställdhetspolitiska målet om ekonomisk jämställdhet. Rapporten innehåller slutsatser och rekommendationer som avser regeringen och Almi.

Riksrevisionen skriver att det råder otydlighet i regeringens styrning och även i Almis återrapporering till regeringen. De anser att formuleringen av uppdraget i Almis ägaranvisning är i linje med näringsutskottets uttalande om att Almi ska främja kvinnors företagande. Riksrevisionen

Prot. 2019/20:24
23 oktober

*Riksrevisionens
rapport om jäm-
ställdhet i Almis
låneverksamhet*

menar att det är oklart om uppdragsbeskrivning och tillhörande nyckeltal i tillräcklig omfattning beaktar de jämställdhetspolitiska målen.

Riksrevisionen har i granskningen funnit att redovisningen av kön för låneansökningar är otydlig och inkonsekvent. En sådan redovisning gör dessutom att det som skrivs blir mer fördelaktigt än vad det är i verkligheten.

Fru talman! Regeringen har delmålet om att öka möjligheter för kvinnor att starta och driva företag och anser att det bör beaktas i Almis uppdragsmål. Därför är det ytterst märkligt att det statliga bolaget har redovisat statistik där man inte följer redovisningen av kön. För mig ska statistik tveklöst gå att lita på och att Almi för tillförlitlig statistik. Det är denna statistik, hur den än ser ut i verkligheten, som vi ska kunna använda för att fatta politiska beslut och vidta eventuella åtgärder. Därför är arbetet och uppföljningen A och O för politiska beslut och för dem i Sverige som vidare använder statistiken som underlag.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Anf. 101 LORENA DELGADO VARAS (V):

Fru talman! Jag glömde säga att jag yrkar bifall till vår reservation.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 17.)

§ 15 Första kontrollstationen för energiöverenskommelsen

Näringsutskottets betänkande 2019/20:NU7

Första kontrollstationen för energiöverenskommelsen (skr. 2018/19:153) föredrogs.

Anf. 102 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD):

Fru talman! Det är nu lite mer än tre år sedan energiöverenskommelsen slöts mellan fem av riksdagens partier. Sverigedemokraterna är ett av de partier som valde att stå utanför. Nu har vi kommit fram till den första kontrollstationen för densamma.

Överenskommelsen har givetvis av de inblandade parterna hyllats som saliggörande. De sa sig ha en produkt som skulle stå sig över mycket lång tid. Men som i många andra sammanhang visade det sig rätt snabbt att det åtminstone fanns minst två olika tolkningar av det dokument man hade kommit överens om. Enbart detta faktum borde vara ett rejält underbetyg. Man kunde inte ens vara överens om vad man faktiskt kom överens om, trots att det var skriftligt formulerat.

Detta accentuerar verkligen betydelsen av den kritik vi framfört, nämligen att de ingångna kompromisserna i energiöverenskommelsen är direkt destruktiva då man i utgångsläget står väldigt långt ifrån varandra. Viljan att få till en överenskommelse har trots det varit starkare, vilket har lett till att flera motsättningar har byggts in i överenskommelsen. Dessa äventyrar den övergripande målbilden för den svenska energipolitiken.

Vad har då hänt sedan man slöt den överenskommelse som skulle bli en vändpunkt för svensk energipolitik? Bland tidningsrubrikerna under den senaste tiden kan man läsa följande:

- Dagens industri: "Investerare flyr Skåne på grund av elbristen"
- Ny Teknik: "Effektbrist blir det svåraste"
- Göteborgs-Posten: "Varning för kommande elbrist i Göteborg"
- SVT Nyheter: "Brist på el hotar delar av Sverige"
- VLT: "400 företag oroas över elbristen – vart fjärde kan tvingas säga upp anställda"
- Dagens Nyheter: "Elbrist hotar Stockholm när befolkningen växer".

Detta är en utveckling som nu leder mot att vi har samma problem som råder i många andra utvecklingsländer. Det är fortsatt så att många politiker har uppenbart svårt att skilja på energi och effekt.

I den årliga kraftbalansrapport som Svenska kraftnät kom med i somras konstaterar man att effektbalansen fortsätter att försämrats. Enligt prognosen för den kommande vintern kommer vi att ha ett underskott på närmare 1 000 megawatt för en normal vinter, vilket innebär att underskottet har mer än fördubblats på ett år. Vid årsskiftet planerar Vattenfall att stänga reaktorn Ringhals 2, och under det kommande året stängs även Ringhals 1. Man är tydlig med att detta ökar risken för effektbrist.

Fru talman! Det finns ingenting i den nuvarande överenskommelsen som verkar i en riktning för att motverka den utveckling vi nu ser med problem att klara elförsörjningen vintertid. Storstadsregionerna upplever en alltmer tilltagande elbrist som drivs av att överföringskapaciteten är otillräcklig, samtidigt som lokal elproduktion försvinner.

Denna utveckling är direkt skadlig för Sverige. Vi riskerar att bromsa eller helt hindra den samhällsutveckling som vi vill ha. Det handlar om att kunna elektrifiera transportsektorn för att minska vårt fossila beroende, att kunna framställa fossilfritt stål med hjälp av vätgas, att möjliggöra för bostadsbyggande och att möjliggöra för nya företag att etablera sig.

Därför är det från vårt håll sett högst angeläget att välkomna alla fossilfria energikällor. Det finns ett behov av att en ny parlamentarisk utredning tillsätts för att se över den långsiktiga energiförsörjningen. Tyvärr är vi i detta betänkande ensamma om denna uppfattning.

Ett av de förslag som vi lade fram i vår reservation i Energikommisionens slutbetänkande var att det borde införas ett mål om leveranssäkerhet. Bakgrunden är att ingen särskild myndighet är ansvarig för densamma i dag. I stället är ansvaret för leveranssäkerhet uppdelat på ett flertal olika roller och aktörer, något som givetvis skapar oklarheter och risker för ineffektivitet. Vi betraktar det som en svag politik. Man kan utgå från devisen att allas ansvar är ingens ansvar. Tyvärr visar sig detta vara väldigt rättvisande inom energipolitiken.

Glädjande nog har däremot inte det energipolitiska arbetet i riksdagen stått stilla. Detta förslag om ett mål för leveranssäkerheten kunde röstas igenom i riksdagen under det föregående riksmötet. I dag ligger det ett sådant tillkännagivande på regeringens bord.

Prot. 2019/20:24
23 oktober

*Första kontroll-
stationen för energi-
överenskommelsen*

Fru talman! En del av parterna i överenskommelsen har nu alltmer börjat inse att vi även i framtiden troligen kommer att behöva planerbar kraftproduktion genom exempelvis kärnkraft eller stärkt konkurrenskraft för kraftvärme. Kärnkraften har också varit en av vattendelarna för dem som tolkar energiöverenskommelsen. Vad kom man egentligen överens om beträffande kärnkraftens framtid i Sverige? Den ena sidan har uppenbarligen uppfattningen att man kommit överens om att fasa ut kärnkraften till fullo genom ett mål om 100 procent förnybart. Den andra sidan håller i sin tolkning fast vid att man i de efterföljande orden betonar att detta inte innebär något förbud mot kärnkraft. Även detta är ett bärande skäl till att Sverigedemokraterna inte kunde stå bakom den nuvarande energiöverenskommelsen, där man inte på ett tydligt sätt kan slå fast att det är fossilfrihet som vi vill uppnå och att kärnkraften ska ges en tydligare och mer given roll i det framtida energisystemet i Sverige.

Fru talman! Även här är det glädjande att riksdagen tagit initiativ bortom energiöverenskommelsen; man har röstat för att Sverige ska satsa mer långsiktigt på forskning och utveckling av kärnkraft och har även riktat ett sådant tillkännagivande till regeringen.

Med tanke på otydligheten kring ett av våra energipolitiska mål borde man däremot omedelbart göra en justering till att det ska handla om fossilfrihet. I detta betänkande är vi tyvärr återigen det enda parti som föreslår ett mål om 100 procent fossilfritt.

Fru talman! Med detta vill jag yrka bifall till den reservation som finns i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 103 PATRIK ENGSTRÖM (S):

Fru talman! Vi behandlar näringsutskottets betänkande NU7. Jag yrkar avslag på motionen med hänvisning till riksdagens beslut 2018 om de energipolitiska målen och energipolitikens inriktning. Jag stöder utskottets förslag att riksdagen ska lägga regeringens skrivelse till handlingarna.

Vart fjärde år ska man genomföra en kontrollstation för att följa upp energiöverenskommelsen. Denna skrivelse är av begränsad omfattning, eftersom arbetet med kontrollstationer startade hösten 2018. Längst bak i skrivelsen finns en sammanfattning som redovisar statusen för ett antal av åtgärderna.

Jag kan konstatera att mycket är genomfört eller påbörjat. Det handlar exempelvis om avvecklingen av skatt på termisk effekt. Det handlar om sänkt fastighetsskatt, moderna miljökrav på vattenkraften och förlängning och utökning av elcertifikatssystemet. En genomförandegrupp ska kontinuerligt följa upp energiöverenskommelsen.

När det gäller målbilden, 100 procent förnybar elproduktion 2040, finns det positiva tecken. Exempelvis lyfter IEA fram Sverige som ett globalt ledande land i denna fråga. Den förnybara elproduktionen har ökat, och under de kommande åren förväntas utbyggnaden fortsätta att öka i snabb takt. Därefter är utbyggnaden mer osäker. Men mycket tyder på att det finns förutsättningar för att andelen förnybar elproduktion 2040 kan närma sig 100 procent.

Utvecklingen behöver naturligtvis följas. Vi måste också vara väldigt noga med hur förutsättningarna ser ut för elproduktion vid topplastsituationer. Energieffektiviseringsmålet – 50 procent effektivare energianvänd-

ning 2030 – är utmanande. Osäkerheterna är relativt stora och beror bland annat på bnp-utvecklingen. Även här behövs kontinuerlig uppföljning. Vid behov måste vi kunna vidta åtgärder i rätt tid.

Det pågår ett antal initiativ som kan förbättra situationen till 2030. Energisteget och genomförandet av EU-direktivet om energieffektivisering är sådana. Sveriges elmarknad fungerar väl. Bland annat har industrin konkurrenskraftiga priser, och överföringskapaciteten till grannländerna är hög i en europeisk jämförelse. Elproduktionen genererar även mycket låga utsläpp av växthusgaser.

Sverige har alltså ett elsystem med hög försörjningstrygghet, men det finns utmaningar, som tidigare nämndes. Elnäten på alla nivåer behöver användas effektivt och utvecklas i takt med den ökande elektrifieringen av samhället. Det är bra att regeringen avser att fortsätta att främja – och undanröja hinder för – efterfrågeflexibilitet samt ta vara på digitaliseringens möjligheter.

I Sverige har investeringarna i stamnäten ökat kraftigt. De kommande åren talar man om 3–5 miljarder per år. På regional och lokal nivå har många näringsidkare, elnätsföretag och kommuner utmaningar när det gäller kapacitetsbrist. På många håll i landet är taket för effektuttag nått, vilket riskerar att hindra nya investeringar och tillväxt. Svenska kraftnät och nätbolagen har ansvar för att utveckla och använda elnätet på ett effektivt sätt. Regeringen följer frågan noga och har gett Energimarknadsinspektionen i uppdrag att korta handläggningstiderna.

I ett europeiskt perspektiv har svensk industri låga elpriser. Det är viktigt att svensk industri även framöver har konkurrenskraftiga priser. Elpriserna för svenska hushåll är dock i ett europeiskt perspektiv något högre än snittet på grund av höga nätavgifter och skatter.

Nästa kontrollstation bör genomföras 2023. Uppföljningen av de energipolitiska målen och av elmarknadens utveckling bör utvecklas genom bättre samverkan mellan myndigheter för att skapa scenarier och indikatorer.

Fru talman! Avslutningsvis: Energiöverenskommelsen om 100 procent förnybar elproduktion gav den långsiktighet och trygghet som krävs vid stora investeringar. Svensk Vindenergi har sammanställt investeringsbeslut och aviserade projekt i vindkraft sedan energiöverenskommelsen slöts. Det handlar om totalt över 80 miljarder i vindkraft som redan är i drift eller beräknas tas i drift fram till slutet av 2021.

Förutom klimatnyttan och tidig måluppfyllelse bidrar vindkraften också med en hel del andra saker. Det handlar om fastighetsskatt, energiskatt på många miljarder, tusentals arbetstillfällen både i byggnationsskedet och när verken ska driftas, och produktionen genererar också låga elkostnader.

Detta bör man beakta när man gör överenskommelser över partigränserna. Denna trygghet har skapat en fantastisk möjlighet för oss att ställa om.

(Applåder)

Anf. 104 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik:

Fru talman! I det anförande som ledamoten Engström höll lyfte han upp de energipolitiska mål som togs fram i energiöverenskommelsen. Det ena fokuserar på energieffektivisering. Det har utformats för att utgå från

Prot. 2019/20:24
23 oktober

Första kontrollstationen för energiöverenskommelsen

att man tittar på primärenergi. Det utgår inte från vilken energi som man använder.

Där var Sverigedemokraterna ensamma om att ha den invändningen att ett sådant mål, vilket givetvis är bra, borde fokusera på använd energi och inte på primärenergi. Nackdelen är att man även räknar in energisektorn. Det gäller till exempel fjärrvärme, kraftvärme och kärnkraft. Det blir en nackdel. Stänger man ned kärnkraft, fjärrvärme eller kraftvärme blir det en energieffektiviseringsåtgärd.

Här någonstans vill jag fråga ledamoten huruvida Socialdemokraterna betraktar det som en energieffektiviseringsåtgärd att stänga till exempel kärnkraft, fjärrvärme eller kraftvärme.

Anf. 105 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Tack, Mattias Bäckström Johansson, för frågan! Nej, är svaret på den.

Anf. 106 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik:

Fru talman! Tack för ett väldigt tydligt svar. Egentligen tror jag inte att det finns några meningsskiljaktigheter. Men det är väldigt olyckligt när man plockar in energisektorn.

Det man borde utgå ifrån är att vi inte vill ha några förluster eller energi som inte används till något vettigt. Den största förlusten är kanske de motorer som finns i transportsektorn. Där skulle en elektrifiering leda till att vi kraftigt kan bidra till en betydligt högre energieffektivitet. Det blir olyckligt när man utformar målen och tar med delar som samtidigt behövs i klimatomställningen för att se till att vi har en robust och stabil elförsörjning.

Det andra målet som jag tänkte fråga om är kopplat till detta med 100 procent förnybart. I miljöarbetet i stort handlar det annars om fossilfrihet. Men inom energipolitiken har man lagt det till att det ska vara 100 procent förnybart. Vattendelaren är där egentligen kärnkraft. Någonstans blir frågan vad som är viktigast i slutändan. Är det att vi är fossilfria och har så låga utsläpp som möjligt, eller är det viktigaste att det är förnybart men att vi kan ha högre utsläpp?

Det finns enskilda förnybara energikällor som har högre utsläpp av koldioxid per kilowattimme än vad exempelvis kärnkraften har. Här är det åtminstone för Sverigedemokraterna angeläget att det är fossilfrihet vi ska sträva mot och att vi kan nå så låga utsläpp som möjligt. Men uppenbarligen har man från andra håll inga problem med att utsläppen kan bli högre bara att det är förnybart.

Frågan till ledamoten är: Borde det inte vara mer angeläget att fokusera på att minska utsläppen i sådana fall?

Anf. 107 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Tack återigen, Mattias. Jag ska försöka att svara lite längre. Jag inser själv att det tidigare svaret blev kort.

Jag uppfattar att ledamoten är mest intresserad av kärnkraft. Det handlar om att som politiker måla in sig i ett hörn om vad som händer om 20 år. Jag vet inte om det är speciellt klokt. Jag gillar formuleringen om att det inte är ett politiskt beslut som ska stänga kärnkraften. Det är precis väl avvägt.

Jag önskar att jag hade en spåkula. Man skulle kunna göra väldigt mycket då. Om inte annat skulle man kunna sja in i framtiden när det gäller energipolitiken. Både Mattias Bäckström Johansson och jag skulle nog gärna vilja kunna göra det, men det är ganska svårt.

100 procent förnybart och inget politiskt beslut att stänga kärnkraften. Det väl avvägt och en klok formulering. De som gjorde överenskommelsen lade ned ganska mycket tankemöda på den, och jag stöder den till 100 procent.

(Applåder)

Anf. 108 LARS HJÄLMERED (M):

Fru talman! Hushåll och företag i Sverige ska kunna räkna med en trygg elförsörjning. Det låter närmast banalt enkelt. I all sin enkelhet kan energipolitiken sammanfattas på just det sättet. Det ska vara en trygg elförsörjning.

Om vi backar bandet några år till runt 2015 fanns det där och då framför allt allvarliga hot mot kärnkraften i Sverige. Det var en kombination av väldigt låga elpriser, en hög kärnkraftsskatt och behov av stora investeringar för att möta nya krav på säkerhet som landade i att kärnkraften där och då var väldigt olönsam. Sverige stod inför ett läge där all kärnkraft inom loppet av en femårsperiod i praktiken hade behövt stängas ned. Det handlade om 40 procent av den svenska elproduktionen.

S och MP hade därutöver kort före förvärrat läget genom att ytterligare kraftigt höja kärnkraftsskatten. Det är ungefär detsamma som man nu har gjort med kraftvärmen i de mer akuta och lokala problemen. Jag nämner detta därför att läget för kärnkraften var startpunkt och mycket av huvudskäl till att det över huvud taget kom igång förhandlingar mellan politiska partier som sedan landade i en överenskommelse.

Det var en överenskommelse som handlade om att säkra kärnkraften där och då, värna och utveckla vattenkraften och ge en inriktning av villkoren för att investera i ny förnybar energi. Jag menar att det för oss och Moderaterna var rätt att ingå den överenskommelsen då, 2016. Hade det inte skett hade vi haft allvarliga problem i Sverige. Besluten har också bidragit till historiskt stora investeringar i framför allt ny förnybar energi.

Fru talman! Nu har det sedan dess gått ett tag. Verkligheten ser lite annorlunda ut nu än vad den gjorde då. Nu kretsar mycket av den energipolitiska debatten om en sådan sak som de allvarliga lokala elproblemen. Exempelvis kan flera företag i södra Sverige inte växa som de vill och önskar för att elsystemet helt enkelt inte räcker till.

Anmärkningsvärt nog har detta i det korta perspektivet förvärrats av att regeringen tillsammans med Centerpartiet och Liberalerna har lagt fram förslag om skatter på lokal elproduktion som har gjort att just sådan elproduktion har stängts.

De lokala elproblemen fanns inte på det sättet 2016. Det är ett exempel på ett område där det nu krävs konkreta åtgärder. Vi har föreslagit att en del av beskattningen som finns på detta ska tas bort. Det kommer att krävas mer av flexibla kunder. Jag tror att regeringen kommer att tvingas ta fram ett krispaket för att lösa situationen i Stockholm och Skåne och att man däri framtvingar lokalt upphandlad effektreserv i till exempel Malmöområdet.

Jag tror dessutom att regeringen kommer att tvingas in i att diskutera hur man hanterar utlandsförbindelserna. I praktiken handlar det om att begränsa den svenska elexporten för att det lokala effektläget är sådant som det är. Jag utesluter inte att man behöver vidta sådana åtgärder, men det är anmärkningsvärt i en allvarlig situation.

Man inför först skatter av miljöskäl. Det stänger produktion och förvärrar det lokala effektläget. Situationen i slutändan kan bli att elnätskunderna får betala regeringens krispaket. Man stoppar exporten, och ur skorstenar i Tyskland och Polen sprutar det i slutändan ut koldioxid. Notera att det i den befintliga överenskommelsen inte finns någonting om just de lokala kapacitetsproblemen.

Ett annat område som diskuteras framåt är elmarknadsmodellen där vi som kunder i dag betalar per kilowattimme. Jag tror dock att de flesta är överens om att vi kommer att ha överskott på elenergi och att utmaningen handlar om effekt och systemtjänster. Då tycker vi att det är rimligt att väcka en diskussion om man på sikt kan ha en annan modell, en modell som premierar det som kommer att vara en brist, det vill säga effekt och systemtjänst.

Villkoren för elproduktion är ett annat område, långsiktiga energimål ytterligare ett. För Moderaterna är alltså läget att det var rätt att ingå överenskommelsen och uppgörelsen 2016. Sedan dess har det hänt saker. Den överenskommelse vi tecknade svarar inte mot det som egentligen alla experter pekar på i dagsläget, och därför vill vi se en uppdaterad energipolitik.

Därför har vi från Moderaterna, fru talman, först själva och sedan tillsammans med Kristdemokraterna både i sak och i form presenterat hur man kan bjuda in partier till förhandlingar. Vi har presenterat listor med vad vi menar ska vara ingångsvärden och innehåll i en uppdaterad energiöverenskommelse som tar vid där den befintliga, i praktiken nära nog fullt genomförd, finns.

Det finns nio punkter i en lista som vi har lämnat. Det handlar om målsättningar och den befintliga kärnkraften. Det handlar om forskning om kärnkraft och andra områden och en effektutredning som tittar på nätfrågan och stabilitet i hela energisystemet. Det handlar om ett antal EU-frågor och om synen på subventioner. Sist och slutligen handlar det också om en så viktig sak som kraftvärmens roll i det svenska el- och energisystemet.

Fru talman! Moderaterna är fortsatt beredda att ta ansvar i en uppdaterad energiöverenskommelse om innehållet är rimligt och riktigt. Men det förutsätter också att regeringen i närtid kan möta oss i förhandlingar där vi tar detta framåt. Hushåll och företag ska kunna räkna med en trygg el- och energiförsörjning, och vi vill fortsätta att vara med och ta ansvar för detta.

Anf. 109 CAMILLA BRODIN (KD):

Fru talman! Den 10 juni 2016 slöts energiöverenskommelsen om den svenska energipolitiken mellan de ingående partierna. Nu har vi alltså kontrollstationen på bordet. Den grundläggande utgångspunkten var att bygga politiken på att förena tre grundpelare: försörjningstrygghet, konkurrenskraft och hållbarhet. Detta är de grundläggande utgångspunkterna för energipolitiken.

En stor vinst till följd av överenskommelsen 2016 var slopandet av skatten på termisk effekt, den så kallade effektskatten. Den var skadlig för

svensk kärnkraftsproduktion och avskaffades årsskiftet 2017/18. Skatten utgjorde 20 procent av produktionskostnaderna och innebar en press på kärnkraftens konkurrenskraft.

Energiöverenskommelsen har i dagsläget inte särskilt många reformer kvar, detta samtidigt som utmaningarna och problemen är stora. Effektutmaningen är stor, och den påverkas negativt inte minst om den planerbara produktionen försvinner. Sverige står inför en negativ kraftbalans redan i vinter. Under topplasttimmen en normalvinter kommer underskottet att uppgå till 1 000 megawatt och över 2 000 vid en tioårsvinter. Kraftbalansen kommer att fortsätta att försämrast åren därpå.

Fru talman! Vi har en framtid som kräver stora mängder ren el och ökad effekt. En förutsättning för att klara av att möta klimatets behov och samhällets behov i övrigt är en omfattande elektrifiering och digitalisering. Vi talar om en ökad elanvändning från dagens 126 terawattimmar till upp emot 200 terawattimmar. Analyser och rapport efter rapport visar i samma riktning.

Då behövs alla rena energislag. Då behövs även stabilitet i produktionen, och det behövs leveranssäkra och väderoberoende kraftslag. Vår unika energimix har gett oss konkurrensfördelar. Dessa måste vårdas, och vi ska vara stolta över vår energimix.

Elsystemet är redan i dag i ett mer eller mindre akut läge i delar av vårt land. Bristituationer riskerar längre fram att uppstå på fler platser. Vi ser hur företagsetableringar stoppas eller skjuts upp, detta framför allt i södra Sverige, vilket har sagts vid ett flertal tillfällen här i dag. Men reformer saknas.

Det är ingen hemlighet att vi kristdemokrater tillsammans med Moderaterna har lyft fram förslag för att möta dessa problem. Vi anser att det behövs en ny utredning med målet om en ny, uppdaterad överenskommelse eller en kommission som tryggar försörjningen framöver.

Det handlar om att se över effektsituationen, exempelvis hur marknaden kan justeras så att den också premierar leverans av effekt och nödvändiga systemtjänster som får systemet att fungera. Kärnkraft och andra planerbara energislag ersätts i dag inte för detta.

Det handlar om att säkra snabb utbyggnad av elnätet, bland annat genom kortare processer. Nätkoncessionsutredningen har gett ett förslag, men det finns skäl att titta vidare på hur det kan tas vidare för att ta hand om problemet när det gäller kortare processer.

Vi har även fört fram en färdplan för fjärde generationens kärnkraft och satsning på forskning också inom det kärntekniska området liksom att gemensamt med andra länder verka för standardiseringar av kärnkraftverk och kärnkraftskomponenter för att korta tider och sänka priser. Framför allt vill vi trycka på att livstidsförlängningar av kärnkraften ska komma på plats. Här har vi tidigare fört fram frågan kring Ringhals 1 och 2. Det påverkar södra Sverige, och man bör göra en snabbutredning för att få alla fakta på bordet och se över möjligheterna för fortsatt drift.

Med tanke på kapacitetsbristen i storstäderna och betydelsen av planerbar kraftproduktion måste även den lokala produktionen via kraftvärme ges konkurrenskraftiga villkor. Nu går den utvecklingen i motsatt riktning.

Som sagt, det finns inte särskilt många reformer kvar inom den befintliga överenskommelsen. Samtidigt ser vi att utmaningarna och problemen framöver är stora.

Prot. 2019/20:24
23 oktober

Första kontrollstationen för energiöverenskommelsen

Anf. 110 RICKARD NORDIN (C):

Fru talman! Centerpartiet har som enda parti varit med i samtliga energiöverenskommelser. Vi gör det för att vi vet att det är bra för Sverige med långsiktighet och för att vi är beredda att ansvar – ingå kompromisser när det behövs men också staka ut riktningen.

Energiöverenskommelsen 2016 var ett stycke svensk politisk historia. Den samlade 75 procent av riksdagen bakom en enad linje i energifrågan. Äntligen gavs det långsiktiga, stabila spelregler och förutsättningar för energibranschen som de hade pratat om så länge. De jublade, och det gör de fortfarande. De vill ha nuvarande energiöverenskommelse. Det säger man med enighet. Man tycker att det här ger de förutsättningar man vill ha, både om man önskar livstidsförlänga kärnkraft eller bygga ny sådan och också för att bygga ny, förnybar kraft. Varje år de senaste åren och de kommande byggs det ny vindkraft motsvarande en halv kärnkraftsreaktor – varje år!

Energiöverenskommelsen från 2016 bygger på det Alliansen gjorde 2009. Det är fritt fram att bygga ny kärnkraft för den som vill om man gör det på marknadsmässiga villkor. Samtidigt var det också ett slut på Barsebäckspolitik, där man stänger saker med politiska knapptryckningar. Det har skapat ro och framtidstro.

Vindkraftens engagemang och växande styrka görs nu på marknadsmässiga villkor. Det är kanske första gången i svensk historia som man nu bygger ny energiproduktion rent marknadsmässigt. Vattenkraften fick statliga lån. När kärnkraften byggdes ut fick den olika typer av stöd. Man subventionerade exempelvis direktverkande el. Vind- och biokraften har historiskt sett fått elcertifikat. Det är ett system som man nu inte behöver, och då ska vi såklart stänga det per omgående.

Detta är en av de få sakerna som finns kvar på att-göra-listan tillsammans med att slopa anslutningsavgiften för havsbaserad vindkraft. Därefter – men först därefter – är det dags att ta sig an nya utmaningar. Jag delar synen hos till exempel moderater och kristdemokrater att det finns utmaningar att ta hand om.

Kapacitetsfrågan i städer och på Gotland är brådskande. Där hjälper varken ny kärnkraft eller ny vindkraft, om man inte ska bygga centralt i städerna. Det handlar snarare om effektiviseringar, flexibilitet och kortare ledtider i tillståndsprocesser för nätutbyggnad. Alla de frågorna är angelägna att driva vidare och fortsätta att förändra, förbättra och utveckla i överenskommelsen. Det står i utredningen att vi ska göra detta.

Om fler vill vara med, fru talman, är det välkommet. Om man vill teckna firma för 1.0 och jobba vidare för en 2.0 när det gäller energiöverenskommelsen är det välkommet, om vi kan få ännu större uppslutning i kammaren och stabilitet.

Jag skulle också vilja lyfta fram elnätsregleringen. Det är en otroligt osexig och komplicerad fråga, men den är också otroligt viktig. Vi talar egentligen bara om avkastningen för nätbolagen när vi i stället borde tala om hur vi ska få en reglering som gör att vi nyttjar nätet smartare, som gör att vi kan dämpa effektopparna som leder till att vissa företag inte får tillgång till el och kan utvecklas. Vi fastnar i en diskussion som blickar tillbaka på gårdagens reglering i stället för att ta höjd och sikta framåt.

Den som på riktigt vill värna svensk konkurrenskraft och svensk industri, tillsammans med miljön och konsumenternas plånböcker, gör bäst i att sluta försöka peka ut vilken teknik som ska användas utan i stället fokusera på vilka problem som finns framför oss.

Vi har haft diskussionen om kärnkraft versus förnybart i 40 år. Det är dags att lämna den bakom oss – det har hela energibranschen gjort. Teknikutvecklingen visar på otroliga möjligheter och på hur många alternativa lösningar som finns som är bättre, mindre sårbara och miljömässigt hållbara. Att vi samtidigt kan fasa ut ryskt uran gör inte saken sämre.

Jag ser framför mig en förhandling – och jag hoppas den kommer – där vi kan lämna dessa saker åt sidan och faktiskt fokusera på de riktiga problemen. De finns här och nu.

Alla nuvarande diskussioner om att lämna energiöverenskommelser och att peka ut vissa energislag som särskilt önskvärda, oavsett om de löser problem eller inte, skapar osäkerhet. Den osäkerheten kostar i svensk konkurrenskraft och i högre elpriser som konsumenterna får betala. Notan för den politiska osäkerheten tänker inte jag ta på mitt samvete utan ska belasta de partier som skapar osäkerhet.

Lyssna i stället på energibranschen och försök inte fixa det som inte är trasigt.

(Applåder)

Anf. 111 BIRGER LAHTI (V):

Fru talman! Vänsterpartiet står bakom utskottets förslag att riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna och avslår den motion som väckts av Sverigedemokraterna.

Vänsterpartiet har valt att inte vara med i energiöverenskommelsen, och det finns flera anledningar till det. Bland annat saknade överenskommelsen ett slutdatum för kärnkraften, och den innebar en öppning för att bygga nya reaktorer. Överenskommelsen innebar också en slopad skatt på termisk effekt – vi har hört anledningar till det, där kan jag hålla med – och en sänkning av fastighetsskatten för vattenkraftverk. Den notan finansieras av elkonsumenterna genom en höjning av energiskatten.

I skrivelsen redogör regeringen för att det kan bli svårt att uppnå målet om 50 procent effektivare energianvändning till 2030 beroende bland annat på hur bnp utvecklas. Men enligt min uppfattning måste det till verkningsfulla åtgärder för att nå målet, till exempel att skapa ekonomiska incitament för framför allt industrin och bostadssektorn att investera i energi-effektivisering.

Vänsterpartiet har i tidigare sammanhang framfört uppfattningen att det inte behöver vara upp till marknaden om kärnkraften ska utvecklas eller inte, utan kärnkraften bör avvecklas utifrån att den är en både dyr och riskfylld energikälla. Den är även en ändlig resurs.

När det gäller omställning till ett förnybart energisystem bör Sverige vara en föregångare på området. Jag anser till exempel att det måste till lösningar som gör det fullt möjligt att bygga ut den havsbaserade vindkraften samtidigt som Forsvarsmakten ges rimliga förutsättningar för sin övningsverksamhet.

Jag vill att Sverige ska vara ett land som tar ansvar för kommande generationer, där fokus på investeringar i det svenska energisystemet bör ligga på förnybara naturresurser som sol, vind, vatten och skog. Det är för att klara miljö- och klimatomställningen. Förutom att satsa på olika förnybara energikällor måste det investeras i lösningar för energilagring och elnät, precis som många redan har varit inne på. De klarar att hantera den decentraliserade elproduktionen med större produktionssvängningar. Det gäller även regleringskapacitet, som kan drivas med hjälp av biogas och vätgas.

Jag måste säga till mina kollegor och andra som lyssnar att jag tycker att ni ska besöka Markbygden i Norrbotten. Jag var där i förrgår. Det är en av Europas största markbaserade vindkraftsparker. När den är färdigbyggd kommer den att leverera lika mycket som Luleälven. Vi talar om tio till tolv terawatt på årsbasis. Effekten från parken är så hög att den kan jämföras med en jämn produktion. Hör och häpna! Den bästa månaden på året, när vindkraftsparken levererar som mest, kan vara januari. Vi har många gånger hört att när energin behövs blåser det inte. Men det stämmer inte. De har visat att deras högsta produktion är under vintermånaderna – i januari. Det är därför att kall luft är tyngre än varm luft, och då blir det mest produktion.

Jag önskar att ni som är energipolitiska talespersoner ska besöka Markbygdens markbaserade vindkraftspark.

Anf. 112 ARMAN TEIMOURI (L):

Fru talman! Vi står bakom utskottets förslag att lägga skrivelsen till handlingarna och avslå motionen, men vi har lämnat ett särskilt yttrande om varför vi inte står bakom energiöverenskommelsen.

Syftet med energiöverenskommelsen var att skapa ett förutsägbart ramverk som skulle underlätta nödvändiga investeringar för att klara klimatomställningen, men det sakliga innehållet i överenskommelsen blev ett annat.

Dagens energiöverenskommelse är byggd på tillväxthämmande politik. Sverige behöver i stället en energipolitik som utgår från att stärka svensk konkurrenskraft och att på riktigt ta itu med klimatutmaningarna. Sverige behöver en energipolitik vars överordnade mål är en klimatvänlig och stabil elproduktion med konkurrenskraftiga priser. Svaret på de utmaningarna är inte dagens energiöverenskommelse.

Även om förmodligen ingen har missat det, så vill jag just med anledning av detta påminna kammarens ledamöter och de som följer denna debatt om att Liberalerna inte stod bakom energiöverenskommelsen som slöts 2016 mellan regeringen – Socialdemokraterna och Miljöpartiet – och Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna. Vi står utanför överenskommelsen eftersom den i mångt och mycket bygger på dyra subventioner och brister när det gäller klimatnytta.

Vi ser redan i dag en effekt- och kapacitetsbrist i Sverige. Om vi ska lyckas att lösa klimatutmaningarna krävs det att vi elektrifierar mer, och om Sverige ska fortsätta att vara en stark industrination med expansion och nyetableringar krävs det helt enkelt mer energi. Det svenska samhället och framför allt svensk industri behöver långsiktighet och en tryggad leveranssäkerhet.

Det övergripande målet om att Sverige år 2040 ska ha 100 procent förnybar elproduktion utesluter kärnkraft, trots att den är fossilfri och en av våra viktigaste klimatneutrala energikällor och trots att den står för stabilitet, är planerbar och är en av de mest säkra energikällorna. Energiöverenskommelsen har därmed ökat den politiska osäkerheten i energisektorn i stället för att minska den. Vem vill nyinvestera eller för den delen återinvestera i något man inte vet har en framtid?

Utgångspunkten för svensk energipolitik bör i stället vara att alla energikällor behövs så länge de är fossilfria. Jag menar därför att det behövs nya ramar för den långsiktiga svenska energipolitiken där det centrala bör vara att elproduktionen är fossilfri och stabil och att utbyggnad ska drivas på av marknaden och ske när och där det behövs.

Svensk energipolitik behöver likvärdiga villkor där alla former av fossilfri elproduktion – sol, vind, vatten och kärnkraft – ska välkomnas och bedömas på lika villkor.

Jag blir lite förundrad över dagens debatt. Jag förstår inte riktigt. Är energiöverenskommelsen klar? Är den inte det? Vad tycker de olika partierna? Det verkar finnas ganska stor oenighet när det gäller var man är i processen och vad som ska hända härnäst. Vem tecknar firman, och vilka partier inom energiöverenskommelsen vill se en förnyad överenskommelse? Det är diskussionen vi måste fortsätta här i kammaren.

Liberalerna är beredda att sätta sig vid förhandlingsbordet för en energiöverenskommelse 2.0 om ambitionsnivån är att trygga svensk konkurrenskraft, se till att kärnkraften är en del i en långsiktig energimix och på riktigt ta itu med klimatutmaningarna. Vi kommer hur som helst att vara en konstruktiv kraft för att få fram en energipolitik som är bred och långsiktig. Men tiden är knapp, och behovet av el för klimatsmarta framtidslösningar ökar för varje dag.

Anf. 113 LORENTZ TOVATT (MP):

Fru talman! Nu när vi diskuterar en första kontrollstation för energiöverenskommelsen kan vi faktiskt titta tillbaka på tre år av fullständig succé.

Väldigt mycket har gått åt rätt håll sedan överenskommelsen slöts. Det kanske viktigaste är att den har gett en långsiktighet, och denna långsiktighet har gett en investeringslust inom energisektorn i Sverige som vi inte sett maken till de senaste 30–40 åren.

Hela 80 miljarder kronor har investerats i ny vindkraft i Sverige. Det innebär att vindkraften nu har passerat milstolpen 20 terawattimmar. Man är uppe på 22. Det är ju otroligt. Utbyggnaden av vindkraft är nästan uppe på de nivåer vi hade när vi byggde ut kärnkraften som absolut mest, och vi ser att det kommer att fortsätta. De närmaste fyra åren ser vi att vindkraften kommer att fördubblas i Sverige och utgöra en väldigt stor del av den svenska elproduktionen.

Detta handlar i grund och botten om teknikutveckling. När politiken är med och ger långsiktiga styrmedel och goda förutsättningar för investeringar ser vi att tekniken följer efter. Vi ser mycket högre vindkraftverk, vi ser större vindkraftverk och vi ser att priserna som en följd av detta dyker. Nu byggs det vindkraft för 35 öre per kilowattimme. Det är tre gånger så billigt som det är att bygga kärnkraft. Utvecklingen är spektakulär och väldigt positiv för vårt land och för klimatet.

En ganska likartad utveckling ser vi inom solkraft, trots att det är från mycket lägre nivåer. Vi ser en exponentiell ökning av solenergi i Sverige. Det bygger delvis på långsiktighet, men det bygger utöver det ganska mycket på regeringens egen politik. Vi har tjugodubblat solcellsstödet och röjt undan en hel del administrativa hinder för investeringar i solenergi.

Nu tappade jag rösten. Så går det när man är fotbollssupporter.

Jag ska inte förlänga debatten i onödan. Vi är i stor utsträckning överens om det som nu är lagt på bordet. Jag ska bara säga någonting om framtiden för energiöverenskommelsen.

Det som kan vara värt att ta med sig är att investeringslusten och långsiktigheten i politiken nu hotas därför att M och KD vill riva upp överenskommelsen med rötterna. Som flera av oss varit inne på här tidigare ser vi alla att det finns utmaningar framöver. Det handlar om nätet, om den lokala kapaciteten, om systemet som sådant och om en hel del tekniska aspekter kopplade till lagring och frekvens och sådana saker. Vi är överens om att det finns utmaningar. Men det som M och KD hotar med är att helt enkelt riva upp grunderna för överenskommelsen. Det är det som får branschen att säga: Nej, snälla, låt oss ha kvar långsiktigheten så att vi kan fortsätta investera.

Låt oss ha kvar samsynen om de mest centrala delarna i överenskommelsen. Låt oss sätta oss ned och diskutera utmaningarna framöver, men låt oss inte riva upp hela överenskommelsen med rötterna. Den vägen kan vi inte se framför oss.

Med det yrkar jag avslag på motionen och bifall till förslaget i betänkandet.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 17.)

§ 16 Behandling av personuppgifter vid Myndigheten för arbetsmiljökunskap

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2019/20:AU3

Behandling av personuppgifter vid Myndigheten för arbetsmiljökunskap
(prop. 2018/19:151)

föredrogs.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

(Beslut fattades under § 17.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.36 på förslag av förste vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

§ 17 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

JuU3 Fortsatt giltighet av lagen om försök med tillgänglighetsdelgivning i brottmål

Kammaren biföll utskottets förslag.

CU2 Elektroniska fraktsedlar vid vägtransport

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Lagstiftningens framtida utformning)

1. utskottet

2. res. (SD)

Votering:

248 för utskottet

60 för res.

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 61 M, 27 C, 23 V, 18 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

För res.: 60 SD

Frånvarande: 12 S, 9 M, 2 SD, 4 C, 4 V, 4 KD, 3 L, 3 MP

FiU8 Statistik över hushållens tillgångar och skulder

1. utskottet

2. res. (SD)

Votering:

249 för utskottet

60 för res.

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 62 M, 27 C, 23 V, 18 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

För res.: 60 SD

Frånvarande: 12 S, 8 M, 2 SD, 4 C, 4 V, 4 KD, 3 L, 3 MP

FiU16 Statistik på upphandlingsområdet

Kammaren biföll utskottets förslag.

FöU2 Skyddsobjekt och obemannade farkoster

Kammaren biföll utskottets förslag.

**KrU2 Villkor och riktlinjer för radio och tv i allmänhetens tjänst
2020–2025**

Punkt 1 (Avslag på propositionen)

1. utskottet

2. res. 1 (SD)

Votering:

249 för utskottet

60 för res. 1

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 62 M, 27 C, 23 V, 18 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

För res. 1: 60 SD

Frånvarande: 12 S, 8 M, 2 SD, 4 C, 4 V, 4 KD, 3 L, 3 MP

Punkt 2 (Regleringen av public service)

1. utskottet

2. res. 4 (L)

Votering:

169 för utskottet

17 för res. 4

123 avstod

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 S, 27 C, 23 V, 18 KD, 13 MP, 1 -

För res. 4: 16 L, 1 -

Avstod: 1 S, 62 M, 60 SD

Frånvarande: 12 S, 8 M, 2 SD, 4 C, 4 V, 4 KD, 3 L, 3 MP

Fredrik Olovsson (S) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 3 (Saklighet och opartiskhet)

1. utskottet

2. res. 5 (M, SD, KD)

Votering:

169 för utskottet

139 för res. 5

1 avstod

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 27 C, 23 V, 16 L, 13 MP, 2 -

För res. 5: 61 M, 60 SD, 18 KD

Avstod: 1 M

Frånvarande: 12 S, 8 M, 2 SD, 4 C, 4 V, 4 KD, 3 L, 3 MP

Lotta Olsson (M) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 4 (Distributionen av utbudet)

1. utskottet
2. res. 7 (C)

Votering:

222 för utskottet

27 för res. 7

60 avstod

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 62 M, 23 V, 18 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

För res. 7: 27 C

Avstod: 60 SD

Frånvarande: 12 S, 8 M, 2 SD, 4 C, 4 V, 4 KD, 3 L, 3 MP

Punkt 5 (Förhandsprövning av nya tjänster)

1. utskottet
2. res. 10 (V)

Votering:

128 för utskottet

25 för res. 10

156 avstod

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 27 C, 13 MP

För res. 10: 1 M, 23 V, 1 -

Avstod: 61 M, 60 SD, 18 KD, 16 L, 1 -

Frånvarande: 12 S, 8 M, 2 SD, 4 C, 4 V, 4 KD, 3 L, 3 MP

Lotta Olsson (M) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat nej.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU4 Riksrevisionens rapport om Klimatklivet

Punkt 1 (Klimatklivet)

1. utskottet
2. res. (M, SD, KD)

Votering:

169 för utskottet

140 för res.

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 27 C, 23 V, 16 L, 13 MP, 2 -

För res.: 62 M, 60 SD, 18 KD

Frånvarande: 12 S, 8 M, 2 SD, 4 C, 4 V, 4 KD, 3 L, 3 MP

Punkt 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

NU5 Riksrevisionens rapport om regionala exportcentrum

Punkt 3 (Övrigt om exportfrämjande åtgärder)

1. utskottet

2. res. (SD)

Votering:

249 för utskottet

60 för res.

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 62 M, 27 C, 23 V, 18 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

För res.: 60 SD

Frånvarande: 12 S, 8 M, 2 SD, 4 C, 4 V, 4 KD, 3 L, 3 MP

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

NU6 Riksrevisionens rapport om jämställdhet i Almis låneverksamhet

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Almis uppdrag om kvinnors företagande)

1. utskottet

2. res. (V)

Votering:

285 för utskottet

24 för res.

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 62 M, 60 SD, 27 C, 18 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

För res.: 23 V, 1 -

Frånvarande: 12 S, 8 M, 2 SD, 4 C, 4 V, 4 KD, 3 L, 3 MP

NU7 Första kontrollstationen för energiöverenskommelsen

1. utskottet

2. res. (SD)

Votering:

249 för utskottet

60 för res.

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 62 M, 27 C, 23 V, 18 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

För res.: 60 SD

Frånvarande: 12 S, 8 M, 2 SD, 4 C, 4 V, 4 KD, 3 L, 3 MP

AU3 Behandling av personuppgifter vid Myndigheten för arbetsmiljökunskap

Kammaren biföll utskottets förslag.

Följande dokument anmälades och bordlades:
Proposition
2019/20:31 Större komplementbostadshus

§ 19 Motion för omedelbar hänvisning

Kammaren biföll talmannens förslag att motion 2019/20:3408, som avlämnats under den allmänna motionstiden, omedelbart skulle hänvisas till miljö- och jordbruksutskottet.

§ 20 Anmälan om interpellation

Följande interpellation hade framställts:

den 22 oktober

2019/20:68 Medicinska krav för tyngre behörigheter

av *Thomas Morell* (SD)

till infrastrukturminister *Tomas Eneroth* (S)

§ 21 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 22 oktober

2019/20:218 En nationell hälsofrämjande strategi

av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)

till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2019/20:219 Migrärvård

av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)

till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2019/20:220 Sanktioner mot Turkiet

av *Tobias Andersson* (SD)

till statsrådet *Anna Hallberg* (S)

2019/20:221 Idrottsutbildningarnas framtid

av *Maria Stockhaus* (M)

till utbildningsminister *Anna Ekström* (S)

2019/20:222 Situationen i Ecuador

av *Håkan Svenneling* (V)

till utrikesminister *Ann Linde* (S)

2019/20:223 Växande kommunal låneskuld

av *Tobias Andersson* (SD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2019/20:224 Statens tystnad om materialbrist i sjukvården

av *Lina Nordquist* (L)

till socialminister Lena Hallengren (S)

§ 22 Anmälan om skriftligt svar på fråga

Skriftligt svar på följande fråga hade kommit in:

den 22 oktober

2019/20:190 Snabbare processer för skyddsjakt

av *Magnus Persson* (SD)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

§ 23 Kammaren åtskildes kl. 16.11.

Sammanträdet leddes

av andre vice talmannen från dess början till och med § 11 anf. 28 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till och med § 11 anf. 68 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med § 15 anf. 103 (delvis) och

av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANDERS NORIN

/Olof Pilo

§ 1 Anmälan om kompletteringsval.....	1
§ 2 Utökning av antalet suppleanter.....	1
§ 3 Val av extra suppleant.....	1
§ 4 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	2
§ 5 Ärenden för hänvisning till utskott	2
§ 6 Fortsatt giltighet av lagen om försök med tillgänglighetsdelgivning i brottmål.....	3
Justitieutskottets betänkande 2019/20:JuU3.....	3
(Beslut fattades under § 17.).....	3
§ 7 Elektroniska fraktsedlar vid vägtransport	3
Civilutskottets betänkande 2019/20:CU2	3
Anf. 1 ANGELICA LUNDBERG (SD)	3
Anf. 2 JOAKIM JÄRREBRING (S)	4
Anf. 3 ANGELICA LUNDBERG (SD) replik.....	6
Anf. 4 JOAKIM JÄRREBRING (S) replik	6
Anf. 5 ANGELICA LUNDBERG (SD) replik.....	6
Anf. 6 JOAKIM JÄRREBRING (S) replik	7
(Beslut fattades under § 17.).....	7
§ 8 Statistik över hushållens tillgångar och skulder	7
Finansutskottets betänkande 2019/20:FiU8.....	7
Anf. 7 CHARLOTTE QUENSEL (SD)	7
Anf. 8 ADNAN DIBRANI (S)	8
(Beslut fattades under § 17.).....	9
§ 9 Statistik på upphandlingsområdet	10
Finansutskottets betänkande 2019/20:FiU16.....	10
(Beslut fattades under § 17.).....	10
§ 10 Skyddsobjekt och obemannade farkoster.....	10
Försvarsutskottets betänkande 2019/20:FöU2.....	10
Anf. 9 HELÉNE BJÖRKLUND (S).....	10
Anf. 10 LARS PÜSS (M).....	11
Anf. 11 CAROLINE NORDENGRIPI (SD)	12
Anf. 12 LARS THOMSSON (C)	13
Anf. 13 LAILA NARAGHI (S).....	14
(Beslut fattades under § 17.).....	15
§ 11 Villkor och riktlinjer för radio och tv i allmänhetens tjänst 2020–2025.....	15
Kulturutskottets betänkande 2019/20:KrU2	15
Anf. 14 CHRISTER NYLANDER (L).....	15
Anf. 15 LOTTA FINSTORP (M).....	18
Anf. 16 ANGELIKA BENGTSSON (SD)	20
Anf. 17 CHRISTER NYLANDER (L) replik	22
Anf. 18 ANGELIKA BENGTSSON (SD) replik.....	23
Anf. 19 CHRISTER NYLANDER (L) replik	24
Anf. 20 ANGELIKA BENGTSSON (SD) replik.....	24
Anf. 21 PER LODENIUS (C)	25
Anf. 22 VASILIKI TSOUPAKI (V).....	27
Anf. 23 LOTTA FINSTORP (M) replik.....	30

Anf. 24	VASILIKI TSOUPLAKI (V) replik	31
Anf. 25	LOTTA FINSTORP (M) replik	31
Anf. 26	VASILIKI TSOUPLAKI (V) replik	32
Anf. 27	CHRISTER NYLANDER (L) replik	32
Anf. 28	VASILIKI TSOUPLAKI (V) replik	33
Anf. 29	CHRISTER NYLANDER (L) replik	33
Anf. 30	VASILIKI TSOUPLAKI (V) replik	34
Anf. 31	ROLAND UTBULT (KD).....	35
Anf. 32	LAWEN REDAR (S).....	36
Anf. 33	LOTTA FINSTORP (M) replik	40
Anf. 34	LAWEN REDAR (S) replik.....	40
Anf. 35	LOTTA FINSTORP (M) replik	41
Anf. 36	LAWEN REDAR (S) replik.....	41
Anf. 37	ROLAND UTBULT (KD) replik.....	42
Anf. 38	LAWEN REDAR (S) replik.....	42
Anf. 39	ROLAND UTBULT (KD) replik.....	42
Anf. 40	LAWEN REDAR (S) replik.....	43
Anf. 41	VASILIKI TSOUPLAKI (V) replik	43
Anf. 42	LAWEN REDAR (S) replik.....	44
Anf. 43	VASILIKI TSOUPLAKI (V) replik	44
Anf. 44	LAWEN REDAR (S) replik.....	45
Anf. 45	ANNA SIBINSKA (MP)	45
Anf. 46	Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	47
Anf. 47	LOTTA FINSTORP (M) replik	50
Anf. 48	Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP) replik	51
Anf. 49	LOTTA FINSTORP (M) replik	52
Anf. 50	Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP) replik	52
Anf. 51	ANGELIKA BENGTSSON (SD) replik.....	52
Anf. 52	Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP) replik	53
Anf. 53	ANGELIKA BENGTSSON (SD) replik.....	53
Anf. 54	Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP) replik	54
Anf. 55	ROLAND UTBULT (KD) replik.....	54
Anf. 56	Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP) replik	54
Anf. 57	ROLAND UTBULT (KD) replik.....	55
Anf. 58	Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP) replik	55
Anf. 59	ANNICKA ENGBLOM (M)	56
Anf. 60	Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP) replik	58
Anf. 61	ANNICKA ENGBLOM (M) replik	59
Anf. 62	Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP) replik	59
Anf. 63	ANNICKA ENGBLOM (M) replik	60
Anf. 64	LAWEN REDAR (S) replik.....	60
Anf. 65	ANNICKA ENGBLOM (M) replik	61

Anf. 66	LAWEN REDAR (S) replik.....	61
Anf. 67	ANNICKA ENGBLOM (M) replik	61
Anf. 68	ARON EMILSSON (SD).....	62
Anf. 69	LAWEN REDAR (S) replik.....	63
Anf. 70	ARON EMILSSON (SD) replik.....	64
Anf. 71	LAWEN REDAR (S) replik.....	64
Anf. 72	ARON EMILSSON (SD) replik.....	64
Anf. 73	VIKTOR WÄRNICK (M).....	65
	(Beslut fattades under § 17.).....	67
§ 12	Riksrevisionens rapport om Klimatklivet.....	67
	Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2019/20:MJU4	67
Anf. 74	LOUISE MEIJER (M).....	67
Anf. 75	MARTIN KINNUNEN (SD)	68
Anf. 76	KJELL-ARNE OTTOSSON (KD).....	69
Anf. 77	MARLENE BURWICK (S).....	71
Anf. 78	LOUISE MEIJER (M) replik	72
Anf. 79	MARLENE BURWICK (S) replik.....	73
Anf. 80	LOUISE MEIJER (M) replik	73
Anf. 81	MARLENE BURWICK (S) replik.....	73
Anf. 82	RICKARD NORDIN (C)	74
Anf. 83	JOAR FORSSELL (L)	75
Anf. 84	LORENTZ TOVATT (MP)	77
Anf. 85	LOUISE MEIJER (M) replik	78
Anf. 86	LORENTZ TOVATT (MP) replik	79
Anf. 87	LOUISE MEIJER (M) replik	79
Anf. 88	LORENTZ TOVATT (MP) replik	80
Anf. 89	KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik.....	80
Anf. 90	LORENTZ TOVATT (MP) replik	81
Anf. 91	KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik.....	81
Anf. 92	LORENTZ TOVATT (MP) replik	82
	(Beslut fattades under § 17.).....	82
§ 13	Riksrevisionens rapport om regionala exportcentrum.....	83
	Näringsutskottets betänkande 2019/20:NU5	83
Anf. 93	TOBIAS ANDERSSON (SD).....	83
Anf. 94	ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M)	84
Anf. 95	PER SCHÖLDBERG (C).....	84
Anf. 96	LORENA DELGADO VARAS (V).....	86
Anf. 97	ÅSA ERIKSSON (S).....	86
	(Beslut fattades under § 17.).....	87
§ 14	Riksrevisionens rapport om jämställdhet i Almis låneverksamhet	87
	Näringsutskottets betänkande 2019/20:NU6	87
Anf. 98	LORENA DELGADO VARAS (V).....	87
Anf. 99	MATHIAS TEGNÉR (S)	88
Anf. 100	ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M)	89
Anf. 101	LORENA DELGADO VARAS (V).....	90
	(Beslut fattades under § 17.).....	90
§ 15	Första kontrollstationen för energioverenskommelsen	90

Näringsutskottets betänkande 2019/20:NU7	90
Anf. 102 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD)	90
Anf. 103 PATRIK ENGSTRÖM (S)	92
Anf. 104 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik	93
Anf. 105 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik	94
Anf. 106 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik	94
Anf. 107 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik	94
Anf. 108 LARS HJÄLMERED (M).....	95
Anf. 109 CAMILLA BRODIN (KD).....	96
Anf. 110 RICKARD NORDIN (C).....	98
Anf. 111 BIRGER LAHTI (V)	99
Anf. 112 ARMAN TEIMOURI (L)	100
Anf. 113 LORENTZ TOVATT (MP)	101
(Beslut fattades under § 17.)	102
§ 16 Behandling av personuppgifter vid Myndigheten för arbetsmiljökunskap	102
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2019/20:AU3	102
(Beslut fattades under § 17.)	102
Ajournering.....	102
Återupptaget sammanträde.....	103
§ 17 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	103
JuU3 Fortsatt giltighet av lagen om försök med tillgänglighetsdelgivning i brottmål	103
CU2 Elektroniska fraktsedlar vid vägtransport	103
FiU8 Statistik över hushållens tillgångar och skulder	103
FiU16 Statistik på upphandlingsområdet	103
FöU2 Skyddsobjekt och obemannade farkoster	103
KrU2 Villkor och riktlinjer för radio och tv i allmänhetens tjänst 2020–2025	104
MJU4 Riksrevisionens rapport om Klimatklivet.....	105
NU5 Riksrevisionens rapport om regionala exportcentrum	106
NU6 Riksrevisionens rapport om jämställdhet i Almis låneverksamhet.....	106
NU7 Första kontrollstationen för energiöverenskommelsen.....	106
AU3 Behandling av personuppgifter vid Myndigheten för arbetsmiljökunskap	106
§ 18 Bordläggning.....	107
§ 19 Motion för omedelbar hänvisning	107
§ 20 Anmälan om interpellation	107
§ 21 Anmälan om frågor för skriftliga svar	107
§ 22 Anmälan om skriftligt svar på fråga.....	108
§ 23 Kammaren åtskildes kl. 16.11.	108